

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜVERCİN GERDANLIĞI ÇEVİRİLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

Muhammet Mustafa ÜRKMEZ

Danışman

Doç. Dr. Senem CEYLAN

İZMİR- 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Güvercin Gerdanlığı Çevirilerinin Karşılaştırılması” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

23/05/2022

Muhammet Mustafa ÜRKMEZ

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Güvercin Gerdanlığı Çevirilerinin Karşılaştırılması

Muhammet Mustafa ÜRKMEZ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Temel İslam Bilimleri Programı

Bir kitabın neden birden fazla çevirisi yapılır? Yapılan bu çevirilerden biri, neden diğerlerinden daha fazla okunur? Daha fazla okunan çeviri daha kaliteli midir? Bu soruların tek bir yanıtı olmadığını söylemek mümkündür. Ancak ilk akla gelen “Yapılan çevirilerin nitelikleri birbirinden farklı mı?” sorusu olmaktadır. Bu sorunun muhtemel cevaplarını bulmak için hazırlanmış bu çalışma İbn Hazm’ın aşk ile ilgili yazdığı Güvercin Gerdanlığı kitabının üç farklı çevirisini (Mehmet Hakkı Suçin, Selahattin Hacıoğlu ve Sare Öztürk) nitelik açısından incelemiştir. Bu inceleme, Nida’nın çeviri teorisi olan dinamik ve biçimsel eşdeğerliği sağlama kriterine göre yapılmıştır. Çevirilerin tamamını incelemek yerine, sadece kaynak metinde geçen ve bendeniz tarafından belli kriterlere göre seçilen 100 beytin incelenmesi yapılmıştır. Bu incelemede çevirilerin dinamik ve biçimsel eşdeğerliğinin sağlanmasının yanı sıra ayrıca şiirsel yönleri de yüzeysel olarak incelenmiştir. Çevirmenlerin tercümelerinde beyitlerin şiirsel yönü olan aliterasyon, asonans ve kafiye düzenini sağlayıp sağlamadıklarına bakılmıştır.

Mehmet Hakkı Suçin tarafından yapılan çevirilerin daha çok dinamik eşdeğerliği sağladığı ve şiirselliği ön plana çıkardığı tespit edilmiştir. Selahattin Hacıoğlu tarafından yapılan çevirilerin ise daha çok biçimsel eşdeğerliği sağladığı, Sare Öztürk’ün ise serbest şiirsel çeviri tarzını tercih

ettiği görölmüştür.

Bu araştırma kapsamında yapılan karşılaştırmada, şiir çevirisinin nesre göre daha zor olduğu anlaşılmıştır. Bu zorluğu, kaynak metnin Arapça olması, çevirmenlerin her iki dildeki yetkinliklerinin önemli rol oynaması nedenleriyle açıklamak mümkündür. Bu zorluğa rağmen başarılı çeviriler yapıldığı görölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Çeviri, Karşılaştırma, Aliterasyon, Asonans, Kafiye, Dinamik ve Biçimsel Eşdeğerlik

ABSTRACT

Master Thesis

Pigeon Necklace Translation Comparisons

Muhammet Mustafa ÜRKMEZ

Dokuz Eylül University

Social Sciences Institute

Programme In Basic Islamic Studies

Basic Islamic Studies Department

Why is there more than one translation of a book? Why is one of these translations read more than the others? Is the translation the more read the better? It is possible to say that there is no single answer to these questions. However, the first thing that comes to mind is “Are the qualities of the translations different from each other?” there is a question. This research has been prepared in pursuit of this question. Three different translations of the Pigeon Collar book written by Ibn Hazm about love (Mehmet Hakkı Seçin, Selahattin Hacıoğlu and Sare Öztürk) were examined in terms of quality. This review was carried out according to Nida's translation theory, which is dynamic and formal equivalence criterion. Instead of examining all the translations, only 100 couplets in the source text, selected by me according to certain criteria, were examined. In this study, besides ensuring the dynamic and formal equivalence of translations, their poetic aspects are also examined superficially. In the translations of the translators, it was checked whether the couplets provided the poetic aspect of alliteration, assonance and rhyme.

It has been determined that the translations made by Sucin provide more dynamic equivalence and bring poetry to the fore. It was seen that the translations made by Hacıoğlu provided more formal equivalence, while Öztürk preferred the free poetic translation style.

In this study, it was understood that the translation of poetry is more difficult

than prose. The fact that the source text was in Arabic and the translators' competencies in both languages played an important role in this difficulty. Despite this difficulty, it has been seen that successful translations have been made.

Keywords: Arabic Language, Translation, Comparison, Alliteration, Assonance, Rhyme, Dynamic and Formal Equivalence

GÜVERCİN GERDANLIĞI ÇEVİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xvi

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİZGÂH BÖLÜMÜ BEYİTLERİ

1.1. 1. BEYİT	9
1.2. 2. BEYİT	10

İKİNCİ BÖLÜM AŞKIN MAHİYETİNE DAİR BEYİTLERİ

2.1. 3 BEYİT	12
2.2. 4. BEYİT	13
2.3. 5. BEYİT	14
2.4. 6. BEYİT	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AŞKIN BELİRTİLERİ BEYİTLERİ

3.1. 7. BEYİT	18
3.2. 8. BEYİT	19
3.3. 9. BEYİT	21
3.4. 10. BEYİT	22

3.5.	11. BEYİT	23
3.6.	12. BEYİT	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

UYKUDA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

4.1.	13. BEYİT	26
4.2.	14. BEYİT	27

BEŞİNCİ BÖLÜM

KİŞİNİN İMAJINA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

5.1.	15. BEYİT	29
5.2.	16. BEYİT	30
5.3.	17. BEYİT	31
5.4.	18. BEYİT	32
5.5.	19. BEYİT	33
5.6.	20. BEYİT	35

ALTINCI BÖLÜM

İLK BAKIŞTA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

6.1.	21. BEYİT	37
6.2.	22. BEYİT	38

YEDİNCİ BÖLÜM

FLÖRT ETMEDEN ÂŞIK OLMAYANLAR BEYİTLERİ

7.1.	23. BEYİT	40
7.2.	24. BEYİT	41
7.3.	25. BEYİT	42
7.4.	26. BEYİT	43

SEKİZİNCİ BÖLÜM
KİŞİNİN BELLİ BİR NİTELİĞİNE GÖNÜL KAPTIRANLAR BEYİTLERİ

8.1.	27. BEYİT	45
8.2.	28. BEYİT	46

DOKUZUNCU BÖLÜM
SÖZLERLE AŞKINI İMA ETME BEYİTLERİ

9.1.	29. BEYİT	48
9.2.	30. BEYİT	49

ONUNCU BÖLÜM
MEKTUPLAŞMA BEYİTLERİ

10.1.	31. BEYİT	51
10.2.	32. BEYİT	52
10.3.	33. BEYİT	53
10.4.	34. BEYİT	54

ON BİRİNCİ BÖLÜM
ARACI BEYİTLERİ

11.1.	35. BEYİT	56
11.2.	36. BEYİT	57

ON İKİNCİ BÖLÜM
SIR SAKLAMA BEYİTLERİ

12.1.	37. BEYİT	59
12.2.	38. BEYİT	60

12.3.	39. BEYİT	61
12.4.	40. BEYİT	62

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SIRRINI İFŞA ETME BEYİTLERİ

13.1.	41. BEYİT	64
13.2.	42. BEYİT	65

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AŞKTA İTAAT BEYİTLERİ

14.1.	43. BEYİT	67
14.2.	44. BEYİT	68
14.3.	45. BEYİT	69
14.4.	46. BEYİT	70
14.5.	47. BEYİT	72
14.6.	48. BEYİT	72

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

BAŞINA BUYRUKLUK BEYİTLERİ

15.1.	49. BEYİT	74
15.2.	50. BEYİT	75

ON ALTINCI BÖLÜM

ÂŞIĞI ELEŞTİRENLER BEYİTLERİ

16.1.	51. BEYİT	77
16.2.	52. BEYİT	78

ON YEDİNCİ BÖLÜM HAFİYE BEYİTLERİ

17.1.	53. BEYİT	80
17.2.	54. BEYİT	81
17.3.	55. BEYİT	82
17.4.	56. BEYİT	83
17.5.	57. BEYİT	84
17.6.	58. BEYİT	85

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM ARABOZUCU BEYİTLERİ

18.1.	59. BEYİT	87
18.2.	60. BEYİT	88
18.3.	61. BEYİT	89
18.4.	62. BEYİT	90
18.5.	63. BEYİT	91
18.6.	64. BEYİT	92

ON DOKUZUNCU BÖLÜM VUSLAT BEYİTLERİ

19.1.	65. BEYİT	94
19.2.	66. BEYİT	95
19.3.	67. BEYİT	96
19.4.	68. BEYİT	97

YİRMİNCİ BÖLÜM İLİŞKİYİ KESME BEYİTLERİ

20.1.	69. BEYİT	99
-------	-----------	----

20.2.	70. BEYİT	100
20.3.	71. BEYİT	101
20.4.	72. BEYİT	102
20.5.	73. BEYİT	103
20.6.	74. BEYİT	104

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

VEFA BEYİTLERİ

21.1.	75. BEYİT	106
21.2.	76. BEYİT	107
21.3.	77. BEYİT	108
21.4.	78. BEYİT	109

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

İHANET BEYİTLERİ

22.1.	79. BEYİT	111
22.2.	80. BEYİT	112

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYRILIK BEYİTLERİ

23.1.	81. BEYİT	114
23.2.	82. BEYİT	115
23.3.	83. BEYİT	116
23.4.	84. BEYİT	117

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KANAAT BEYİTLERİ

24.1.	85. BEYİT	119
-------	-----------	-----

24.2.	86. BEYİT	120
24.3.	87. BEYİT	121
24.4.	88. BEYİT	122

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM DERMANSIZLIK BEYİTLERİ

25.1.	89. BEYİT	124
25.2.	90. BEYİT	125
25.3.	91. BEYİT	126
25.4.	92. BEYİT	127

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM UNUTMAK BEYİTLERİ

26.1.	93. BEYİT	129
26.2.	94. BEYİT	130

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM ÖLÜM BEYİTLERİ

27.1.	95. BEYİT	132
27.2.	96. BEYİT	133

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM GÜNAHIN ÇİRKİNLİĞİ BEYİTLERİ

28.1.	97. BEYİT	135
28.2.	98. BEYİT	136

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM İFFETİN FAZİLETİ BEYİTLERİ

29.1. 99. BEYİT	138
29.2. 100. BEYİT	139
SONUÇ	141
KAYNAKÇA	144

KISALTMALAR

CC.	Celle Celâluh
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
sav.	Sallallahü Aleyhi ve Sellem
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve Benzeri

GİRİŞ:

Çeviri geçmişte olduğu gibi günümüz dünyasının da en önemli iletişim araçlarından biridir. Farklı toplumların din, kültür, sanat, duygu, düşünce, bilgi vb. olguları çeviri yoluyla aktarılır. Çevirinin pek çok farklı nedeni ve çeşidi vardır. Bunlar içerisinde en önemli olanlarından biri de edebi çeviridir. Edebi çeviri, bir dilde yazılmış şiir, roman, öykü ve oyun gibi eserleri başka bir dile çevirmektir. Bu, çevirisi en zor olan türdür. Çünkü sadece kelimelerin değil, aynı zamanda duyguların da diğer dile doğru aktarılması gerekir. Edebi bir tür olarak şiir çevirisi ise diğerlerine göre daha zordur. Hatta bazı dilbilimciler bunun imkânsızlığından bile bahsederler. Örneğin Arap dilbilimci el-Cahız “Şiirin tercüme edilemeyeceğini; eğer çevrilirse ölçüsünün, güzelliğinin, kişileri hayran bırakan özelliklerinin kaybolacağını dile getirmiştir (el-Cahız, 1938: 74-75). Octavio Paz, ise şiirin çevrilemeyeceği fikrine şiirin evrenselliği anlayışına ters düşmesinden dolayı katılmadığını belirtir (Octavio, 2004: 163).

Bütün bu tartışmalara rağmen günümüze ulaşan ve halen çevrilmekte olan yüzlerce şiir kitabı vardır. Hatta bazen aynı kitabın birden fazla tercümesine rastlanılmaktadır. İşte tam da bu noktada şu soruları sormak gerekir. Gerçekten yapılan çeviriler kaynak metindeki biçim ve duyguyu hedef dile doğru aktarıyor mu? Eğer doğru aktarıyor ise neden aynı kitabın birden fazla çevirisi yapılıyor? Bir kitap için yapılan çevirilerden biri neden diğerlerine göre daha fazla okur kitlesine ulaşıyor? Yapılan bu çevirilerin birbirinden farkı ya da birbirinden ayırıcı özellikleri nedir? Bu araştırma yukarıda sayılan sorulara cevap bulmak için hazırlanmıştır.

Bu bağlamda bir şiir kitabı için yapılan çeviriler birbiriyle belli bir yöntem kullanılarak karşılaştırılmıştır. Seçilen şiir kitabı, İbn Hazm’ın Güvercin Gerdanlığı (Tavku’l Hamâme) adlı eseridir.

Arap dili ve Arap çeviri kuramı odağından çeviri eylemi ve etkinliklerinin geçmişi Emeviler dönemine dayanmaktadır. Abbasiler dönemi de bu bağlamda altın çağını yaşayan Arap edebiyatı özelinde zirve noktası olmuştur. Emeviler döneminde ile çeviriler tıp alanından başlayarak bu etkinlikler Abbasiler döneminde artarak ve nitelik kazanarak devam etmiştir. Bu dönemde iki aşamada büyüyen ve gelişen çeviri etkinliğinin birinci aşamasını; felsefe, astronomi, tıp, matematik, dil ve edebiyat

alanlarındaki çeviriler oluşturmıştır. Halife el-Mansur'un yönetiminde Hizanetu'l-Hikme adı verilen kütüphanede çeviriler toplanmıştır. İkinci aşama ise el-Memun dönemidir ve çeviri etkinliğinin önemli bir merkezi olan Beytu'l-Hikme'nin kurulduğu dönemdir. El-Memun dönemi, çeviri faaliyetlerinin resmi bir devlet politikası olarak benimsendiği, Müslüman ve gayrimüslim bilim insanları ile çevirmenlerin tüm imkânlarla çeviri yapmalarının teşvik edildiği bir dönem özelliği taşımaktadır (Demircioğlu, 2013: 743).

Arap çeviri geleneğinin oluşmasına önemli katkıları bakımından Kitabu'l-Hayevân adlı eseriyle el-Câhız önemli bir isimdir. Çevirmen olmamasına rağmen kuramsal bir bakış açısıyla çeviri ile ilgili görüşlerini kitabında dile getirmiş ve bir çevirmende bulunması gereken özellikleri de belirtmiştir. Bunlar kaynak ve hedef dili aynı düzeyde bilmesi, çevirinin de kaynak dildeki kadar açık ve anlaşılır olması, kaynak metin yazarı kadar alan bilgisine sahip olunması gerekli nitelikler arasındadır. El-Câhız, çeviride denkliğin sağlanması için, çevirmenin hedef dildeki ifadelerinin doğru ve akıcı bir üsluba sahip olmasının, kaynak dildeki anlam, uyum ve okuyucuda yarattığı etkinin hedef dile de aktarılmasının öneminden bahseder (Suçin, 2012: 61-64). Bunun gerçekleşebilmesi için de çevirmenin yeterli bir alan bilgisine sâhip olmasının gerekliliği öne çıkar. Çevirmen sadece metni ve sözcükleri aktaran bir aracı değil aynı zamanda kaynak metnin yazıldığı dönem ve sosyokültürel unsurları da değerlendirip çeviri eylemini gerçekleştirmelidir. Bunların farkında olan çevirmenin sözcüğü sözcüğüne çeviriden kaçınması, kültür aktarımını sağlaması ve yanlış anlamaların engellenmesi bakımından değerlidir (Ceylan, 2021: 142). Burada çevirinin sadece kelimelerin ve cümlelerin anlamını başka bir dile aktarmaktan çok daha fazlası olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çeviri eyleminin duygu, düşünce, sosyal ve toplumsal ilişkiler bağlamında ne denli önemli ve değerli bir role sahip olduğu da anlaşılmaktadır.

a) Neden Güvercin Gerdanlığı?

Güvercin Gerdanlığı yaklaşık bin yıl önce aşk üzerine yazılmış tüm edebiyat çevrelerince tanınan bir kitaptır. Birçok dünya diline tercüme edilen kitap, ülkemizde de gerekli ilgiyi görmüş, eser üzerine Türkçe olarak birden fazla çeviri yapılmıştır.

Yazarın samimi, içten ve cesur tarzıyla geniş kitleler tarafından ilgi görmesi bu eserin seçilmesinde en önemli faktörlerden biri olmuştur.

b) Araştırma İçin Seçilen Çeviriler

Güvercin Gerdanlığı için Türkiye’de yapılmış 5 tane tercüme vardır. Bunlar basım tarihi sırasına göre 1985 yılında İnsan Yayınları tarafından basılan Mahmut Kanık çevirisi, 2020 de Sufi Kitap tarafından basılan Cemal Aydın çevirisi, 2018 yılında Şule Yayınları tarafından basılan Sare Öztürk çevirisi, 2019 yılında Kapı Yayınları tarafından basılan Mehmet Hakkı Suçin çevirisi ve 2020 yılında Karbon Kitaplar tarafından basılan Selahattin Hacıoğlu çevirisidir. Bu kitaplardan Kanık, Aydın ve Hacıoğlu’nun eserleri daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamayı hedefleyen çevirilerdir. Eşdeğerlik açısından birbirine çok yakın olan bu çevirilerden Selahattin Hacıoğlu’nun çevirisi karşılaştırma yapmak üzere seçilmiştir. Geniş bir şiir bilgisi, şiir kulağı ve çeviri tecrübesi olan Mehmet Hakkı Suçin’in çevirisi dinamik eşdeğerliği sağlamaya odaklandığından karşılaştırma için ikinci seçilen kitap olmuştur. Sare Öztürk’ün çevirisi ise daha çok serbest şiirsel çeviri tarzındadır. Farklı bir tarz olduğu ve araştırmanın hedefi olan karşılaştırmaya çok malzeme verdiği için seçilen üçüncü kitap olmuştur. Araştırmanın daha iyi anlaşılması için İbn Hazm ve bu üç çevirmenle ilgili aşağıda kısaca bilgi verilmiştir.

İbn Hazm 994 yılında günümüz İspanya topraklarında doğmuştur. Ali b. Hazm el-Endelüsî, yaşadığı dönem ve coğrafi bölgenin önemli isimleri arasında yer alır. Zahirî mezhebinin öne çıkan temsilcilerindendir. Hayatının bir döneminde siyasetçi kimliğiyle öne çıkmış olup, Güvercin Gerdanlığı’ndan (Tavku’l-Hamâme) itibaren bu kimliğini geri planda bırakıp telifle meşgul olmuştur. Usul, fıkıh, hadis ve tarih gibi çeşitli konularda ihtisas sahibi olup aynı zamanda edip ve şairdir. 1064 yılında Montijar köyünde vefat etmiştir.

Mehmet Hakkı Suçin, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı’ndan 1993 yılında mezun olmuştur. 1993-1998 yılları arasında mütercim-tercüman olarak çalışmıştır. Gazi Üniversitesi bünyesinde yaptığı yüksek lisans tezinde Mısırlı yazar Yahya Hakkı’nın öykücülüğünü incelemiştir (1998). Arapça-Türkçe çeviride eşdeğerlik sorunları ile ilgili doktora tezini aynı

üniversitede 2004 yılında bitirmiştir. Hâlen Gazi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Akademik çalışmaları çeviribilim, dilbilim, yabancı dil öğretimi ve Arap edebiyatı alanlarında odaklanmaktadır. İbn Hazm'ın Güvercin Gerdanlığı eserini 2019 yılında Türkçe'ye tercüme etmiştir.

Selahattin Hacıoğlu, başta Güvercin Gerdanlığı olmak üzere 10'un üzerinde kitabı tercüme etmiştir. Bunlardan bazıları Kelile ve Dimne, Cimriler kitabı ve Kum ve Köpük'tür. Selahattin Hacıoğlu ile ilgili edinilen bilgiler bununla kısıtlıdır.

Sare Öztürk, 1986'da Suudi Arabistan-Medine'de doğmuştur. 2009 yılında Taibah Üniversite'sinde İngiliz Dili Bölümü'nden mezun olmuştur. 2014'te National Üniversitesi'nde Yaratıcı Yazarlık – Şiir dalında güzel sanatlar yüksek lisansını tamamlamıştır. 2016'da Boğaziçi Üniversitesi, çeviribilim bölümünde yüksek lisans tahsiline başlamıştır. Halil Cibran'ın The Prophet (Tövbekârlar Kitabı, Şule yayımları 2015) isimli eserlerini, 2018 yılında İbn Hazm'ın Güvercin Gerdanlığı eserini Türkçeye çevirmiştir.

c) Araştırmanın Yöntemi:

Edebi eserlerin çevirisinde en çok tartışılan konuların başında çeviride eşdeğerlik sorunu gelir. Bir eserin çevirisinde tam eşdeğerliği sağlamak için nasıl bir yol izlenmelidir? Sadece biçimi mi yoksa verilen mesajı mı hedef dile çevirdiğimizde eşdeğerlik sağlamış oluruz? Bu konuda Aktaş, “Eşdeğerliğin kaynak ve hedef dil metni arasında dilbilgisi yönünden yeterli ölçüde denklik kurma ve bununla birlikte kaynak dildeki bir mesajın anlam, işlev, üslup, iletişim ve kültürel bakımdan hedef dilde en doğal biçimde yansıtma anlamına geldiğini vurgular” (Aktaş, 1996: 94). Yine Aksoy “Edebi çeviride çevirmenin kaygısı kaynak metindeki dilsel ve anlamsal göstergelerin sözlük karşılıklarını bulmak değil; seslendiği kültür ve değerler dizgesi içinde uygun eşdeğerlikleri bulmak olmalıdır” der (Aksoy, 2002: 60-61). Nida ve Taber ise “Çevirmen kaynak metnin öncelikle içeriğini sonra da biçimini göz önüne alarak yani ‘biçimsel eşdeğerliği’, sonra da alıcıya yönelip hedef dilde iletinin doğallığını yani ‘dinamik eşdeğerliği’ sağlamalıdır” şeklinde ifade eder (Nida ve Taber, 1982: 24). Bu çalışmada Nida'nın eşdeğerlik stratejisi olan biçimsel ve dinamik yöntem kullanılmıştır. Suçin, Öteki Dilde Var Olmak adlı

eserinde bu konuyla ilgili Nida'dan şunları aktarmıştır: “Bıçimsel uyuşma, kaynak dildeki dilbilgisel, sözcüksel ve anlamsal yapıların hedef dilde en yakın eşdeğerini sunan aktarmadan ibarettir. Dinamik eşdeğerlik ise çevirmenin kaynak dil mesajının anlamını, kaynak dilin dinleyicisinde bıraktığı aynı etkiyi hedef dilin dinleyicisi üzerinde yaratacak biçimde sözcüklere döktüğü çeviri ilkesi olarak tanımlanabilir” (Suçin 2013: 36). Nida'nın çeviri eşdeğerliğine dair ortaya koymuş olduğu bıçimsel ve dinamik eşdeğerliğin sağlanabilmesinin çevirmenlerin iki dile hâkim olmasının yanında iki dilin kültürel özelliklerine de hâkim olması gerektiğini göstermektedir.

Arapça-Türkçe dilleri bağlamında çeviride eşdeğerlik konusu, özellikle farklı dil ailelerinden gelen bu iki dil gibi diller arasında örtüşmenin daha da zorlaşabildiği bilinmektedir. Örnek olarak, Arapça-Türkçe dil çiftine bakılırsa gerek dilbilgisi açısından gerekse üslup gibi pek çok farklı açıdan birebir eşdeğerlik kurulamamaktadır. Bu yüzden bazı dilbilimciler/çeviribilimciler çeviride eşdeğerliliğin sanıldığı kadar kolay olmadığını savunurken, Humboldt gibi bazı dilbilimciler, eşdeğerliliği değerlendirirken “çevirilmezliği” de savunmuşlardır. Tüm bu yaklaşımlar dikkate alındığında, çeviride asıl sorunun, “eşdeğerlik kurma sorunu” olduğunu söylemek mümkündür (Yılmaz, 2021: 52).

d) Çevirilerin Karşılaştırılmasında Yöntem:

Güvercin Gerdanlığı çevirilerinin karşılaştırılması isimli bu çalışmada karşılaştırmalı yöntem izlenmiştir. Güvercin Gerdanlığı Arapça baskısı ve Türkçe çevirileri incelenip karşılaştırmanın şiirler üzerinde yapılmasına karar verilmiştir. Karşılaştırma için 100 tane beyit seçilmiştir. Bu beyitler seçilirken çoğunluğu aşk ile ilgili olan ancak bazen dini ve toplumsal değerleri anlatan beyitler de seçilmiştir. Kaynak metinde anlaşılmayan kelimeler için Emel İbrahim'in Güvercin Gerdanlığı'ndaki haşiyesinden yararlanılmıştır. Alan araştırması ve literatür taraması yapılmış ve çeviri stratejileri için Musa Yıldız ve Halil İbrahim Şanverdi'nin '*Azrâ'u Câkartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi*' makalesi incelenmiştir. Çeviribilimin olmazsa olmazı eşdeğerliğin daha iyi anlaşılması için Demirezen'in '*Çeviride Eşdeğerlik Sorunu*' ve Şanverdi'nin '*Çeviride Eşdeğerlik Bağlamında Necîb El-Kilânî'nin 'En-Nidâu'l-Hâlid' Adlı*

Romanının Türkçe Çevirilerinin Değerlendirilmesi’ makaleleri okunmuştur. Literatür taraması için farklı alanlarda yapılan karşılaştırmalar incelendi. Bunlar: Gürkan Dağbaşı’nın yaptığı ‘*Muhammed Teymûr’un Fî’l-Kitâr İsimli Kısa Öyküsünün Farklı Çevirilerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*’ makalesi, Dağbaşı ve Ayhan’ın yaptığı ‘*Mîhâîl Nu’ayme’nin Saâdetu’l-Beyk Adlı Kısa Öyküsünün Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı Çözümleme Yöntemiyle İncelenmesi*, Alkan ve Suçin’in yaptığı ‘*Orhan Pamuk’un “Yeni Hayat” Adlı Romanındaki Kültürel Öğelerin Arapça Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme* ve Dağbaşı ve Gügercin’in yaptığı ‘*Nizar Kabbani Şiirlerinin Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi*’ makaleleridir. Çevirilerin karşılaştırılmasında kayıplar sorunu ile ilgili Yıldız ve Kurt’un yaptığı ‘*Çeviride Kayıplar Sorunu: Necîb Mahfûz’un Yevme Kutile’z-Za’im Adlı Eserinin Arapça ve İngilizceden Türkçeye Çevirisi ile Arapça Kaynak Metnin Karşılaştırmalı Bir İncelenmesi*’ makalesi incelendi. Araştırmaya sanatsal katkı düşüncesi ile Ahmet İsmail’in ‘*Endülüslü İbn Hazm’ın Şiirlerinin Belagat Açısından İncelenmesi*’ makalesi gözden geçirildi. Çeviri eyleminin ne derece gerçekleşebileceği hakkında Ceylan’ın ‘*Sosyo-Kültürel Bağlamda Çevir(i)Mek: Arapça-Türkçe Dilleri Örneği*’ makalesi okundu.

Alan taraması sonrası karşılaştırmaların şiirler üzerinde yapılmasına karar verildi ve kaynak metinden 100 tane beyit seçildi. Beyitlerin çoğunluğu aşk ile ilgili olan beyitler oluştururken dini ve toplumsal değerleri anlatan beyitler de seçilmiştir. Burada fark edilmiştir ki; aşk ile ilgili olan bazı beyitler şairin çeşitli yönleri ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, 8. beyitte dilbilimci yönü, 37. beyitte tefsirci yönü, 60. beyitte tarihçi yönü ve 69. beyitte fıkıhçı yönü bunlardan bazılarıdır. Bu beyitlerde şiirlerin içeriğini zenginleştirdiği düşüncesiyle özellikle seçildi. Seçilen beyitlerin hem Arapçası hem de üç çevirisi karşılaştırmalı olarak ele alınarak, 25 maddelik bir kriter listesi belirlenmiştir. Kaynak ve çeviri metinlerin daha net anlaşılması amacıyla tablo görünümü seçilmiş ve her beytin nesir tarzında anlamı açıklanmıştır. Beyitler tercüme edilirken biçimsel eşdeğerliğin sağlanmasına ve tercüme kokmamasına dikkat edildi.

Karşılaştırma yapılırken belirlenen 25 maddelik sıralamaya göre hareket edildi. Bu sıralama kısaca şöyle özetlenebilir: Her beytin öncelikle şiirsel sonra gramer sonra da sanatsal yönü yazıldı. Şiirsel yönünde aliterasyon, asonans, kafiye,

şiiirsel ritim ve müzikalite konuları incelendi. Bu aşamada kafiyeinin çeşitleri olan yarım, tam, zengin, cinaslı ve tunç kafiyeeler de yazıldı. Çevirilerin şiiirsel yönünün ardından gramer yönü incelendi. Burada cümle yapısı, cümle çeşitleri, cümle öğeleri, fiil çeşitleri ve çatıları, tamlamalar ve edatların durumu incelendi. Gramer yönünün ardından beyitlerdeki (19, 33, 49 ve 68. beyitler) tezat sanatı ele alındı. Son olarak her beyit için üç çevirinin farkını gösteren karşılaştırma bölümü yazıldı. Tüm bu yazım işlemlerinde tercüme terimlerinin kullanılmasına (kaynak metin, hedef metin, kelimesi kelimesine, eklemek, eksiltmek, anlamı kaydırmak, yerelleştirmek, yabancılaştırmak, açılama yapmak, transliterasyon genelleştirme ve özelleştirme gibi) özen gösterildi. Aynı terimlerin tekrarı okuru sıkmasın diye birçok kez eş anlamlıları kullanıldı. Kafiye yerine uyak, kelimesi kelimesine yerine sözcüğü sözcüğüne, çeviri yerine tercüme ve çevirmen yerine tercüman bunlardan bazılarıdır. Bir beytin çevirilerinin karşılaştırması yapıldığında tüm farklılıklar yerine en çok dikkat çeken farklılıklara odaklandı. Çevirilerden alınan alıntılar eğer ek ise tek tırnak içinde ‘de’ gibi, eğer anlamlı kelime ise italik olarak *muhabbet* gibi, eğer kafiye düzenini anlatıyor ise parantez içinde (a-a) şeklinde gösterildi. Okurun yazılanları rahat takip edip anlaması için çeviri karşılaştırmalarında önce Suçin, sonra Hacıoğlu, daha sonra da Öztürk ile ilgili bilgilere yer verildi. Bu sıralamaya karşılaştırma bölümünde de özellikle dikkat edildi. Biçimsel eşdeğerliği sağlayan çevirmenler için daha çok “çevirmiştir” kelimesi kullanılırken, dinamik eşdeğerliği sağlayan çevirmenler için “manayı veya anlamı aktarmıştır” kelimeleri kullanıldı. Son olarak nesir tarzında yapılan tercümelerde anlaşılmadığını düşündüğümüz veya açıklama yapmak zorunda hissettiğimiz yerlerde dipnotla bilgi verildi.

e) Araştırmanın Önemi ve Amacı:

Günümüzde ülkemizde de çeviri her geçen gün önemi artan ve daha fazla ilgi gören alanlardan biri olmuştur. Geçmiş yıllara kıyasla tercüme faaliyetleri daha bir ivme kazanmıştır. Bu hareketlilik aynı zamanda çevirilerin ne kadar nitelikli yapıldığı sorusunu da gündeme getirmiştir. Çevirilerin ne kadar nitelikli yapıldığını anlamak için ise, çeviri eleştirmenlerine iş düşmektedir. Çeviri eleştirmenleri bir eserin çevirisini çeşitli çeviri stratejileri açısından inceleyip değerlendirirler. Bu

inceleme alanı tüm dünyada uzun zamandan beridir süregelmektedir. Bu araştırma ise bir adım daha ileri giderek, bir eserin birden fazla yapılan çevirilerini çeşitli açılardan karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırma yapılırken yeni bir yol takip edilmiş, bir şiir kitabı için yapılan çevirilerin hem şiirsel hem gramer hem de sanatsal açıdan incelemesi yapılmıştır. Böylelikle okurun, yapılan çeviride bu üç yönün eşdeğerliğinin ne kadar sağlandığını görmesi hedeflenmiştir. Araştırmada bir beyitte ‘Kaynak metindeki kafiye düzeni hedef metne de yansımış’ cümlesi görülürken, diğer beyitte ‘Kaynak metindeki zincirleme isim tamlamasını sadece bir çevirmen hedef metne çevirmiştir.’ cümlesi görülmektedir. Yine diğer bir beyitte ise ‘Kaynak metindeki tezat sanatını hiçbir çevirmen hedef dile yansıtmamıştır’ ifadesine yer verilmiştir. Elbette bu araştırmanın hacim bakımından bu üç yönü derinlemesine incelemesi pek mümkün değildir. Ancak okura tüm bu yönlerle ilgili bir takım pratik bilgiler verilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın üç yönlü çeviri eleştirmenliği yapmak isteyen araştırmacılar için bir örnek teşkil etmesi ve alana katkı sağlamış olması beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİZGÂH BÖLÜMÜ BEYİTLERİ

1.1. 1.BEYİT

أَوْدُكَ وَدًّا لَيْسَ فِيهِ غَضَاضَةٌ
وَبَعْضُ مَوَدَّاتِ الرِّجَالِ سَرَابٌ

(İbn Hazm, 2016: 8)

Sana olan muhabbetim dupduru

(Suçin, 2019: 16)

Oysa seraba dönüşen ne çok sevgi var

Sana olan sevgimde hiçbir leke yoktur

(Hacıoğlu, 2020: 8)

Oysa bazılarının aşkı yalnızca seraptır

Kusursuz bir sevgidir seni sevdiğim

(Öztürk, 2018: 8)

kimi erlerin sevgisi serap.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Öyle seviyorum ki seni onda (sevgimde) hiç leke yoktur. Oysa bazı adamların sevgisi seraptır.

Suçin, beytin tercümesinde ‘s’ sesinin tekrarıyla aliterasyon ve ‘a’ sesinin tekrarıyla asonans oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde birinci mısra da olumsuz cümleyi hedef dile olumlu olarak çevirmiştir.

Hacıoğlu, beyti kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Mısra sonlarındaki ‘tur, tır’ ekleriyle redif oluşturmuştur.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Beyitte sevmek anlamındaki وَدَّ kökünden üç kelime kullanılmıştır. Suçin bunlardan birini eksilterek, birini yine Arapça bir kelime olan *muhabbet*, diğerini ise *sevgi*, Hacıoğlu birini eksilterek, birini *sevgi* diğerini ise *aşk* ve Öztürk ise her üçünü de *sevgi* olarak hedef dile çevirmiştir. Kaynak metnin birinci mısrasında bulunan وَدَّا kelimesi mefulü mutlak olup tekit (pekiştirme) içindir.

Pekiştirmeyi Suçin *dupduru*, Hacıoğlu *hiçbir* Öztürk ise *sevgi* kelimesinin tekrarıyla hedef dile çevirmiştir. Sözlükte ayıp, kusur, leke, eksiklik anlamındaki غَضَاضَةٌ

kelimesini Suçin eksilterek, Hacıoğlu *leke* Öztürk ise *kusursuz* olarak çevirmiştir (Güneş, 2010:852). İkinci mısradaki bazı adamların sevgisi anlamındaki **بَعْضُ مَوَدَّاتِ**

الرِّجَالِ zincirleme isim tamlamasını Suçin tamamen eksilterek, Hacıoğlu adam kelimesini eksilterek *bazılarının aşkı*, Öztürk ise *kimi erlerin sevgisi* şeklinde tercüme etmiştir. Öztürk'ün er kelimesini tercihi kaynak metindeki manayı biçimsel olarak sağlasa da dinamik olarak sağlayamamıştır. Çünkü er kelimesi hedef dilde mecazen kahraman, yiğit anlamında kullanılır (<https://sozluk.gov.tr/> er maddesi). Oysa beyitte bir yerme söz konusudur. İkinci mısranın başındaki **و** edatı Vav'ı

haliyedir. Suçin ve Hacıoğlu *oysa* kelimesi ile bunu çevirilerine yansıtmıştır. Birinci beyitte Suçin daha çok dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamayı tercih etmiştir. Her üç çevirmende kaynak metindeki manayı başarılı bir biçimde hedef dile yansıtmıştır.

1.2. 2.BEYİT

إِذَا خُزَّتْهُ فَالْأَرْضُ جَمْعَاءُ وَالْوَرَى
هَبَاءٌ وَسُكَّانُ الْبِلَادِ دُبَابٌ

(İbn Hazm, 2016: 8)

Nail olursam eğer bir parça muhabbetine

(Suçin, 2019: 16)

Gözümde her şeyin zerreye dönüştüğü bir dünya var

Bunu elde edersem, tüm dünya ve insanlar

(Hacıoğlu, 2020: 8)

Gözümde bir toz ve bir sinek kalabalıklar

Sevgin benim olursa toz gelir

(Öztürk, 2018: 17)

topyekûn yeryüzü, mahlukat

kamu diyar sakinleri, sinek

Beytin nesir tarzında tercümesi: Elde edersem onu, (sevgini) yeryüzünün ve insanların tamamı bir toz tanesi ve belde sakinleri (ise) sinektir.

Suçin, kaynak metnin 1. ve 2. beyitlerinde (a-b, c-b) şeklinde olan kafiye düzenini tercümesine *var* redifi ile yansıtmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef dile

aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘lar’ çoğul ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir. Çevirisinde mısra ve kafiye düzeni yerine serbest şiirsel çevriyi tercih etmiştir. Devrik cümlelerden oluşan çevirisi bir şiirden daha çok özlü sözleri andırmıştır.

Karşılaştırma: Onu elde edersem anlamındaki إِذَا حُزْتُ cümlesini Suçin, *nail olursam*, Hacıoğlu *elde edersem* ve Öztürk *benim olursa* söz öbekleriyle hedef dile tercüme etmiştir. İkinci beyitte Suçin tercümesinde dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Hacıoğlu’nun tercümeleri kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde aktarırken, Öztürk’ün kurduğu devrik cümleler hedef dilin anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

AŞKIN MAHİYETİNE DAİR BEYİTLERİ

2.1. 3.BEYİT

وَدَادِي لَكَ الْبَاقِي عَلَى حَسْبِ كَوْنِهِ
تَنَاهَى فَلَمْ يَنْقُصْ بِشَيْءٍ وَلَمْ يَزِدْ

(İbn Hazm, 2016: 12)

Sana olan sevgim güçlenerek akacak

(Suçin, 2019: 25)

Aşkın odu bu yüreği sonsuza dek yakacak

Sana olan aşkım, hep var olduğu kadar kalacak

(Hacıoğlu, 2020: 18)

Sonsuza değin ne azalacak ne de artacak

Hiçbir şeyin eksiltmediği,

(Öztürk, 2018: 26)

hiçbir şeyin çoğaltmadığı

olduğu gibi kalan sevgim,

ey yarım, tamamına erdi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sana olan aşkım var olduğu üzere bakidir. Ne azaldı ne de çoğaldı sonsuzdur.

Suçin, çevirisinde ‘a’ sesiyle asonans yapmıştır. Kaynak metinde (a-b) şeklinde olan kafiye düzenini (a-a) şeklinde tunç kafiye olarak tercüme etmiştir. Birinci mısra *sana olan sevgim*, ikinci mısra *ise sonsuza dek* kelimelerinin dışındaki tüm kelimeleri eklemiş ve kaynak metindeki birçok kelimeyi eksiltmiştir. Bunun sebebi kaynak metindeki manayı hedef metne aktarmak istemesi veya şiirsel bir tercümeyle odaklanmasındır. Tercümesinde ateş kelimesi yerine hedef kitlenin pek kullanmadığı *od* kelimesini tercih etmesi Suçin’in hitap etmek istediği kitle ile ilgilidir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki gelecek zaman eki olan ‘acak’ ile redif oluşturmuştur. Kaynak metni kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak birinci mısra *hep var olduğu kadar kalacak* yerine *var olduğu haliyle demesi* daha uygun olurdu.

Öztürk, kaynak metni kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak çevirmiştir. Bunun nedeni serbest

şiişsel çeviri tarzını benimsemesidir. Kaynak metinde *tamamına erdi* ifadesi olmadığı halde hedef dile ekleyerek çevirmiştir. Bunda kaynak metindeki güçlü vurguyu sağlamak istemesi etkili olmuştur.

Karşılaştırma: Kaynak metindeki ikinci mısırda iki tane geçmiş zaman olumsuzluk edatı *لَمْ* kullanılmıştır. Bu iki olumsuz cümleyi Hacıoğlu (*ne ne de*) bağlacı ile sağlarken, Öztürk iki olumsuz cümle kurmuştur. Suçin ise tercümesinde olumlu cümle kurmuştur. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamıştır. Hatta kaynak metinden daha ileriye gittiği bile söylenebilir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir şekilde yansıtmıştır.

2.2. 4.BEYİT

وَلَيْسَتْ لَهُ غَيْرُ الْإِرَادَةِ عِلَّةٌ
وَلَا سَبَبٌ حَاشَا يَعْلَمُهُ أَحَدٌ

(İbn Hazm, 2016: 12)

İrademden başka sebebi yok bu aşkın

(Suçin, 2019: 25)

Başka sebep ileri sürene aklım şaşkın

İrade dışında hiçbir nedeni yok bunun

(Hacıoğlu, 2020: 18)

Bundan gayri kimsenin bildiği bir sebep yok

Nedeni yok, sadece istek.

(Öztürk, 2018: 26)

Sebebini, haşa, kimse bilmez.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Onun (aşkın) istemek dışında bir nedeni yok. Kimsenin bundan (istemek) başka bildiği bir sebepte yok.

Suçin, çevirisinde ‘ş’ sesiyle aliterasyon yapmıştır Şiirin (a-b) şeklinde olan kafiye düzenini (a-a) şekline çevirmiştir. Kaynak metni üçüncü beyitte de olduğu gibi zengin bir kafiye olan tunç kafiyeyle tercüme etmiştir. Ayrıca birinci mısradaki *başka* ve *sebebi* ile ikinci mısradaki *başka* ve *sebepe* kelimeleri ile şiişsel ritim oluşturmuştur. Birinci mısrayı kelimesi kelimesine tercüme ederken, ikinci mısırda ise manayı hedef dile aktarmak istemiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile

çevirmiştir. Manayı güçlendirmek istemiş olacak ki birinci mısradaki *hiçbir* kelimesini eklemiştir. Her iki mısradaki olumsuz cümleleri hedef metne aynen çevirmiştir. Bu beytin çevirisinde daha çok anlama odaklanmış olmalı ki şiirsel çeviriden uzaklaşmış görülüyor.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Birinci mısradaki **لَهُ** Lam harfi cerine bitişmiş Hu zamiri aşk kelimesinin yerini tutmaktadır. Öztürk bunu eksilttiği için hedef dilde neden bahsettiği tam anlaşılmamıştır.

Karşılaştırma: Sözlükte hariç, müstesna anlamına gelen **حاشا** kelimesini Suçin *başka*, Hacıoğlu *gayrı* Öztürk ise yabancılaştırarak hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 237). Öztürk'ün bu tercihi kaynak metindeki manayı hedef dile yansıtmamıştır. Çünkü hedef dilde *haşa* kelimesi bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediği anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/> haşa maddesi). Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin bu beyitte de kaynak metnin önüne geçmiş diyebiliriz. Öztürk'ün tercümesi birinci mısradaki eksiltme ve *haşa* kelimesini yabancılaştırarak çevirmesi nedeniyle kaynak metindeki manayı tam olarak hedef dile yansıtamamıştır.

2.3. 5.BEYİT

وَأَسْتَلِدُّ بَلَائِي فِيكَ يَا أَمَلِي
وَلَسْتُ عَنْكَ مَدَى الْأَيَّامِ أَنْصَرِفُ

(İbn Hazm, 2016: 16)

Derdimin sefasını sürüyorum ey ümidim
Günler geçsin ama senden geçmeyeceğim
Ey ümidim! Zevk alıyorum derdinden
Hayır, ayrılmayacağım asla senden
Seninle müptela olmuşum, ey emelim,
öyle tatlı!
Senden asla vazgeçmem.

(Suçin, 2019: 32)

(Hacıoğlu, 2020: 25)

(Öztürk, 2018: 32)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ey ümidim! Senden (gelen) dertlerimden zevk alıyorum. Günler geçse de senden ayrılmayacağım.

Suçin, ‘s’ sesi ile aliterasyon, mısra sonlarında ‘im’ sesi ve ikinci mısradaki ‘geç’ sesi ile şiirsel ritmi sağlamıştır. Diğer beyitlerin aksine, birkaç ekleme ve eksiltme dışında, kaynak metni kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Birinci mısradaki geçen ‘فِيكَ’ ibaresinde zamir sevgilinin yerini almaktadır. Suçin’in tercümesinde bunu eksiltmesi, şairin derdinin sevgilisinden mi yoksa başka bir şeyden mi kaynaklandığı konusunda soru işareti oluşturmuştur.

Hacıoğlu, birinci mısrayı kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak kaynak metindeki benim derdim anlamındaki *بَلَايِي* isim tamlamasını *senin derdin* olarak kaydırmıştır. Buda kaynak metindeki anlatılmak istenen manadan uzaklaşmasına sebebiyet vermiştir. İkinci mısradaki ise daha çok kaynak metindeki manayı hedef metne aktarmak istemiştir. İkinci mısranın tercümesinde *hayır* ve *asla* kelimelerini eklemiştir. Bunun sebebi kaynak metindeki güçlü manayı hedef metne yansıtmak istemesidir.

Öztürk, kaynak metni hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. İki mısradan oluşan beyti üç satırda tercüme etmiştir. Bunun sebebi serbest şiirsel çeviri tarzına yönelmesidir.

Karşılaştırma: Senden (gelen) dertlerimden zevk alıyorum anlamındaki *أَسْتَلِدُّ*

فِيكَ بَلَايِي cümlesini Suçin *derdimin sefasını sürüyorum*, Hacıoğlu *zevk alıyorum derdinden* ve Öztürk ise *seninle müptela olmuşun* cümleleriyle hedef dile çevirmiştir. Suçin ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği, Hacıoğlu ise birinci mısradaki biçimsel, ikinci mısradaki ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride (yukarıdaki zikrettiğim eksiklikler dışında) kaynak metindeki manayı hedef dile yansıtmıştır.

2.4. 6.BEYİT

إِنْ قِيلَ لِي تَتَسَلَّى عَنْ مَوَدَّتِهِ
فَمَا جَوَابِي إِلَّا اللَّامُ وَالْأَلِفُ

(İbn Hazm, 2016: 16)

Biri çıkıp “Unutacaksın onu” dese

(Suçin, 2019: 32)

Hayır derim bin kere hayır herkese

“Aşkını unutacaksın” deselerdi bana

(Hacıoğlu, 2020: 25)

Cevabım lâm ve elif olurdu yalnızca. (Lâ: Hayır)

Teselli bulsan, diyene,

(Öztürk, 2018: 32)

“lam” derim, “Elif” derim,

başka şey söylemem.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Eğer “onun sevgisini unutursun” denilse, cevabım Lam ve Elif’ten¹ başkası olmazdı.

Suçin, ‘e’ sesi ile asonans, mısra sonlarında ‘ese’ sesi ile şiirsel ritmi sağlamıştır. İkinci mısrada *hayır* kelimesini iki kere kullanarak müzikalite oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı hedef metne çevirmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘a’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. İkinci satırda geçen Lam ve Elif kelimelerini olduğu gibi alarak yabancılaştırmayı tercih etmiştir. İkinci mısranın sonunda bu iki kelimenin anlamını parantez içinde vermiştir. İkinci mısra olumsuz olduğu halde, olumlu olarak tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metni hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak birinci mısrada geçen *تَتَسَلَّى* kelimesini *teselli* olarak almıştır. Türk dil kurumu verilerine göre teselli: Avunma, avuntu, avunç anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/teselli> maddesi). Arapçadaki kullanımı da benzer manadadır. Ancak Arapçada *تَتَسَلَّى* fiilli *عن* harfi ceri ile kullanıldığında unutmak anlamında olur. Öztürk’ün manayı teselli olarak kaydırması *عن* harfi cerinin dikkatinden

¹ Lam ve Elif birleştiğinde ل olur. Arapçada ‘hayır’ anlamına gelir.

kaçmasından olmuşa benziyor. Zaten dikkatli bakıldığında beytin tamamında teselli kelimesinin bağlama uymadığı görülür. Öztürk'te Hacıoğlu gibi Lam ve Elif kelimelerini hedef dile yabancılaştırarak çevirmiştir. Öztürk Lam ve Elif harflerinin anlamı olan (hayır) kelimesini sayfa 32 de 13. dipnotta vermiştir.

Karşılaştırma: Bu beyitte Suçin dinamik, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk تَسْلَى kelimesinin manasını hedef dile tam olarak yansıtamamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AŞKIN BELİRTİLERİ BEYİTLERİ

3.1. 7.BEYİT

فَلَيْسَ لِعَيْنِي عِنْدَ غَيْرِكَ مَوْقِفٌ
كَأَنَّكَ مَا يَحْكُونُ مِنْ حَجَرِ الْبَهْتِ

(İbn Hazm, 2016: 17)

Gözlerimin tek durağı sensin

(Suçin, 2019: 35)

Mıknatıs gibi çekiyor beni bedenim

Gözümün başkasına bakması imkânsız

(Hacıoğlu, 2020: 26)

Felsefe taşını anlatanlar sanki seni anlatmış

Gözümün tek durağısın.

(Öztürk, 2018: 35)

Şu anlatılan beht taşı mısın?

Beytin nesir tarzında tercümesi: Gözümün senden başkasında durağı yoktur. Sanki sen bahsettikleri beht² taşısın.

Suçin, ‘e’ sesi ile asonans ve mısra sonralarındaki ‘in’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Birinci mısrayı kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak kaynak metinde olumsuz olarak geçen cümleyi hedef metne olumlu olarak çevirmiştir. İkinci mısra da kaynak metnin anlatmak istediği manayı hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Kaynak metnin birinci mısrasında olmadı-değil anlamındaki لَيْسَ ile oluşturulan olumsuz fiil cümlesini, Hacıoğlu ‘sız’ eki ile sağlamıştır. İkinci mısrayı ise tamamen kelimesi kelimesine tercüme edilmiştir.

Öztürk, birinci mısrayı kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak olumsuz olan cümleyi hedef dile olumlu olarak çevirmiştir. Beş kelimedenden oluşan kaynak metni hedef metne üç kelimeyle tercüme ederek eksiltme yapmıştır. Kaynak metnin ikinci mısrasında geçen مَا’yı soru edatı olarak anlamış olmalı ki hedef metne

² Beyaz ve saydam bir taştır. Işıl ışıltı güzeldir. Kişiyi mıknatıs gibi çeker. Onu görünce insanı gülme ve mutluluk alır. Taşıyıcısının ihtiyaçlarını kimden lazımsa giderir. (İbnü’l-Verdi, 2008: 295)

aktarıırken soru cümlesi ile çevirmiştir. Oysa مَا ismi mevsul olup sılasıyla beraber كَانْ nin haberidir.

Karşılaştırma: Burada çevirisi en dikkat çeken beht taşı anlamındaki حَجَر ismi tamlamasıdır. Suçin bunu *mıknatıs* olarak tercüme etmiştir. Aslında bu taşın kendisi değil insanda bıraktığı etkidir. Suçin manaya odaklandığı için mıknatıs demeyi tercih etmiştir. Hacıoğlu *felsefe taşı* diyerek yerelleştirmeyi tercih etmiştir. Simya ilmine göre “Felsefe Taşı”, dokunduğu her nesneyi altına dönüştüreceğine inanılan taştır (<http://www.felsefetasi.org/felsefe-tasi/>). Oysa kaynak metinde anlatılmak istenen sevgilisinin çekiciliğidir. Hacıoğlu’nun bu tercihi daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak istemesinden kaynaklanmış veya hedef dilde uygun bir karşılık bulamamıştır. Öztürk ise *beht taşı* olarak tercüme etmiştir. Tercümesinde tamlayanı beht olduğu gibi alıp yabancılaştırırken tamlananı taş olarak hedef dile çevirmiştir. Öztürk hedef dilde anlaşılmayan beht kelimesini sayfa 35’te 15. dipnotta açıklamıştır. Bu beyitte Suçin daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk ikinci mısrayı soru cümlesi olarak tercüme ederek biçimsel eşdeğerliği tam olarak sağlayamamıştır.

3.2. 8.BEYİT

أَصْرَفُهَا حَيْثُ انْصَرَفَتْ وَكَيْفَمَا
تَقَلَّبَتْ كَالْمَنْعُوتِ فِي النَّحْوِ وَالنَّعْتِ

(İbn Hazm, 2016: 17)

Nasıl izlerse tamlanan tamlayanı

(Suçin, 2019: 35)

Öyle izler gözlerim de gölgeni

Nereye yönelirsen yönel gözlerim seni izler

(Hacıoğlu, 2020: 26)

Gramerde sıfatın mevsufa uyduğu gibi

Nereye yönelirsen oraya deviriyorum gözümü;

(Öztürk, 2018: 35)

nahiv ve vasıfta mevsuf misali,

gözümün seyri, hareketlerine bağlı.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Dil bilgisindeki sıfat tamlaması³ gibi (gözlerini) nereye çevirsen ve nasıl döndürsen bende (gözlerimi) oraya çeviriyorum.

Suçin, *izlemek* kelimesini iki mısra da tekrarlayarak ve mısra sonlarında birbirine yakın sesler ‘ı, i’ kullanarak şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Aslında bir cümle ve iki mısra şeklinde yazılmış olan kaynak metni, hedef dile bir cümle olarak çevirmiştir. Kaynak metinde olmadığı halde anlamı güçlendirmek için *gölge* kelimesini hedef dile eklemiştir.

Hacıoğlu, kaynak metni kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Birbirine yakın anlamda kullanılan *انصرفت* ve *تَقَلَّبْتَ* kelimelerini *yönelirsen* şeklinde hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. İki mısra olan kaynak metni hedef metne üç satır olarak tercüme etmiştir. Bunun sebebi serbest şiirsel çeviri tarzını benimsemiş olmasıdır. Onu (gözlerimi) çeviriyorum anlamındaki *أَصْرَفُهَا* söz öbeğini *deviriyorum gözlerimi* şeklinde tercüme ederek daha dinamik bir eşdeğerlik oluşturmuştur. Ancak bu hedef kitlenin aşına olmadığı bir cümledir.

Karşılaştırma: İkinci satırda geçen dil bilgisindeki sıfat tamlaması gibi anlamındaki *كَالْمَنْعُوتِ فِي النَّحْوِ وَالنَّعْتِ* söz öbeğini Suçin *nasıl izlerse tamlanan tamlayanı*, Hacıoğlu *gramerde sıfatın mevsufa uyduğu gibi*, Öztürk ise *nahiv ve vasıfta mevsuf misali* manalarıyla tercüme etmiştir. Öztürk’ün yaptığı tercümede bir yazım yanlışlığı veya cümleyi yanlış anlama vardır. Çünkü bu cümlemin aslı *كَالْمَنْعُوتِ*

فِي النَّحْوِ وَالنَّعْتِ şeklindedir. Yani Nahiv’deki sıfat ve mevsuf gibi anlamındadır. *فِي*

النَّحْوِ kelimesinin iki bağlaç arasına girmesi şairin kafiyei sağlamak istemesinden

³ Sıfat tamlamasında, sıfat mevsufuna irab, marife-nekra, tezkir-tenis ve sayısal açıdan uyum sağlamalıdır. Şair sıfatın mevsufu takip ettiği gibi kendisinin de sevgilisinin bakışlarını takip ettiğini söylemektedir. (Akdağ, 1989: 499)

kaynaklanmaktadır. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk ikinci mısranın anlamını hedef dile tam olarak yansıtamamıştır.

3.3. 9.BEYİT

وَإِذَا قُمْتُ عَنْكَ لَمْ أَمْشِ إِلَّا
مَشْيَ عَانٍ يُقَادُ نَحْوَ الْفَنَاءِ

(İbn Hazm, 2016: 17)

Gitme vakti gelince dururum

(Suçin, 2019: 36)

İpim boynumda yürürüm

Bükerim boynumu senden ayrılırken

(Hacıoğlu, 2020: 27)

Yokluğa sürülen biri gibi yürürüm

Senden ayrılırken, ölüme sürülen

(Öztürk, 2018: 36)

Tutsak gibi yürürüm.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ne zaman senden ayrılısam, yokluğa sürülen bir esirden başkası gibi yürümem.

Suçin, ‘r’ sesi ile aliterasyon, ‘u’ sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarında geniş zaman ve birinci tekil şahıs ekleriyle redif oluşturmuştur. Suçin kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır. Bunun için ikinci mısradaki geçen ve “yokluğa sürülen bir esirden başkası gibi yürümem” anlamını yansıtmak için *ipim boynumda* eklemesini yapmıştır. Kaynak metnin لَمْ أَمْشِ ile başlayan ikinci cümlesi olumsuz olduğu halde Suçin hedef cümleye olumlu olarak çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Tutsak anlamındaki عَانِ kelimesini eksilterek hedef metne çevirmiştir. Kaynak metindeki ikinci cümle olumsuz olduğu halde, Hacıoğlu hedef cümleye olumlu olarak çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme yapmıştır. Öztürk’te olumsuz cümleyi hedef dile olumlu olarak çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: İkinci satırın sonunda gelen **الفناء** kelimesini Suçin *ipim boynumda* Hacıoğlu *yokluk* Öztürk ise *ölüm* olarak tercüme etmiştir. Aslı Arapça olan bu kelime Türkçemize geçerken anlam kaymasına uğramıştır. Yokluk ve iyi nitelikte olmayan anlamalarını ihtiva ettiği için yazarlarımız başka bir tabir bulmaya yönelmiş olabilirler (<https://sozluk.gov.tr/fena> maddesi). Bu beyitte Suçin daha çok dinamik, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliğe odaklanmıştır. Her üç çevirmende kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir şekilde çevirmiştir.

3.4. 10.BEYİT

فِي مَجِيئِي إِلَيْكَ أَحْتَتُّ كَالْبَدْرِ
رِ إِذَا كَانَ قَاطِعًا لِلْسَّمَاءِ

(İbn Hazm, 2016: 17)

Fakat geliyorsam sana sevgili

(Suçin, 2019: 36)

Koşarım bulutundan sıyrılmış ay gibi

Sana gelmek içinse paralarım kendimi

(Hacıoğlu, 2020: 27)

Aşarım yolları, göğü bölen ay misali

Sana gelirken gök kubbeyi kateden

(Öztürk, 2018: 36)

dolunayım

koşar adım yürürüm.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sana geldiğimde ise gökyüzünü kateden dolunay gibi acele ederim.

Suçin, ‘s ve l’ sesleriyle aliterasyon, ‘a’ sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Suçin ikinci mısraya *bulutundan sıyrılmış* ifadesini eklemiştir. Bunun dışında kelimesi kelimesine tercüme ettiği söylenebilir.

Hacıoğlu, kaynak metni kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur.

Öztürk, kaynak metni kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Acele ederim anlamındaki أَحْتُ fiilini Suçin *koşarım*, Hacıoğlu *paralarım*, Öztürk ise *koşar adım* olarak tercüme etmiştir. Hacıoğlu'nun bu tercihinde manayı güçlü şekilde vurgulamak istemesi etkili olmuştur. Dolunay anlamındaki الْبَدْر kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *ay*, Öztürk ise *dolunay* olarak hedef dile çevirmiştir. Kateden anlamındaki قَاطِعًا kelimesini Suçin *sıyrılmış*, Hacıoğlu *bölen* Öztürk ise *kateden* olarak üç farklı şekilde tercüme etmişler. Suçin'in manayı kaydırmasının sebebi güçlü anlatımı sağlamak istemesinden kaynaklanmıştır. Öztürk ise Türkçede de kullanılan kelimeyi yabancılaştırarak çevirmeyi tercih etmiştir. Bu beyitte üç çevirmeninde biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalıştığını görüyoruz. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

3.5. 11.BEYİT

عَيْنَايَ فِيهِ وَجَسْمِي عَنْهُ مُرْتَحِلٌ
مِثْلُ ارْتِقَابِ الْغَرِيقِ الْبَرِّ فِي اللَّجَجِ

(İbn Hazm, 2016: 18)

Uzaklaşırken sevgiliden ona dikili bakışlarım hâlâ (Suçin, 2019: 38)

Boğulan biri gibi gözlerim boğuşuyorum kıyıda
dalgalarla

Uzaklaştım da ondadır hâlâ gözlerim (Hacıoğlu, 2020: 28)

Boğulan birinin kıyıya baktığı gibi

Gözüm onda kalır, bedenim yolda. (Öztürk, 2018: 38)

Denizde ırpınırken

karayı kollamak misali.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bedenim ondan ayrılırken gözlerim (hâlâ) ondadır. Derin suda boğulan birinin karayı gözlediği gibi.

Suçin, birinci mısradaki 'i' sesi ile asonans oluşturmuştur. Yine birinci mısradaki *bakış*, ikinci mısradaki *boğuş* kelimeleriyle iç kafiyei sağlamıştır. Mısra sonlarındaki 'la' sesleriyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Suçin tercümesinde kaynak

metindeki manayı hedef dile aktarmıştır. İki gözüm ondadır anlamındaki عَيْنَايَ فِيهِ isim cümlesinin manasını kaydırarak *ona dikili bakışlarım* cümlesiyle tercüme etmiştir. Buda hedef dilde dinamik bir eşdeğerlik oluşturmuştur.

Hacıoğlu, birinci mısradaki ‘a’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradaki derin su anlamındaki اللُّجج kelimesini eksiltmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti üç satır olarak tercüme etmiştir. Bunun sebebi serbest şiirsel çeviri tarzını tercih etmesinden kaynaklanmaktadır.

Karşılaştırma: وَجَسْمِي ile başlayan cümledeki Vav edatı Vav’ı haliyedir. Bu anlamı hedef metne sadece Suçin uzaklaşırken kelimesindeki ‘ken’ ile yansıtmıştır. Boğulan anlamındaki الْغَرِيقِ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu sözlük anlamıyla tercüme ederken, Öztürk *çırpınırken* anlamında tercüme etmiştir. Buda Öztürk’ün tercümesine dinamik bir anlam katmıştır. Suçin biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmış, bununla beraber asonans ve şiirsel ritimle çevirisine şiirsellik katmıştır. Hacıoğlu sadece bir kelime eksilterek biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Öztürk ise daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir şekilde yansıtmıştır.

3.6. 12.BEYİT

أَغْصُ بِالْمَاءِ إِنِ أَدُكُرُ تَبَاعُدَهُ
كَمَنْ تَتَاءَبَ وَسَطَ النَّقْعِ وَالْوَهَجِ

(İbn Hazm, 2016: 18)

Sevgiliden uzaklaştığım gelince aklıma
Toz duman içindeymişim gibi su kaçır boğazıma
Gidişini anmak nefesimi keser, yutkunamam
Tozun toprağın ortasında kalmış gibi
Uzak olduğu hatırıma gelince

(Suçin, 2019: 38)

(Hacıoğlu, 2020: 28)

(Öztürk, 2018: 38)

içtiğim su boğazımda kalır.
Say ki toz toprak içinde
esnemişim.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Onun ayrılığını düşününce (boğazım) su ile dolar yutkunamam. Alev ve tozların arasında esneyen kimse gibi.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘ma’ sesi ile şiirsel ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. İkinci mısradaki esnemek anlamında olan تَشَاءُ fiilini hedef metne eksilterek tercüme etmiştir. Bunun sebebi ikinci mısrayı daha fazla uzatıp şiirsel tercümeden uzaklaşmak istememesinden kaynaklanmaktadır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlama bağlı kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. “Boğazındaki dolu suyu yutamamak” anlamındaki أَغْصُ بِالْمَاءِ fiil cümlesini nefesimi keser cümlesiyle tercüme etmiştir. Bunun sebebi daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak istemesidir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef metne dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Alev ve tozların arasında anlamındaki وَسَطَ التَّقَعِ وَالْوَهَجِ söz öbeğini Suçin *toz duman içinde*, Hacıoğlu *tozun toprağın ortasında* Öztürk ise *toz toprak içinde* deyimleriyle hedef dile farklı şekilde aktarmışlar. Bu beyitte üç çevirmeninde biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalıştığını görüyoruz. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

UYKUDA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

4.1. 13.BEYİT

يَا لَيْتَ شَعْرِي مَنْ كَانَتْ وَكَيْفَ سَرَتْ
أَطْلَعَةَ الشَّمْسِ كَانَتْ أَمْ هِيَ الْقَمَرُ؟

(İbn Hazm, 2016: 25)

Ah bilseydim kim olduğunu o gece ve nereye (Suçin, 2019: 48)
yürüdüğünü

Doğan bir güneş miydi yoksa ışıldayan bir ay mı?

Bilseydim kimdi ve geceleri nasıl yol alırdı (Hacıoğlu, 2020: 40)

Doğan güneş miydi, yoksa ay mıydı o?

Bilsem kimdi, nasıl sirayet etti. (Öztürk, 2018: 50)

Güneşin doğuşumu, kamer mi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Keşke bilseydim kimdi o ve gece nereye gitti? Doğan güneş miydi o yoksa ay mı?

Suçin, kaynak metni kelimesi kelimesine hedef metne çevirmiştir. Birinci mısrayı devrik cümle olarak tercüme etmiştir. Bunun sebebi cümledeki vurgunun bilmek fiilinde olduğunu düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Kaynak metindeki anlamı hedef metne aktarırken diğer beyitlerden alışık olduğumuz şiirsellikten uzaklaşmıştır. İkinci mısraya *ışıldayan* kelimesini ekleyerek manayı daha güçlü hale getirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metni kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Birinci mısradaki geçen *يَا لَيْتَ شَعْرِي مَنْ كَانَتْ وَكَيْفَ سَرَتْ* cümlesini *geceleri nasıl yol alırdı* diye tercüme etmiştir. Kelimeler bazında incelendiğinde bu tercüme uygundur. Ancak kaynak metnin anlatmak istediği mana bu değildir. Çünkü şair sevgilisinin geceleri nasıl yol aldığını değil gece karanlığında nereye gittiğini bilmek istemektedir.

Öztürk, kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak birinci mısradaki gece yürüdü anlamına gelen *سَرَتْ* fiilini sözlükteki diğer bir

anlamı olan *sirayet etmek* anlamında çevirmiştir. Türk Dil Kurumu verilerine göre *sirayet etmek*: Hastalık geçmek, bulaşmak anlamındadır ([https://sozluk.gov.tr/sirayet etti maddesi](https://sozluk.gov.tr/sirayet-etti-maddesi)). Bu da hedef kitle okuyucusunun manayı aslına uygun olarak anlamasını engellemiştir. Yine ikinci mısra da geçen doğan güneş mi anlamındaki أَطْلَعَهُ الشَّمْسُ terkiibini *güneşin doğuşunu* şeklinde kaydırarak hedef dile çevirmiştir.

Kaynak metinde sevgili güneşe benzetilirken hedef metinde güneşin doğuşuna benzetilmiştir. Ayrıca ikinci mısra bir soru cümlesi olduğu halde Öztürk'ün çevirisinin sonuna soru işareti konulmayıp nokta konulmuştur. Bunun, bir yazım hatası veya baskı hatası olma ihtimali yüksektir.

Karşılaştırma: كَيْتَ Arapçada gerçekleşmesi mümkün olmayan ya da çok uzak ihtimalle olabilen şeyleri temenni etmek için kullanılan bir edattır. Bu edatı Suçin *ah* şeklinde tercüme ederek bir parça bu manaya işaret etmiştir. Hacıoğlu ve Öztürk ise bu edatı hedef dile eksilterek aktarmıştır. Suçin biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak tercümesi şiirsellikten uzak, nesre daha yakın olmuştur. Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak birinci mısradaki anlam kaydırması kaynak metindeki manayı hedef dile tam aktaramamasına sebebiyet vermiştir. Öztürk'te biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak hem birinci hem de ikinci mısranın anlamını kaydırarak biçimsel eşdeğerliği tam olarak sağlayamamıştır.

4.2. 14.BEYİT

أَظَنَّهُ الْعَقْلُ أَبْدَاهُ تَدْبِيرُهُ
أَوْ صُورَةُ الرُّوحِ أَبْدَتْهَا لِي الْفِكْرُ

(İbn Hazm, 2016: 25)

Bir düşünce miydi aklımın doğurduğu
Yoksa düşüncenin şekil verdiği bir ruhun imgesi mi?
Fikrinin mahsulünü mü akıl var zannetti
Düşüncenin bana gösterdiği bir imge miydi?
Aklın işidir derim, düşündü ve gördü.

(Suçin, 2019: 48)

(Hacıoğlu, 2020: 40)

(Öztürk, 2018: 50)

Ya da ruhun sureti; fikir gösterdi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: O, aklın düşünerek ortaya çıkardığı bir sanrı mı yoksa fikirlerin benim için oluşturduğu ruhun imgesi mi?

Suçin, birinci ve ikinci mısralarda *düşünce* kelimesini tekrar ederek şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metnin manasını hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘i’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak birinci mısradaki *أَبْدَاهُ تَدَبُّرُهُ* terkiibini *fikrinin mahsulünü* şeklinde tercüme etmiştir. Oysaki kelimenin sonundaki Hu zamiri akıl isminin yerini tutmaktadır. Yani terkiibin tamamının anlamı; aklın düşüncesinin ortaya çıkardığı şeklindedir. Ayrıca Hacıoğlu’nun yaptığı tercümede fikrin ikinci tekil şahsa mı yoksa üçüncü tekil şahsa mı ait olduğu belirsizdir. Buda hedef metnin anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

Öztürk, kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak birinci mısradaki daha çok kaynak metindeki anlamı hedef dile yansıtmaya çalışmıştır.

Karşılaştırma: Tamamı soru cümlesi olan kaynak metindeki ibareyi, Suçin ve Hacıoğlu kaynak metne sadık kalarak soru cümlesi olarak çevirirken, Öztürk soru edatlarını görmezden gelmiştir. *صُورَةُ الرُّوحِ* isim tamlamasını Suçin *ruhun imgesi*

Hacıoğlu *imge* Öztürk ise *ruhun sureti* anlamlarıyla tercüme etmişler. Suçin ruh kelimesini olduğu gibi alıp yabancılaştırma yaparken suret kelimesini yerlileştirip imge olarak tercüme etmiştir. Hacıoğlu ruh kelimesini hedef dile eksilterek çeviri yapmıştır. Öztürk ise isim tamlamasını yabancılaştırarak ruhun sureti şeklinde hedef dile çevirmiştir. Üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Öztürk bunu sağlamışlardır. Ancak Hacıoğlu’nun birinci mısradaki fikrinin mahsulünü ifadesi hedef metnin tam olarak anlaşılmasını engellemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KİŞİNİN İMAJINA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

5.1. 15.BEYİT

وَيَا مَنْ لَامَنِي فِي حُبِّ
مَنْ لَمْ يَرَهُ طَرَفِي

(İbn Hazm, 2016: 27)

Sen ey ayıplayan beni
Sevdiğim için gözümün görmediğini
Ey ayıplayan sevdiğim için,
Gözümün görmediği birini!
Ve sen, beni,
gözümün görmediğini sevdim diye
kınayan,

(Suçin, 2019: 52)

(Hacıoğlu, 2020: 42)

(Öztürk, 2018: 54)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ey görmediğim birini sevdim diye beni kınayan.

Suçin, ‘n’ sesiyle aliterasyon ‘e’ sesiyle asonans oluşturmuştur. Mısra sonundaki ‘ni’ sesi ile şiirsel ritmi yakalamıştır. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Genelde çevirilerinde ekleme ve eksiltme yapan Suçin, bu beyitte herhangi bir değişiklik yapmamıştır. İkinci mısradaki devrik cümle kullanmıştır. Bunun sebebi birinci mısradaki *beni* kelimesinin sonundaki sese ritmi uydurmak istemesidir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde olmadığı halde ikinci mısradaki anlamın şaşılacak bir şey olduğunu belirtmek için ünlem işareti koymuştur.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Aslı sıralı cümle olan ve iki mısradan oluşan beyti, hedef metne üç satırda çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Nida için kullanılan *يا* edatını Suçin ve Hacıoğlu *ey* şeklinde hedef dile aktarırken, Öztürk ise eksiltmeyi tercih etmiştir. Her üç çevirmende

biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Üç metinde gayet anlaşılır ve kaynak metne sadık şeklide çevrilmiştir.

5.2. 16.BEYİT

لَقَدْ أَفْرَطْتَ فِي وَصْفِ
كَ لِي فِي الْحُبِّ بِالضَّعْفِ

(İbn Hazm, 2016: 27)

Pek aşırıya gitmişsin tasvirinde

(Suçin, 2019: 52)

Aşkta zayıfmışım demişsin mesela

Nitelemekte aşırı gittin beni

(Hacıoğlu, 2020: 42)

Aşka dair zaaf göstermekle

aşkta zayıflıkla tarifte beni

(Öztürk, 2018:54)

ifrata kaçtın

Beytin nesir tarzında tercümesi: Beni aşk konusunda zayıflıkla nitelediğin için pek aşırı gittin.

Suçin, ‘ş’ sesi ile aliterasyon, ‘i’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Ancak ikinci mısırda *demişsin mesela* ibaresini eklemiştir. Bunun sebebi oluşturmaya çalıştığı aliterasyon ve asonans olabilir.

Hacıoğlu, kaynak metnindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Ancak ikinci mısranın hedef dilde anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Çünkü aşka dair zaaf gösterenin kim olduğu metinden tam olarak anlaşılmamaktadır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Serbest şiirsel tarzında tercüme etmek istemesinden olacak ki hedef dilde pek alışık olunmayan bir cümle yapısı kurmuştur.

Karşılaştırma: Beytin başında bulunan لَقَدْ ibaresinde iki tane edat vardır.

Bunlardan ilki Lam’dır ve pekiştirme edatıdır. Diğeri ise قَدْ (Kad) edatı olup geçmiş zaman kipinin önüne geldiğinde pekiştirme anlamı verir. Bu iki pekiştirme edatının anlamını hedef dile sadece Suçin birinci mısranın başında *pek* ifadesiyle çevirmiştir.

Hacıoğlu ve Öztürk'ün ise eksiltme yaptığını görüyoruz. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır. Ancak Hacıoğlu ve Öztürk kaynak metindeki manayı tam olarak hedef dile yansıtamamıştır. Hacıoğlu'nun ikinci mısradaki özneyi netleştirmemesi ve Öztürk'ün hedef dilde alışık olunmayan cümle yapısı kurması buna sebep olmuştur.

5.3. 17.BEYİT

وَصَفُّوكَ لِي حَتَّى إِذَا أَبْصَرْتُ مَا
وَصَفُّوا عَلِمْتُ بِأَنَّهُ هَذَايَانُ

(İbn Hazm, 2016: 28)

Hakkında neler söylemişlerdi neler

(Suçin, 2019: 52)

Şimdi anlıyorum ki lafûgüzafmış sözler

Seni bana anlattılar ama, hezeyanmış,

(Hacıoğlu, 2020: 42)

Anlatmadıklarını görünce, anladım

Seni bana anlattılar, anlattılar.

(Öztürk, 2018: 54)

Sonunda gördüm;

hezeyanmış.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Seni bana anlattılar. Sonunda anlattıklarını gördüğümde, saçmalık olduğunu anladım.

Suçin, birinci mısırda neler kelimesinin tekrarı ile müzikalite oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki redif olan çoğul eki 'ler' ile kafiyei sağlamıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalıp sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Ancak hedef dilde ifadeyi tam yerleştirmek için mısralardaki kelimelerin yerlerini değiştirmiştir. Örneğin, هَذَايَانُ kelimesi kaynak metnin ikinci mısrasında iken Hacıoğlu'nun tercümesinde birinci mısırda kendine yer bulmuştur. Kaynak metindeki ما وَصَفُّوا terkiibini anlatmadıklarını diyerek tercüme etmiştir. Bu, mazi

filin başındaki ما'yı olumsuzluk edatı olarak anlamasından kaynaklanmıştır. Oysa buradaki ما şey anlamında ismi mevsul olup cümlede nesne görevindedir. Cümlenin anlamı “sonunda anlattıklarını gördüğümde” şeklindedir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir. Bu, Öztürk'ün serbest şiirsel çeviriyi benimsemesi ile ilgilidir.

Karşılaştırma: Türkçemizde saçmalamak anlamında olan هَذَيَانُ kelimesini Suçin bir söz öbeği olan Farsça *lafügüzağ*, Hacıoğlu ve Öztürk ise *hezeyan* olarak yabancılaştırarak tercüme etmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Hacıoğlu'nun ikinci mısradaki geçen ما'yı olumsuzluk edatı olarak anlaması, kaynak metnin anlamının hedef metne tam olarak yansımamasına sebebiyet vermiştir.

5.4. 18.BEYİT

فَالطَّبْلُ جِلْدٌ فَارِغٌ وَطَيِّبُهُ
يَرْتَاغُ مِنْهُ وَيَفْرَقُ الْإِنْسَانُ

(İbn Hazm, 2016: 28)

Davulda içi boş bir deridir amma

(Suçin, 2019: 52)

İçimizi titretir tokmağı vurunca

Davulun sesi de insanı ürpertip coşturur

(Hacıoğlu, 2020: 42)

Ama nihayet içi boş bir deri parçasıdır

Davul, içi boş bir deri;

(Öztürk, 2018: 54)

sesinden ürker, korkar insan.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Davulda içi boş bir deridir. Oysa sesi insanı ürpertir ve korkutur.

Suçin, ‘t’ sesi ile aliterasyon, ‘i’ sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki ‘a’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Tercümesinde daha çok mananın aktarımına

dikkat etmiştir. İkinci mısra da *tokmak* kelimesini eklemiştir. Şiddetli korku anlamına gelen **يُفَرِّقُ** kelimesini ise eksiltmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘r’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak mısraların yerini değiştirmiştir. Şiddetli korku anlamına gelen **يُفَرِّقُ** kelimesini *coşturur* diyerek tercüme edip kaydırma yapmıştır. Bunun sebebi dinamik eşdeğerlik sağlamak istemesidir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Herhangi bir ekleme ve eksiltme yapmamıştır.

Karşılaştırma: Suçın tercümesinde dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlama konusunda gayet başarılıdır. Ancak kaynak metinde iki beyit olarak peş peşe zikredilen 17. ve 18. beyitlerin arasında bir anlam bütünlüğü vardır. Suçın *davulda* Hacıoğlu ise *davulun sesi de* ifadelerindeki ‘de, da’ ekiyle bir önceki beyte gönderme yaparken, Öztürk’ün tercümesinde böyle bir gönderme söz konusu olmamıştır. Her üç çevirmende kaynak metindeki (17.ve 18. beyit) (a-b, c-b) şeklindeki kafiye düzenini sağlayamamıştır.

5.5. 19.BEYİT

وَكَانَ الْبَغِيضَ فَصَارَ الْحَبِيبَ
وَكَانَ الثَّقِيلَ فَصَارَ الْخَفِيفَا

(İbn Hazm, 2016: 29)

Sevimsizken dost oldu

(Suçın, 2019: 54)

Sıcakkanlı oldu ağırkanlıyken

Sevimsiz biriyken, bir dost oldu bana

(Hacıoğlu, 2020: 44)

Can sıkıcıyken, cana yakın oluverdi

Sevimsiz bulurdum, sevgili oldu

(Öztürk, 2018: 56)

ağırdı, hafif şimdi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Nefret edilenken sevgili oldu. Ağırken hafif

oldu.

Suçin, ‘s ve k’ sesleriyle aliterasyon yapmıştır. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak ikinci mısrada *sıcakkanlı* ile *ağırkanlı* yerlerini değiştirmeyi ve devrik cümle kurmayı tercih etmiştir. Ağırkanlı yerine soğukkanlı kelimesini kullansaydı hem tezat sanatı oluşturur hem de dinamik eşdeğerliği daha fazla sağlamış olurdu.

Hacıoğlu, kaynak metni hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. Ancak birinci mısrada *bana* ifadesini eklemiştir. İkinci mısrada ise daha çok manayı hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Ancak kaynak metinde olmadığı halde *bulurdum* kelimesini eklemiştir.

Karşılaştırma: Sevgili anlamındaki الحبيب kelimesini Suçin ve Hacıoğlu genelleştirerek *dost* olarak hedef dile çevirmiştir. Ağır anlamındaki الثَقِيل kelimesini Suçin *ağırkanlı* Hacıoğlu *can sıkıcı* Öztürk ise *ağır* olarak tercüme etmiştir. Suçin ve Hacıoğlu şairin anlatmak istediğini hedef dile yansıtmak isterken, Öztürk kelimenin sözlük anlamını hedef dile yansıtmıştır. Arapçadan Türkçemize geçmiş ve aynı anlamda kullanılan الحَفِيف kelimesini Suçin *sıcakkanlı*, Hacıoğlu *cana yakın*, Öztürk ise *hafif* olarak tercüme etmiştir. Burada da Suçin ve Hacıoğlu şairin anlatmak istediğine odaklanırken, Öztürk ise sözlük karşılığına odaklanmıştır. Kaynak metnin her iki mısrasında da bulunan tezat sanatını (nefret edilen-sevgili, ağır-hafif) Suçin ve Hacıoğlu dikkate almazken, Öztürk sadece ikinci mısrada *ağır* ve *hafif* kelimeleri ile sağlamıştır. Yine üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği ön plana çıkarırken Hacıoğlu sadece ikinci mısrada dinamik eşdeğerliğe daha fazla odaklanmıştır. Öztürk kelimelerin sözlük anlamına odaklandığı için şairin anlatmak istediği manayı hedef dile tam olarak yansıtamamıştır.

5.6. 20.BEYİT

وَقَدْ كُنْتُ أَذْمُنُ عَنْهُ الْوَجِيفَ
فَصِرْتُ أَذِيْمُ إِلَيْهِ الْوَجِيفَا

(İbn Hazm, 2016: 29)

Duyduğu nefretten çırpınan kalbim

(Suçin, 2019: 54)

Görmek için çırpınıyor şimdi o gül cemali

Ona duyduğum hınçla vururken kalbim

(Hacıoğlu, 2020: 44)

Şimdi onu görmek için çırpınıyor

Hep uzaklaştırdım, biteviye

(Öztürk, 2018: 56)

ona doğru koşar oldum.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Önceleri ondan hızlıca kaçarken şimdi onun müdavimi oldum.

Suçin, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısırda *gül cemali* söz öbeğini hedef dile eklemiştir. Dört kelimededen oluşan ikinci mısrayı hedef dile yedi kelimeyle çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metni sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metni kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Sözlükte bir şeyin tiryakisi olmak anlamındaki أَذْمُنُ fiilini, hedef kitlenin pek alışık olmadığı *biteviye* kelimesi ile tercüme etmiştir (Güneş, 2010: 407).

Karşılaştırma: Çevirmenler arasındaki en önemli farklılık وَجَفَ fiilinin anlamı ile ilgili olmuştur. Sözlükte kalbi hızla atmak, hızla koşmak anlamındaki bu kelimenin Suçin ve Hacıoğlu kalbi *hızla atmak* anlamını, Öztürk ise *hızla koşmak* anlamını tercih etmiştir (Güneş, 2010: 1273). Fiil عَنِ harfi ceri ile kullanıldığında Suçin ve Hacıoğlu'nun aldığı anlama göre, “kalbinin ondan tiksimesi”, Öztürk’ün aldığı anlama göre ise “ondan hızlıca uzaklaşmak” anlamında olur. Eğer fiil إِلَى harfi ceri ile kullanılırsa, Suçin ve Hacıoğlu'nun aldığı anlama göre, “kalbin onun için atması”, Öztürk’ün aldığı anlama göre ise “ona hızlıca koşmak” anlamında olur. Bu

beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. وَجَفَ fiilinin farklı anlamlarını tercih etmelerine rağmen üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde aktarmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

İLK BAKIŞTA ÂŞIK OLANLAR BEYİTLERİ

6.1. 21.BEYİT

عَيْنِي جَنَتْ فِي فُؤَادِي لَوْعَةَ الْفِكْرِ
فَأَرْسَلَ الدَّمَعَ مُقْتَصًّا مِنَ الْبَصَرِ

(İbn Hazm, 2016: 32)

Gözlerim gönlüme karşı hasret suçu işledi
Bundandır ceza diye gözyaşı göndermesi
Yüreğimde karasevda doğurdu gözlerim
Sonra gözyaşı gönderdi bakışa ceza diye
Gözüm kafamda düşünce ızdırabı
cinayetini işledi. Gönlüm de gözyaşlarını
gönderip kısas etti.

(Suçin, 2019: 59)

(Hacıoğlu, 2020: 47)

(Öztürk, 2018: 58)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Gözlerim gönlümde düşünce acısı (oluşturarak) suç işledi. Gönlümse gözlerimden oç almak için gözyaşı gönderdi.

Suçin, ‘g’ sesi ile aliterasyon, ‘ö’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradan göz kelimesini eksiltmiştir. Bunun sebebi ise *gözyaşı* kullanmış olmasıdır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradaki gözyaşı gönderenin yürek mi yoksa göz mü olduğu tam anlaşılmamıştır.

Öztürk, kaynak metni kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Ancak birinci mısradaki gönlümde anlamındaki *فُؤَادِي* ibaresini *kafamda* diye tercüme ederek kaydırma yapmıştır. Kaynak metindeki ikinci satırda gizili zamir olarak gelen gönül kelimesini açıktan zikredip, birinci mısradaki açıkça yazılan kelimeyi ise görmemesi bir dikkatsizliğin sonucunda olmuş görünüyor. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef metne üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Sözlük anlamı düşünceler acısı anlamına gelen **لَوْعَةُ الْفِكْرِ** isim tamlamasını Suçin *hasret suçu*, Hacıoğlu *karasevda*, Öztürk ise *düşünce ızdırabı* olarak tercüme etmiştir. Her üç çevirmeninde biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Hacıoğlu'nun ikinci satırda kurduğu cümlelerin öznesinin ne olduğunun bilinmemesi hedef dilin tam anlaşılmasını olumsuz yönde etkilemiştir. Öztürk gönlümde kelimesini kafamda diye kaydirdığı için birinci mısırda tam bir eşdeğerlik sağlayamamıştır.

6.2. 22.BEYİT

فَكَيْفَ تُبْصِرُ فِعْلَ الدَّمْعِ مُنْتَصِفًا
مِنْهَا بِإِعْرَاقِهَا فِي دَمْعِهَا الدُّرَرِ

(İbn Hazm, 2016: 32)

Ama nasıl görecek intikamını gözlerim

(Suçin, 2019: 59)

Gözyaşı çanağına dönmüşken bebeği

Ama gözyaşının intikamını nasıl görecek

(Hacıoğlu, 2020: 47)

Gözlerim, ağlamaktan kanlara boğulunca

Peki nasıl görecek, yaşların onu

(Öztürk, 2018: 59)

akıp giden yağışlarında boğarak

öç aldıklarını!

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ondan (gözlerden) gözyaşı ile öç aldığını (göz) nasıl görecek. (Çünkü) incileri (göz bebekler) gözyaşlarına boğulmuş.

Suçin, 'a ve ö' sesi ile asonans yapmıştır. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak birinci mısırda *gözyaşının intikamı* şeklindeki çevirisi kaynak metinle uyuşmamıştır. Çünkü kaynak metinde 21. beyitten de anlaşılacağı üzere, intikam alan gönül olup gözyaşı değildir. Yine ikinci mısırda gözyaşlarına boğulmak ifadesini *kanlara boğulmak* şeklinde tercüme etmiştir. Kaynak metinde kan ifadesi yoktur. Hacıoğlu daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak için bu çeviriyi tercih etmiş ya da metni yanlış anlamıştır.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Öztürk'te intikam alanı göz yaşı olarak anlamış ve tercümesini buna göre yapmıştır. Ayrıca Öztürk'ün tercümesi kurmuş olduğu karmaşık cümle yapısından dolayı hedef dilde tam anlaşılamamıştır.

Karşılaştırma: Gözyaşlarına boğulmak anlamında kullanılan **بِإِعْرَاقِهَا فِي دَمْعِهَا** söz öbeğini Suçin *gözyaşı çanağına dönmüşken*, Hacıoğlu *kanlara boğulunca* ve Öztürk ise *yağışlarında boğarak* söz öbekleriyle tercüme etmişler. Yine inciler anlamındaki **الدُّرَر** kelimesini Suçin *bebeği*, Hacıoğlu *gözlerim*, Öztürk ise eksilterek hedef dile çevirmiştir. Üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Hacıoğlu ve Öztürk intikam alanın göz yaşı olduğunu sanıp tercümelerini buna göre yapmışlardır. Buda kaynak metnin anlamının hedef metne tam yansımını engellemiştir. Ayrıca Öztürk hedef metinde tam anlaşılmayan karmaşık cümle yapısından ve inciler (gözler) **الدُّرَر** anlamındaki kelimeyi eksilterek hedef metne aktardığı için biçimsel eşdeğerliği sağlayamamıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM

FLÖRT ETMEDEN ÂŞIK OLMAYANLAR BEYİTLERİ

7.1. 23.BEYİT

رَأَيْتُ الْحُبَّ أَوَّلُهُ التَّصَدِّي
بَعَيْنِكَ فِي أَزَاهِيرِ الْخُدُودِ

(İbn Hazm, 2016: 33)

Ne zaman ki takılır göz gülden yanağa

(Suçin, 2019: 64)

Bunu gördüm başlar aşk hemen orada

Gördüm ki aşkın başlangıcı gözlerinin

(Hacıoğlu, 2020: 49-50)

Yanakların ışıltısına takılmasıdır

Gördüm ki aşkın başı, yanak çiçeklerinin

(Öztürk, 2018: 62)

göze ilişmesidir.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Aşkın, gözlerin yanak çiçeklerine bakmaya koyulmasıyla başladığını gördüm.

Suçin, birinci mısradaki *gülden* ve ikinci mısradaki *hemen* kelimeleri ve mısra sonlarındaki ‘a’ sesi ile şiirsel ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef metne çevirmiştir. Bunun içinde birinci mısrada *ne zaman ki* ikinci mısrada ise *bunu ve hemen orada* kelimelerini eklemiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak ikinci mısranın sonundaki *التَّصَدِّي* kelimesi ile ikinci mısranın başındaki *بَعَيْنِكَ* kelimelerinin yerlerini değiştirmiştir.

Öztürk, kaynak metni sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Ancak serbest şiirsel tercüme şeklini benimsediği için mısraların ve kelimelerin yerlerini değiştirmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte girişmek, koyulmak anlamındaki *التَّصَدِّي* kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *takılmak*, Öztürk ise *ilişmek* olarak hedef dile aktarmışlar (Güneş, 2010: 668). Yanakların çiçekleri anlamındaki *أَزَاهِيرِ الْخُدُودِ* isim tamlamasını Suçin

gülden yanağa, Hacıoğlu *yanakların ışıltısı*, Öztürk ise *yanak çiçekleri* olarak tercüme etmiştir. Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Üç çevirmende kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir.

7.2. 24.BEYİT

فَبَيْنَا أَنْتَ مُغْتَبِطٌ مُخْلِ
إِذَا قَدْ صِرْتَ فِي حَلْقِ الْقَيْودِ

(İbn Hazm, 2016: 33)

Bir bakmışsın zincirlere vurulmuşsun
Ama kendini mutlu ve özgür sanıyorsun
Sen, demir prangalara vurulmuşsun
Çok mutlu ve özgürüm diyorsun
Bir bakmışsın memnun ve serbest iken
çepeçevre zincirlenmişsin.

(Suçin, 2019: 64)

(Hacıoğlu, 2020: 50)

(Öztürk, 2018: 62)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sen mutlu ve özgürken bir de ne göresin prangalara vurulmuşsun.

Suçin, birinci mısra da *bakmışsın* ve *vurulmuşsun* kelimeleri ve mısra sonlarındaki ‘sun’ ekleri ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Ancak birinci mısra da *demir*, ikinci mısra da ise *çok* sözcüklerini eklemiştir. Bunun sebebi daha güçlü bir anlamı hedeflemiş olmasıdır.

Öztürk, kaynak metni kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak ikinci mısranın başında bulunan إِذَا edatının anlamını birinci mısranın başına almıştır.

İkinci mısra da ise kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır.

Karşılaştırma: Mutlu anlamındaki مُغْتَبِطٌ kelimesini Öztürk *memnun* olarak tercüme etmiştir. Memnun kelimesi TDK’de herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/memnun> maddesi). Kaynak

metnin anlatmak istediği ise *kendi halinde dertsiz tasasız yaşayan* anlamındadır. Zincir halkaları anlamındaki *حَلَقِ الْقَيُْودِ* isim tamlamasını, Suçin ve Öztürk zincirler, Hacıoğlu ise *prangalar* olarak tek kelime ile tercüme etmişler. Üç çevirmende tercümelerinde biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çevirmeninde bunu başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini görüyoruz.

7.3. 25.BEYİT

كَذَبَ الْمُدَّعِي هَوَىٰ اثْنَيْنِ حَتْمًا
مِثْلَمَا فِي الْأُصُولِ أَكْذَبَ مَانِي

(İbn Hazm, 2016: 35)

Ey iki kişiye birden âşık olduğunu söyleyen

(Suçin, 2019: 66)

İfşa edildi Mani'nin öğretileri gibi senin de yalanların

İki kişiye âşığım diyenin sözü yalandır kuşkusuz

(Hacıoğlu, 2020: 52)

Mani'nin ilkelerinin yalan oluşu gibi tıpkı

İki kişiye karşı aşk iddia eden

(Öztürk, 2018: 64)

Mani gibi yalancıdır.

Beytin nesir tarzında tercümesi: İki (kişiyi) sevdiğini iddia eden kesinlikle yalancıdır. Tıpkı Mani'nin⁴ ilkelerinin yalanlandığı gibi.

Suçin, mısra sonlarındaki 'n' sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır. İkinci mısradaki *Mani'nin öğretilerinin ifşa edilmesi* kaynak metindeki anlamı tam yansıtmamıştır. Çünkü kaynak metinde *Mani'nin ilkelerinin yalanlandığı* anlatılmaktadır. İfşa edilmek ile yalanlanmak aynı şey değildir. Çünkü ifşa edilmek her zaman olumsuzluk değildir. Oysa yalanlanmak her zaman olumsuzluktur.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısranın sonunda *gibi* ve *tıpkı* kelimelerini peş peşe kullanması hedef dil cümle yapısı açısından uygun olmamıştır. Tıpkı kelimesi cümle başında

⁴ DİA'ya göre Maniheizm III. yüzyılda Mani tarafından eski İran'da kurulan ve günümüzde müntesibi bulunmayan gnostik bir din. Maniheizm inanç temeli, ışık ve karanlık yahut iyilik ve kötülük şeklindeki birbirine zıt iki aslî prensibe dayanan gnostik bir düalizm oluşturmaktadır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/maniheizm> maddesi).

zikredilseydi bu sorun aşılabilirdi.

Öztürk, birinci mısrayı kelimesi kelimesine tercüme ederken, ikinci mısrada daha çok anlamı yansıtmaya çalışmıştır.

Karşılaştırma: Kaynak metinde yalan söylemek anlamındaki **كَذَّبَ** fiili, biri birinci mısrada diğeri ise ikinci mısrada olmak üzere iki defa kullanılmıştır. Bunu hedef dile yansıtan sadece Hacıoğlu olmuştur. İkinci mısrada geçen ve yalanlandı anlamında olan **أُكْذِبُ** edilgen fiilini Suçin *ifşa edildi*, Hacıoğlu *yalan oluşu* şeklinde tercüme etmiştir. Öztürk ise bu fiili hedef dile eksilterek tercüme etmiştir. Kesinlikle anlamındaki **خَتَمًا** kelimesini hiçbir çevirmen hedef dile yansıtmamıştır. Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bunun içinde yalanlandı fiilini kaydırarak ifşa edildi anlamında hedef dile çevirmiştir. Buda dinamik eşdeğerliğin tam sağlanamamasına yol açmıştır. Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak tıpkı kelimesini cümlede sonunda zikretmesi hedef dil açısından uygun olmamıştır. Öztürk birinci mısrada biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışırken ikinci mısrada daha çok dinamik eşdeğerliğe odaklanmıştır.

7.4. 26.BEYİT

لَيْسَ فِي الْقَلْبِ مَوْضِعٌ حَبِيبَيْنِ
مِنْ وَلَا أَحَدٌ الْأُمُورِ بِنَانِي

(İbn Hazm, 2016: 35)

Bir kalpte iki sevgili olmaz

(Suçin, 2019: 66)

Olsa da iki sevgili aşkta eşit olmaz

Bir kalpte iki sevgiliye yer bulunmaz

(Hacıoğlu, 2020: 52)

İkisinin durumu kesinlikle bir olamaz

İki sevgiliye yer olmaz kalpte.

(Öztürk, 2018: 64)

Var eden iki değil.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Kalpte iki sevgiliye yer yoktur. Yeni işler ikincide olmaz.

Suçin, ‘l’ sesi ile aliterasyon, ‘o’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki *olmaz* redifleriyle kafiyei sağlamıştır. Tercümesinde daha çok kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır. Kaynak metinde (a-b) olan kafiye düzenini hedef metne (a-a) olarak tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘l’ benzerliği ile yarım kafiye ‘maz’ olumsuzluk ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Hacıoğlu da hedef dilde (a-a) kafiye düzeni oluşturmuştur.

Öztürk, Kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Birinci mısrada bu gerçekleşirken ikinci mısrada gerçekleşmemiştir. Çünkü ikinci mısrada tam olarak ne olduğu anlaşılmayan bir cümle kullanmıştır. Öztürk, diğer beyitlerde de olduğu gibi bu beyitte de kafiye düzenini sağlayamamıştır.

Karşılaştırma: Her üç çevirmende her iki mısrada bulunan olumsuz cümle yapısını hedef dile aktarmıştır. Suçin daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliğe odaklanmışlardır. Suçin ve Hacıoğlu kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir şekilde çevirmiştir. Ancak Öztürk ikinci mısradaki çevirisinden dolayı bunu sağlayamamıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KİŞİNİN BELLİ BİR NİTELİĞİNE GÖNÜL KAPTIRANLAR BEYİTLERİ

8.1. 27.BEYİT

وَهَلْ عَابَ لَوْنَ التَّرْجِسِ الْغَضِّ عَائِبٌ
وَلَوْنَ التُّجُومِ الزَّاهِرَاتِ عَلَى الْبُعْدِ

(İbn Hazm, 2016: 39)

Kim kötüleyebilir ki rengini taze nergisin

(Suçin, 2019: 75)

Işıklarını uzaktan ısıldayan yıldızların

Hiç kötülenir mi şu güzel nergisin rengi

(Hacıoğlu, 2020: 57)

Ve uzaktan parıldayan yıldızların ışığı

Nergisin, körpecik, kim kusur bulur

(Öztürk, 2018: 71)

renginde, yıldızların renginde;

Uzaktan bile parıl parıl yıldızlar.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Parlak nergisin rengini ve uzaktan parıldayan yıldızların renklerini kimse kınayabilir mi.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘n’ sesi ve *ışık* ve *ışıl* kelimeleri ile şiirsel ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Uzaktan ısıldayan yerine uzaktan ısıldatan tabirini kullansaydı hedef dilin daha rahat anlaşılmasına olanak sağlardı.

Hacıoğlu, kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satırda tercüme etmiştir. Bunda serbest şiirsel çeviri tarzına odaklanması etkili olmuştur.

Karşılaştırma: Türkçemizde de kullanılan ve ayıplamak anlamındaki **عَابَ** fiilini Suçin ve Hacıoğlu *kötülemek*, Öztürk ise *kusur bulmak* olarak tercüme etmiştir. Sözlükte taze yumuşak olmak anlamındaki **الْغَضِّ** kelimesini Suçin *taze*, Hacıoğlu *güzel*, Öztürk ise *körpecik* olarak tercüme etmişler (Güneş, 2010: 852). Parıldayan anlamındaki **الزَّاهِرَاتِ** kelimesini Suçin *ısıldayan*, Hacıoğlu *parıldayan*

Öztürk ise *parıl parıl* olarak hedef dile aktarmışlar. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Çevirmenlerin tercümeleri hedef dilde rahatlıkla anlaşılır ve kaynak metindeki anlama uygun olmuştur.

8.2. 28.BEYİT

وَأَبْعَدُ خَلْقِ اللَّهِ مِنْ كُلِّ حِكْمَةٍ
مُفْضِلُ جَزْمٍ فَاحِمِ اللَّوْنِ مُسَوِّدٌ

(İbn Hazm, 2016: 39)

O kömür karası rengin tutkunları

(Suçin, 2019: 75)

Onlardır kulların erdemden uzakları

Allah'ın mahlukatında hikmetten en uzak

(Hacıoğlu, 2020: 57)

Rengi siyah olanı ve siyahı yeğleyendir

Yaratılmışlar arasında hikmetten

(Öztürk, 2018: 71)

en uzak kalan kişi,

bir kara kömür renkli cismi tercih edendir.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Allah'ın yarattıkları içinde hikmetten en uzak olanı, kömür karası rengindeki cisimleri tercih edendir.

Suçin, 'k' sesi ile aliterasyon, 'a' sesi ile asonans yapmıştır. Çoğul eki 'lar' ile redif oluşturmuştur. Kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradaki *kömür karası rengindeki cismi tercih eden* cümlesini *rengi siyah olanı ve siyahı yeğleyendir* diyerek sanki iki şey tercih ediliyormuş gibi tercüme etmiştir. Oysaki ikinci mısra da iki tane nesne ve bağlaç yoktur.

Öztürk. Kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti, bir cümle olarak üç satırda tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Tercih etmek anlamındaki مُفْضِلُ kelimesini Suçin *tutkunları*, Hacıoğlu *yeğleyendir*, Öztürk ise *tercih edendir* anlamında çevirmiştir. Cisim anlamına gelen جَزْمِ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu eksilterek hedef dile aktarırken

Öztürk *cisim* olarak çevirmiştir. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Öztürk kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde tercüme etmiştir. Ancak Hacıoğlu kaynak dilde olmadığı halde hedef dile iki nesne çevirmiştir. Buda biçimsel eşdeğerliğin tam olarak sağlanmasını engellemiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

SÖZLERLE AŞKINI İMA ETME BEYİTLERİ

9.1. 29.BEYİT

غَزَالٌ قَدْ حَكَى بَدْرَ التَّمَامِ
كَشَمْسٍ قَدْ تَجَلَّتْ مِنْ غَمَامِ

(İbn Hazm, 2016: 42)

Ahudur yârim dolunayla eş

(Suçin, 2019: 78)

Bulutlardan sıyrılmış bir güneş

Ayın on dördü gibi bir ceylandır o

(Hacıoğlu, 2020: 59)

Bulutlardan çıkan bir güneş gibidir o

Şu ceylan

(Öztürk, 2018: 74)

dolunay gibi.

Bulutların arasından beliren

güneş gibi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: (Yârim) dolunayı andıran bir ceylandır. Bulutların arasından çıkan güneş gibidir.

Suçin, kaynak metinde (a-a) şeklinde olan kafiyeyle hedef dile tunç kafiye olarak çevirmiştir. Aynı zamanda kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Mısra sonlarında üçüncü tekil şahıs zamirlerin tekrarıyla redif oluşturmuştur. Hacıoğlu da kaynak metinde (a-a) şeklinde olan uyağı hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Kaynak metinde mahzûf olan (zikredilmeyen) mübtedayı hedef dile *şu* işaret sıfatıyla çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Suçin biçimsel eşdeğerliği şiirsel açıdan bile sağlamıştır. Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak ikinci mısradaki *dolunay* yerine *ayın on dördü* tabirini kullanarak kaynak metni şiirsellikten çıkarıp bilimsel

bir havaya büründürmüştür. Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

9.2. 30.BEYİT

سَبَى قَلْبِي بِالْحَاظِ مِرَاضٍ
وَقَدَّ الْعُصْنِ فِي حُسْنِ الْقَوَامِ

(İbn Hazm, 2016:42)

Baygın gözleri esir aldı beni

(Suçin, 2019: 78)

Dalları titretiyor onun teni

Yorgun bakışlarıyla kalbimi esir aldı

(Hacıoğlu, 2020: 59)

Fidan boyu karşısında dallar kırıldı

Baygın bakışlarla,

(Öztürk, 2018: 74)

o dal gibi endamla

kalbimi tutsak etti.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Baygın bakışları ve selvi boylu güzel endamıyla kalbimi tutsak etti.

Suçin, kaynak metinde (a-b) şeklinde olan kafiye hedef metne (a-a) tam kafiyesi ile çevirmiştir. Çevirisinde daha çok kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘dı’ geçmiş zaman eki ile redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manaya sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: سَبَى قَلْبِي fiil cümlesini Suçin *esir aldı beni*, Hacıoğlu *kalbimi*

esir aldı Öztürk ise *kalbimi tutsak etti* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Suçin’in kalp kelimesini eksiltmesinde kafiye düzenini sağlamak istemesi etkili olmuştur.

بِالْحَاظِ مِرَاضٍ sıfat tamlamasını Suçin *baygın gözler*, Hacıoğlu *yorgun bakışlar*, Öztürk ise *bayın bakışlar* olarak tercüme etmişler. Hacıoğlu’nun yaptığı tercüme kaynak

metinde anlatılan manayla tam uyuşmamıştır. Çünkü âşığı etkileyen bakışların yorgun değil baygın olmasıdır. Yorgun bakışlar daha çok insanda acıma duygusunu oluşturur. قَدَّ الغُصْنِ isim tamlamasını Suçin *dalları titretiyor*, Hacıoğlu *dallar kırıldı* şeklinde hedef dile aktarırken, Öztürk eksilterek aktarmayı tercih etmiştir. Suçin çevirisinde daha çok dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır.

ONUNCU BÖLÜM

MEKTUPLAŞMA BEYİTLERİ

10.1. 31.BEYİT

عَزِيزٌ عَلَيَّ الْيَوْمَ قَطَعُ كِتَابِكُمْ
وَلَكِنَّهُ لَمْ يُلَفَّ لِلْوَدِّ قَاطِعٌ

(İbn Hazm, 2016: 45)

Ah ne acılar çektim yırtarken mektubunuzu

(Suçin, 2019: 85)

Ama biliyorum yırttığım aşkınız değildi

Mektubunuzu yırtmak bana ölüm bugün

(Hacıoğlu, 2020: 63)

Ama hiç aşkı bitiremez, bu kesin

Nasıl da ağır geliyor

(Öztürk, 2018: 81)

mektubunuzu yırtmak.

Ama sevgi parçalanmaz.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bugün mektubunuzu yırtmak bana ağır geldi. Ne var ki aşkı yırtan (bir şey) bulunmaz.

Suçin, her iki mısra da *yırtmak* fiilini kullanarak şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Daha çok kaynak metindeki anlamı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘n’ sesi ile yarım kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki (a-b) olan kafiye düzenini hedef metne (a-a) şeklinde çevirmiştir. Birinci mısra da daha çok kelimesi kelimesine çeviriyi tercih ederken, ikinci mısra da kaynak metindeki anlamı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır.

Öztürk, birinci mısra da kelimesi kelimesine çeviriye odaklanırken ikinci mısra da manaya odaklanmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Bugün bana ağırdır anlamındaki عَزِيزٌ عَلَيَّ الْيَوْمَ söz öbeğini

Suçin *ah ne acılar çektim*, Hacıoğlu *bana ölüm bugün*, Öztürk ise *nasıl da ağır geliyor* söz öbekleriyle tercüme etmişler. Hem Suçin hem de Öztürk *bugün* kelimesini hedef dile eksilterek çevirmiştir. *Ne var ki aşkı yırtan (bir şey) bulunmaz*

anlamındaki ikinci beyti hiçbir çevirmen kelimesi kelimesine tercüme etmemiştir. Üç çevirmeninde daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalıştıklarını görüyoruz. Her üç çevirmeninde tercümeleri hedef dilde gayet anlaşılır olmuştur.

10.2. 32.BEYİT

فَكَمْ مِنْ كِتَابٍ فِيهِ مِيتَةٌ رَيَّةٌ
وَلَمْ يَذَرُوا إِذْ تَمَقَّتْهُ الْأَصَابِعُ

(İbn Hazm, 2016: 45)

Ne mektuplar gördüm sahibinin ölüm fermanıydı

(Suçin, 2019: 85)

Karalayan parmaklar ölümünden bihaberdi

Uğrunda canlar verildi pek çok name

(Hacıoğlu, 2020: 63)

Yazan parmaklar öleceklerini bilmedi

Kaç mektup sahibinin ölümüne gebedir.

(Öztürk, 2018: 81)

Sahibi bilmez, o parmaklar yazar

özene bezene.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Nice mektuplarda sahibinin ölüm (fermanı) vardır. Oysa parmaklar onu (mektup) güzel yazarken onun (ölümün) farkında değildiler.

Suçin, her iki mısra da *ölüm* kelimesini tekrarlayarak şiirsel ritim sağlamıştır. Ayrıca mısra sonlarındaki ‘dı’ eki ile redif oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metnindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde olmadığı halde *gebe* ifadesini hedef dile eklemiştir. İki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Nice mektuplar anlamındaki *فَكَمْ مِنْ كِتَابٍ* söz öbeğini Suçin *ne mektuplar*, Hacıoğlu *pek çok name*, Öztürk ise *kaç mektup* şeklinde tercüme etmiştir. Suçin ve Öztürk Arapça olan bir kelimeyi (mektup) tercih ederken, Hacıoğlu Farsça

bir kelimeyi (name) tercih etmiştir. Onu güzel yazdığında anlamındaki **إِذْ تَقْتَنُهُ** söz öbeğini Suçin *karalayan*, Hacıoğlu *yazan*, Öztürk ise *yazar özene bezene* şeklinde hedef dile aktarmışlar. Bu söz öbeğinde üç çevirmeninde dinamik eşdeğerliği sağlamaya odaklandığı görüyoruz. Bu beyitte üç çevirmende daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çevirmeninde gayet başarılı bir şekilde bu eşdeğerliği sağladığını görüyoruz.

10.3. 33.BEYİT

جَوَابُ أَتَانِي عَنْ كِتَابٍ بَعَثْتُهُ
فَسَكَّنَ مُهْتَاجًا وَهَبَّحَ سَاكِنًا

(İbn Hazm, 2016: 46)

Bugün cevap geldi mektubuma yârdan

(Suçin, 2019: 86)

Bir dindi bir depreşti hasretim

Gönderdiğim mektubun bana gelen cevabı

(Hacıoğlu, 2020: 64)

Bir yanıımı yatıştırdı, kıskırttı bir yanıımı

Mektubuma cevap geldi

(Öztürk, 2018: 82)

Coşkunluklar sükûnete erdi ve

hareketsiz kalanlar coştı.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Gönderdiğim mektuba cevap geldi. Hemen coşkuyu sükûnete erdirdi ve sükûneti coşturdu.

Suçin, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Ancak hedef dile aktarırken bir takım ekleme ve eksiltmeler yapmıştır. Birinci mısradan *bugün* ve *yârdan*, ikinci mısradan ise *hasretim* kelimelerini eklemiştir. Birinci mısradaki *gönderdiğim* kelimesini ise hedef dile eksilterek çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. İkinci mısradan *bir yanıımı* söz öbeğini hedef dile ekleyerek çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olana beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Kaynak metnin ikinci mısrasında geçen tezat sanatını Suçin *dindi-depreşti*, Hacıoğlu *yatıştırdı-kıskırttı*, Öztürk ise *coşkun-sükûnet* olarak hedef

dilde çevirmiştir. Ancak Öztürk kaynak metinde iki defa geçen sükûnet kelimesinin birini yabancılaştırarak *sükûnet* olarak diğerini ise yerelleştirerek *hareketsiz* kelimesiyle hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte üç çevirmende daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir.

10.4. 34.BEYİT

سَقَيْتُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ لَمَّا كَتَبْتُهُ
فِعَالٌ مُحِبٌّ لَيْسَ فِي الْوَدِّ خَائِنًا

(İbn Hazm, 2016: 46)

Yıkadım her kelimeyi gözyaşımla

(Suçin, 2019: 86)

Samimi her âşık gibi sadık aşkına

Bu mektubu gözyaşlarım sulandırdı çünkü

(Hacıoğlu, 2020: 64)

Aşka sadık bir âşığın yazdığı gibi yazdım

O mektubu yazarken ağlıyordum,

(Öztürk, 2018: 82)

dağılmıştı yazı.

Vefakâr âşıklar

yapar böyle şeyler.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Onu (mektup) yazarken gözyaşlarımı ıslattım. Tıpkı sevgisinde hain olmayan âşığın yaptığı gibi.

Suçin, ‘k’ sesiyle aliterasyon, ‘a’ sesiyle asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki ‘a’ sesiyle şiirsel ritmi yakalamıştır. Kaynak metindeki manaya bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef metne dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Gözyaşımla suladım anlamındaki سَقَيْتُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ fiil cümlesini Suçin *yıkadım gözyaşımla*, Hacıoğlu *gözyaşlarım sulandırdı*, Öztürk ise *ağlıyordum* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Suçin yıkadım ifadesiyle abartı sanatı yapıp şiirsel anlamı güçlendirmiştir. Hacıoğlu zaten geçişli olarak kaynak

metinde bulunan ve gayet rahat anlaşılan suladı fiilini ettirgen yaparak sulandırdı şeklinde hedef metne çevirmiştir. Buda hedef metnin şiirsel ritmini olumsuz yönde etkilemiştir. Öztürk ise fiil cümlesinin anlamını kaydırarak ve üç kelimeyi tek kelime ile hedef dile tercüme etmiştir. Kaynak metinde hain olmayan anlamındaki لَيْسَ خَائِنًا

fiil cümlesini Suçin *samimi*, Hacıoğlu *sadık*, Öztürk ise *vefakâr* şeklinde kaydırarak hedef dile tercüme etmişler. Bu beyitte Suçin ve Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Öztürk ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya daha çok odaklanmıştır. Her üç çeviride gayet anlaşılır olmuştur. Ancak Hacıoğlu'nun sulandırdı kelimesini tercihi şiirsel ritmi bozmuştur.

ON BİRİNCİ BÖLÜM ARACI BEYİTLERİ

11.1. 35.BEYİT

رَسُولُكَ سَيْفٌ فِي يَمِينِكَ فَاسْتَجِدْ
حُسَامًا وَلَا تَضْرِبْ بِهِ قَبْلَ صَقْلِهِ

(İbn Hazm, 2016: 47)

Sağ elinin kılıcıdır gönderdiğin aracı
Keskinini seç onun ve parlatmadan sallama
Sağ elinde bir kılıçtır göndereceğin aracı
Keskin olsun, parlatmadan vurma sakın
Elçin elinde kılıç. İyisini iste.
Keskin olsun.
Parlatmadan vurma.

(Suçin, 2019: 87)

(Hacıoğlu, 2020: 65)

(Öztürk, 2018: 85)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Elçin sağ elindeki kılıcıdır. Öyleyse keskinini seç. Parlatmadan önce onunla (kılıç) vurma.

Suçin, kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Ancak kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef metne üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: رَسُولُ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *aracı*, Öztürk ise genelleştirerek *elçi* kelimesiyle tercüme etmiştir. Elçi kelimesi hedef dilde sefir, peygamber ve aracı anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/elçi> maddesi). Öztürk'ün bu tercihi kaynak metindeki manayı genişleterek hedef dile yansıtmıştır. Senin sağında anlamındaki فِي يَمِينِكَ söz öbeğini Suçin ve Hacıoğlu *sağ elinde*, Öztürk ise *elinde* olarak çevirmiştir. Suçin ve Hacıoğlu *el* kelimesini ekleyerek, Öztürk ise kaydırarak tercüme etmişler. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Çevirilerin tamamı hedef dilde gayet anlaşılır olmuştur.

11.2. 36.BEYİT

فَمَنْ يَكُ ذَا سَيْفٍ كَهَامٍ فَضْرُهُ
يَعُودُ عَلَى الْمَعْنَى مِنْهُ بِجَهْلِهِ

(İbn Hazm, 2016: 47)

Körse kılıcın kör olursun sen de

(Suçin, 2019: 87)

Uğraşır durursun işe yaramaz bir madenle

Çünkü kılıcı kör olanın fikride kör olur

(Hacıoğlu, 2020: 65)

Cahilliği yüzünden hep işleri zorlaştırır.

Kılıcı kör olanın (cahil!)

(Öztürk, 2018: 86)

zararı ilgili kişiye olur.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Kim kör kılıç sahibi ise cehaletinden sebep zararı kendisine döner.

Suçin, birinci mısra da ‘k’ sesi ile aliterasyon, ‘ö’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Ayrıca mısra sonunda (a-a) şeklinde tam kafiye sağlamıştır. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır. Bu yüzden hedef metne bazı eklemeler yapmıştır. Birinci mısra da *kör olursun sende* ikinci mısra da ise cümle nin tamamını ekleyerek hedef dile çevirmesi buna örnek gösterilebilir.

Hacıoğlu, birinci mısra da ‘k’ sesi ile aliterasyon oluşturmuştur. İki mısra sonundaki geniş zaman ‘ır’ ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı hedef dile aktarmaya odaklandığı için birtakım eklemeler yapmıştır. Birinci mısradaki *fikride kör olur* cümlesi eklemeye örnek gösterilebilir. İkinci mısradaki zararı kendisine döner anlamındaki *فَضْرُهُ يَعُودُ عَلَى الْمَعْنَى* fiil cümlesinin anlamını kaydırarak *hep işleri zorlaştırır* şeklinde hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde olmadığı halde *cahil* kelimesine ünlemle vurgu yapmıştır.

Karşılaştırma: Kim kör kılıç sahibi ise anlamındaki *فَمَنْ يَكُ ذَا سَيْفٍ كَهَامٍ* şart cümlesini Suçin *körse kılıcın*, Hacıoğlu ve Öztürk ise *kılıcı kör olanın* söz öbekleriyle hedef dile çevirmiştir. Suçin’in cümle nin anlamını kaydırmasında

dinamik eşdeğerliğe odaklanması etkili olmuştur. Bu beyitte Suçin ve Hacıoğlu dinamik eşdeğerliği, Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Suçin'in çevirisi kaynak metnin anlatmak istediğinin önüne bile geçmiş denebilir. Her üç çevirmende kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir.

ON İKİNCİ BÖLÜM SIR SAKLAMA BEYİTLERİ

12.1. 37.BEYİT

مَتَى جَاءَ تَحْرِيمُ الْهَوَى عَنْ مُحَمَّدٍ
وَهَلْ مَنَعُهُ فِي مُحْكَمِ الذِّكْرِ ثَابِتٌ

(İbn Hazm, 2016: 49)

Peygamberimiz haram mı kıldı aşkı söyleyin bana
Aşkı meneden bir hüküm mü var Yüce Kitap'ta?!

(Suçin, 2019: 94)

Ne zaman haram kıldı Muhammed aşkı
Ya Kuran-ı Kerim'de aşk yasak mı?

(Hacıoğlu, 2020: 69)

Ne zaman duyulmuş Muhammed'den
aşkın tahrimi! Sabit mi yasaklanışı
Kur'an'ın muhkeminde!

(Öztürk, 2018: 90)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Muhammed (s.a.v.) aşkı ne zaman haram kıldı. Onun (aşkın) yasaklığı Kuran'ın muhkemiyle⁵ sabit mi?!

Suçin, *aşk* kelimesini iki mısra da tekrar ederek ve mısra sonlarındaki 'a' sesi ile şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Yine birinci mısra da *haram mı* ve ikinci mısra da *hüküm mü* kelimeleri ile iç kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki 'ı' sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti, hedef dile üç satır olarak çevirmiştir. Birinci mısra da *tahrim*, ikinci mısra da *muhkem* kelimelerini yabancılaştırarak hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Ne zaman geldi anlamındaki مَتَى fiil cümlesini Suçin ve Hacıoğlu eksilterek, Öztürk ise *ne zaman duyulmuş* şeklinde kaydırarak hedef dile

⁵ Başka bir ihtimal taşımayan açık mânalı âyet ve hadislerle fıkıh usulünde açıklık bakımından en üst düzeydeki lafız türü için kullanılan bir terim (<https://islamansiklopedisi.org.tr/muhkem-maddesi>).

tercüme etmiştir. Birinci mısra da bulunan Muhammed (s.a.v.) kelimesini Suçin *peygamberimiz* olarak kaydırırken Hacıoğlu ve Öztürk aynen hedef dile çevirmiştir. Zikrin muhkemi anlamındaki **مُحْكَمُ الذِّكْرِ** isim tamlamasını Suçin açımlayarak *hüküm ve Yüce Kitap* şeklinde, Hacıoğlu eksilterek, Öztürk ise yabancılaştırarak hedef dile çevirmiştir. Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmışlar. Ancak Öztürk'ün ikinci satırda kullandığı tahrim ve üçüncü satırda kullandığı muhkem kelimeleri hedef dilde tam anlaşılır olmamıştır.

12.2. 38.BEYİT

فَلَسْتُ أَبَالِي فِي الْهَوَى قَوْلَ لَائِمٍ
سَوَاءٌ لَعَمْرِي جَاهِرٌ أَوْ مُخَافِتٌ

(İbn Hazm, 2016: 49)

Umurumda olmaz ayıplamaları beni aşk için

(Suçin, 2019: 94)

İster yüzüme konuşsunlar ister köşelerinde fısıldaşsınlar

Umurumda değil aşk için beni kınamaları

(Hacıoğlu, 2020: 69)

İster gizli ayıplasınlar, ister yüzüme karşı

vız gelir, ömrüme yemin ederim,

(Öztürk, 2018: 90)

fısıltı olsun, sesli olsun,

sitemkâr sözler.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Aşk konusunda kınayanın sözüne aldırış etmem. İnan bana (sözün) açığı veya gizlisi fark etmez.

Suçin, ‘ş’ ve ‘r’ sesi ile aliterasyon oluşturmuştur. İkinci mısra da *ister* kelimesinin tekrarı ile müzikalite oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonundaki ‘ı’ sesi ile şiirsel bir ritim yakalamıştır. Kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedefi dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Aldırış etmem anlamındaki **لَسْتُ أَبَالِي** fiil cümlesini Suçin

umurumda olmaz, Hacıoğlu *umurumda değil*, Öztürk ise *vız gelir* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Öztürk'ün bu tercihi daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamasından kaynaklanmaktadır. Kınayanın sözü anlamındaki **قَوْلَ لَائِمٍ** isim tamlamasını Suçin *ayıplamaları*, Hacıoğlu *kınamaları* şeklinde tek kelime ile hedef dile aktarırken, Öztürk *sitemkâr sözler* olarak hedef dile çevirmiştir. Ömrüme yemin ederim anlamındaki **لَعْمَرِي** ifadesini Suçin ve Hacıoğlu eksilterek hedef dile çevirirken, Öztürk yerleştirerek hedef dile tercüme etmiştir. *İnan bana* şeklinde bir çeviri hedef dil açısından çok daha isabetli olabilirdi. Üç çevirmende daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk *ömrüme yemin ederim* çevirisiyle hedef dilde kullanılmayan bir cümleyi tercih ettiğinden ve kınayanın sözü ifadesini sitemkâr sözler şeklinde kaydırmasıyla biçimsel eşdeğerliği tam sağlayamamıştır. Çünkü kınamak ile sitem etmek aynı şeyler değildir.

12.3. 39.BEYİT

دُمُوعُ الصَّبِّ تَنْسِفُكُ
وَسِرُّ الصَّبِّ يَنْهَتِكُ

(İbn Hazm, 2016: 50)

Aktıkça akıyor gözyaşları aşkın

(Suçin, 2019: 95)

Yırtılıyor ağır ağır perdesi tutkunun

Dökülüyor âşıkların gözyaşları

(Hacıoğlu, 2020: 70)

Sevenlerin sırları dökülüyor

Âşık ağlıyor. Artık örtünemiyor.

(Öztürk, 2018: 91)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Âşığın gözyaşları akıyor ve tutkunun (sır) perdesi yırtılıyor.

Suçin, birinci mısra da 'k' sesi ile aliterasyon ve 'a' sesi ile asonans yapmıştır. İkinci mısra da ise 'r' sesi ile aliterasyon 'ı' sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki 'n' sesi ile şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Kaynak metne bağlı kalıp kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Ancak anlamı güçlendirmek için, birinci mısra da *aktıkça akıyor*, ikinci mısra da ise *ağır ağır* ikilemelerini kullanmıştır.

Hacıoğlu, birinci mısra da kaynak metne bağılı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. İkinci mısra da ise daha çok manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti, hedef dile bir satırda iki cümleyle çevirmeyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Suçin biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hatta güçlü anlamı ile şairin bile önüne geçtiği söylenebilir. Hacıoğlu biçimsel ile dinamik eşdeğerliği aynı anda sağlamaya çalışmıştır. Birinci mısra da biçimsel eşdeğerliği sağlarken ikinci mısra da daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamıştır. Öztürk tamamen dinamik eşdeğerliği sağlamaya odaklanmıştır. Her üç çevirmende kaynak metni son dere anlaşılır bir biçimde hedef dile çevirmiştir. Her biri hedef dilde gereken anlamsal etkiyi göstermiştir.

12.4.40.BEYİT

كَأَنَّ الْقَلْبَ إِذْ يَبْدُو
فَطَاةٌ ضَمَّهَا شَرَكُ

(İbn Hazm, 2016: 50)

Görmeye dursun bu kalp sevgiliyi
Çırpınır ağa düşmüş bağırtlak gibi
Sevgili gördüğünde kalp sanki
Ağa düşen bir kuş gibi oluyor
Handiyse kuşmuş, sarılmışmış
tuzaklar içinde kalp.

(Suçin, 2019: 95)

(Hacıoğlu, 2020: 70)

(Öztürk, 2018: 92)

Beytin nesir tarzında tercümesi: O (sevgili) göründüğünde, sanki kalp ağa düşen bağırtlak kuşudur.

Suçin, Mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel bir ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. İkinci mısra da *çırpınır* kelimesini hedef dile eklemiştir.

Hacıoğlu, kaynak metnin anlamına bağılı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. İkinci mısra da *oluyor* fiilini hedef dile eklemiştir.

Öztürk, daha çok kaynak metindeki anlama odaklanıp hedef dile çevirmiştir. Birinci mısrada geçen sevgilinin görünmesi anlamındaki يَبْدُو fiil cümlesini eksilterek hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Sanki anlamındaki كَانَ edatını Suçin eksilterek, Hacıoğlu *sanki*, Öztürk'se *handiyse* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Handiyse TDK'ye göre halk ağzında yakın zamanda, hemen hemen, nerdeyse anlamında bir zarftır (<https://sozluk.gov.tr/handiyse> maddesi). Bağırtlak kuşu anlamındaki قَطَاة kelimesini Suçin *bağırtlak*, Hacıoğlu ve Öztürk'se *kuş* diye tercüme ederek genelleştirme yoluna gitmişler. Bu beyitte Suçin ve Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği, Öztürk ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Öztürk'ün son derece anlaşılır sanki yerine halk ağzından handiyse kelimesini seçmesi hedef dilin tam anlaşılmasını olumsuz yönde etkilemiştir.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SIRRINI İFŞA ETME BEYİTLERİ

13.1. 41.BEYİT

أَلَمْ تُبْصِرِ الْمَصْبَاحَ أَوَّلَ وَقْدِهِ
وَإِشْعَالَهُ بِالنَّفْخِ يُطْفَأُ وَقُودُهُ

(İbn Hazm, 2016: 54)

Hiç dikkat ettin mi lambanın aldığı ilk ateşe

(Suçin, 2019: 101)

Ve söndüğüne hemen bir üfleyişte

Lambaya bak ilk ateş aldığında

(Hacıoğlu, 2020: 75)

Bir üfleyişte hemen sönüyor

Görmedin mi kandili,

(Öztürk, 2018: 99)

yeniyken ateşi, üflersen söner.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Görmedin mi lambanın ilk alev aldığında ve tutuştuğunda bir üfleyişle söndüğünü.

Suçin, ‘a’ sesi ile asonans, birinci ve ikinci mısranın sonunda ‘ş ve e’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok kaynak metne bağlı kalıp kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Görmedin mi anlamındaki *أَلَمْ تُبْصِرِ* soru cümlesini Suçin *hiç dikkat ettin mi* şeklinde kaydırarak hedef dile aktarırken, Hacıoğlu *bak* emir fiili ile kaydırarak hedef metne çevirmiştir. Öztürk ise kaynak metne sadık kalarak hedef dile tercüme etmiştir. Suçin bu tercihi ile (*hiç dikkat ettin mi*) manayı daha güçlendirmek istemiştir. Lamba ve kandil anlamındaki *الْمَصْبَاح* kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *lamba*, Öztürk ise *kandil* olarak hedef dile tercüme etmişler. Suçin ve Hacıoğlu’nun lamba şeklinde çevirmesi kaynak kitabın yazılış tarihi dikkate

alındığında tam manayı karşılamamaktadır. Ancak Öztürk'ün tercümesi kaynak dildeki manaya daha uyumlu olmuştur. Suçin ve Hacıoğlu birinci mısradaki soru cümlesi dışındaki tüm cümlelerde biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Öztürk de biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmış ancak ikinci mısradaki tutuşmak anlamındaki إشعال kelimesini eksilterek hedef dile çevirmiştir. Üç çeviride hedef dilde anlaşır bir tercüme olmuştur.

13.2. 42.BEYİT

وَإِنْ يَتَصَرَّمْ لَفَحُهُ وَهَيْبُهُ
فَنَفْحُكَ يُذَكِّبُهُ وَتَبْدُو مُدَوْدُهُ

(İbn Hazm, 2016: 54)

Fakat iyice alev alıp tutuşunca fitili

(Suçin, 2019: 101)

Daha kızgın bir kora dönüştürür üflemen onu

Ama fitili tam yanıp tutuşunca

(Hacıoğlu, 2020: 75)

Üflemen daha da alevi uzatıyor

Isısı ve yakıcılığı arttıktan sonra

(Öztürk, 2018: 99)

üflemekle alev alır, ateşi uzar gider.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Eğer ısı ve alev güçlenirse, üflemenle (daha fazla) tutuşur ve alevi yükselir.

Suçin, birinci mısrada kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yaparken, ikinci mısrada daha çok manayı hedef metne çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Karşılaştırma: Eğer, ise, şayet anlamındaki إِنْ şart edatını Suçin *fakat*, Hacıoğlu *ama*, Öztürk ise *sonra* şeklinde çevirmiştir. Sözlükte ısı, alev, sıcaklık anlamındaki لَفْحُ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *fitil*, Öztürk ise *ısı* olarak hedef dile

tercüme etmişler (Güneş, 2010: 1070). Suçin ve Hacıoğlu birinci mısradaki هَيْبْ kelimesini alev anlamında tercüme ettikleri için لَفْحُ kelimesini de fitil olarak çevirmiş görünüyorlar. Suçin birinci mısrada biçimsel eşdeğerliği ön plana çıkarırken, ikinci mısrada daha çok dinamik eşdeğerliği ön plana çıkarmıştır.

Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM AŞKTA İTAAT BEYİTLERİ

14.1. 43.BEYİT

وَإِنِّي وَإِنْ تَعْتَبُ لَأَهْوَنُ هَالِكٍ
كَذَائِبِ نُقْرِ زَلٍّ مِنْ يَدِ جَهْدٍ

(İbn Hazm, 2016: 57)

Sahte altını yere atan sarraf gibi bakıyorsun

(Suçin, 2019: 105)

Bil ki ölüm daha kolay gelir bana sevgilim

Sarrafin sahte parayı hor görmesi gibi

(Hacıoğlu, 2020: 78)

Beni azarlarsan, uğruna ölsem ne gam

Kızıp gönlümü alsan da ben

(Öztürk, 2018: 102)

mahvı en kolay olanım

usta ellere boyun eğen

erimiş maden gibi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Her ne kadar azarlasan da (aslında) ben, sarrafin elinden kayan eriyik külçe gibi helaki çok kolay olanım.

Suçin, birinci mısrada ‘s’ sesi ile aliterasyon, ‘a’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Aslında uzun bir cümle olan kaynak metin, Suçin tarafından iki ayrı cümle şeklinde hedef dile çevrilmiştir.

Hacıoğlu, Kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Kaynak metne bağlı kalarak çevirisini uzunca bir cümleyle ama iki mısra şeklinde yapmıştır.

Öztürk, kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Helak olan anlamındaki هَالِكٍ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu ölüm kelimesiyle kaydırarak hedef dile aktarırken, Öztürk yine Arapça bir kelime olan mahvı tercih etmiştir. Suçin ve Hacıoğlu’nun bu tercihlerinin sebebi 44. beyitte

şairin helaki ölüm olarak tekrar zikretmesidir. Yine azarlasan da anlamındaki وَإِنْ

تَعَبْ şart cümlesini Öztürk *kızıp gönlümü alsan da* şeklinde hedef dile çevirmiştir.

Bu cümlede veya beytin tamamında kızmak var ancak gönül almak ifadesi yoktur. Suçın tercümesinde daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliğe odaklanmışlardır. Ancak Öztürk'ün gönlümü alsan ifadesi kaynak metnin anlatmak istediği manayı tam olarak hedef dile yansıtmamıştır.

14.2. 44.BEYİT

عَلَى أَنْ قَتَلِي فِي هَوَاكَ لَذَاذَةً
فَيَا عَجَبًا مِنْ هَالِكٍ مُتَلَذِّذٍ

(İbn Hazm, 2016: 57)

Aşkın uğruna can vermek hazların en tatlısı

(Suçın, 2019: 105)

Ve haz almak ölümden ne tuhaftır değil mi

Aşkın için ölmek bana göre bir zevktir

(Hacıoğlu, 2020: 78)

Birinin ölümü zevk görmesi ne tuhaftır

Ki aşkın uğruna ölmem

(Öztürk, 2018: 102)

bir zevk.

Şaşılacak iş,

eriyorum

ama bu ne haz!

Beytin nesir tarzında tercümesi: Diğer taraftan aşkın yüzünden ölmem bir tattır. Helak olanın (ölümden) tat alması ne tuhaftır.

Suçın, mısra sonlarındaki ‘i ve ı’ sesleriyle ve *haz* kelimesini iki mısra da tekrar ederek şiirsel bir ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘tır’ bildirme eki ile ve hem *ölüm* hem de *zevk* kelimelerini her iki mısra da zikrederek şiirsel bir ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. Kaynak dilde iki mısra olan beyti hedef dile beş cümle ile çevirmiştir. Öztürk'ün bu tercihinin altında serbest şiirsel çeviri düşüncesi yatmaktadır.

Karşılaştırma: Birinci mısra da geçen benim ölümüm قَتْلِي anlamındaki isim tamlamasını Suçin *can vermek*, Hacıoğlu ve Öztürk *ölmek* olarak tercüme etmişler. İkinci mısra da geçen helak olan anlamındaki هَالِك ismi failini Suçin ve Hacıoğlu *ölüm*, Öztürk ise *eriyorum* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Kaynak metinde لَذَّ (lezzetli oldu) kökünden biri birinci mısranın diğeri ise ikinci mısranın sonunda iki kelime kullanılmıştır. Suçin bunlardan ilkinin *en tatlısı*, ikincisini ise *haz almak*, Hacıoğlu her ikisini de *zevk*, Öztürk ise birincisini *zevk* ikincisini ise *haz* olarak tercüme etmişler. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç tercümede hedef dilde gayet anlaşılır ve kaynak dile uygun olmuştur.

14.3. 45.BEYİT

لَيْسَ التَّدَلُّلُ فِي الْهَوَى يُسْتَنْكَرُ
فَاحِبُّ فِيهِ يَخْضَعُ الْمُسْتَكْبِرُ

(İbn Hazm, 2016: 58)

Aşağılanmak kusur değildir aşk yolunda
Eğilir en kibirli kimseler bile aşkın önünde
Aşka boyun eğmeyi kim hor görür ki
En gururlu kimseler, itaat eder aşka
Aşka dizlere kapanmak çirkin bulunmaz.
Âşıkça mağrur, boyun eğer.

(Suçin, 2019: 107)

(Hacıoğlu, 2020: 80)

(Öztürk, 2018: 104)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Aşka boyun eğmek çirkin görülmez. Aşk, mağrurun boyun eğdiğidir.

Suçin, 'k' sesi ile aliterasyon yapmıştır. Mısra sonlarındaki 'de-da' ekleri ile redif ve her iki mısra da *aşk* kelimesini tekrar ederek şiirsel bir ritim

oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Ancak birinci mısraya *kim* kelimesini eklemiştir. Ayrıca olumsuz olan birinci mısrayı soru cümlesi olarak hedef dile kaydırarak çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte boyun eğme, itaat etme, tevazu anlamalarına gelen **التَّذَلُّ** kelimesini Suçin *aşağılanmak*, Hacıoğlu *boyun eğmek*, Öztürk ise *dizlere kapanmak* şeklinde çevirmiştir (Güneş, 2010: 429). Yine çirkin bulunur anlamındaki **يُسْتَنْكِرُ** geniş zaman kipini Suçin *kusur değildir*, Hacıoğlu *hor görmek*, Öztürk ise *çirkin bulunmaz* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Suçin ve Öztürk'ün olumsuzluk anlamı vermesi beytin başındaki olumsuzluk fiili olan **لَيْسَ** den sebep olmuştur. İkinci mısradaki boyun eğer anlamındaki **يَخْضَعُ** geniş zaman kipini Suçin *eğilir*, Hacıoğlu *itaat eder*, Öztürk ise *boyun eğer* şeklinde çevirmiştir. İkinci mısranın sonundaki kibirli anlamındaki **المُسْتَكْبِرُ** ismi failini Suçin, *kibirli*, Hacıoğlu *gururlu*, Öztürk ise *mağrur* olarak hedef dile çevirmeyi uygun görmüşler. Her üç çevirmende daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile anlaşılır bir biçimde yansıtmışlardır.

14.4.46.BEYİT

لَا تَعْجَبُوا مِنْ ذَلَّتِي فِي حَالَةٍ
قَدْ ذَلَّ فِيهَا قَبْلِي الْمُسْتَنْصِرُ

(İbn Hazm, 2016: 58)

Şaşırmayın a dostlar zelil hâlime

(Suçin, 2019: 107)

El-Mustansır da horlandı aşk uğruna

Şaşırmayın görürseniz zelil halde beni

(Hacıoğlu, 2020: 80)

Benden önce Mustansır zelildi aşkta

Benden önce el-Müntasır'a el etek öptüren bir durumda

(Öztürk, 2018: 104)

iki büküm olmamı garipsemeyin.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Beni zelil halde görürseniz şaşırmayın. Benden önce Mustansır⁶ da onun (aşk) uğruna zelil oldu.

Suçin, ‘r’ sesi ile aliterasyon ‘a’ sesiyle asonans oluşturmuştur. Mısra sonundaki ‘e-a’ sesi ile şiirsel ritim yakalamaya çalışmıştır. Kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiş. 45. ve 46. beyitlerin sonunda *aşkta* kelimesinin tekrarıyla (a-b, c-b) şeklinde kafiye düzeni oluşturmuştur.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Kaynak dilde iki cümle olan metni hedef dile bir cümle ile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Birinci mısranın başında bulunan şaşırmayın anlamındaki لَا تَعْجَبُوا olumsuz emir kipini Suçin ve Hacıoğlu *şaşırmayın*, Öztürk ise *garipsemeyin* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Birinci ve ikinci mısrada bulunan ve ذَلَّ kökünden gelen kelimelerin ilkini Suçin ve Hacıoğlu *zelil*, Öztürk ise *iki büküm* şeklinde, ikincisini ise Suçin *horlandı*, Hacıoğlu *zelildi*, Öztürk ise *el etek öptüren* şeklinde tercüme etmişler. Öztürk’ün bir kelimeyi söz öbeği şeklinde açımlayarak ve kaydırarak hedef dile aktarması dinamik eşdeğerliğe odaklanmasından kaynaklanmaktadır. İkinci mısranın sonundaki الْمُسْتَنْصِرُ ismini Suçin El-Mustansır, (başında el takısı ile) Hacıoğlu Mustansır, (başında el takısı olmadan) Öztürk ise El-Muntasır şeklinde hedef dile yabancılaştırarak aktarmışlar. Öztürk’ün ismi yanlış aktarmasının sebebi kayna metni dikkatli incelememsinden kaynaklanmıştır. Suçin ve Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Öztürk dinamik eşdeğerliğe daha fazla odaklanmıştır. Ancak Öztürk hem çok uzun hem de devrik cümle kurarak şiirsellikten ve özlü söz oluşturmaktan uzaklaşmıştır.

⁶ Ebü’l-Mutarriif el-Müstansır-Billâh el-Hakem b. Abdirrahmân b. Muhammed el-Ümevî (ö. 366/976) Endülüs Emevî halifesi (961-976). (<https://islamansiklopedisi.org.tr/hakem-ii> maddesi)

14.5. 47.BEYİT

غَافِصِ الْفُرْصَةِ وَاعْلَمْ أَنَّهَا
كَمْضِي الْبَرْقِ تَمْضِي الْفُرْصُ

(İbn Hazm, 2016: 60)

Elinin tersiyle itme önüne çıkan fırsatı
Bil ki o da kaybolur çakıp bir şimşek gibi
Fırsatı asla tepme, hemen değerlendir
Çünkü geçiverir şimşek gibi fırsatlar
Fırsatı gafıl avla. Şunu bil:
Fırsatlar şimşek gibi geçer.

(Suçin, 2019: 110)

(Hacıoğlu, 2020: 83)

(Öztürk, 2018: 107)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Fırsatı hemen değerlendir. Çünkü onun, (fırsatın) şimşeğin çakması gibi geçip gideceğini bilmelisin.

Suçin, ‘n’ sesi ile aliterasyon, ‘i’ sesiyle asonans oluşturmuştur. Mısra sonundaki ‘ı-i’ sesiyle şiirsel bir ritim yakalamaya çalışmıştır. Daha çok kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Karşılaştırma: Fırsatı hemen değerlendir anlamındaki غَافِصِ الْفُرْصَةِ fiil cümlesini Suçin *elinin tersiyle itme fırsatı*, Hacıoğlu *fırsatı asla tepme*, Öztürk ise *fırsatı gafıl avla* şeklindeki deyimlerle hedef dile aktarmışlar. Suçin daha çok dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride hedef dil açısından gayet anlaşılır olmuştur.

14.6. 48.BEYİT

بَادِرِ الْكَنْزِ الَّذِي أَلْفَيْتَهُ
وَأَنْتَهَزْ صَيْدًا كَبَارَ يَقْنَصُ

(İbn Hazm, 2016: 60)

Buldun mu bir hazine çullan üstüne (Suçin, 2019: 110)
Nasıl çullanıyorsa şahin avının üzerine
Gecikmeden atıl bulduğun hazineye (Hacıoğlu, 2020: 83)
Avını gördüğünde şahin gibi yakala
Hazine buldun mu atıl! (Öztürk, 2018: 107)
Av peşinde bir doğan gibi
avını ganimet bil.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bulduğun hazineye hemen yönel. Avlanan şahin gibi avını hızla yakala.

Suçin, ‘l’ sesi ile aliterasyon, ‘u-ü’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘ne’ eki ile redif oluşturmuştur. Birinci ve ikinci mısra da *çullan* kelimelerinin tekrarı ile iç kafiye yapmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. Ancak ikinci mısra da *avını gördüğünde* söz öbeğini hedef dile ekleyerek çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Hemen yönel anlamındaki **بَادِرْ** emir fiilini Suçin (*çullan*) *üstüne*, Hacıoğlu *gecikmeden atıl*, Öztürk ise *atıl!* şeklinde tercüme etmişler. Sözlükte hızla al anlamındaki **اَنْتَهَزْ** emir fiili Suçin *çullan*, Hacıoğlu *yakala*, Öztürk ise *ganimet bil* şeklinde tercüme etmişler (Güneş, 2010: 1217). Üç çevirmeninde sözcük anlamı dışında çeviriyi tercih etmeleri dinamik eşdeğerliği sağlamak istemelerinden kaynaklanmıştır. Sözlükte şahin, doğan anlamındaki kelimeyi Suçin ve Hacıoğlu *şahin*, Öztürk ise *doğan* olarak hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 103). Bu beyitte üç çevirmen de biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak bazı kelimelerde anlamı daha güçlendirmek için dinamik eşdeğerliği tercih ettiklerini görüyoruz.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

BAŞINA BUYRUKLUK BEYİTLERİ

15.1. 49.BEYİT

فَمَا أُبَالِي الْكُرَّةَ مِنْ طَاعَةٍ
وَلَا أُبَالِي سَخَطًا مِنْ رِضَا

(İbn Hazm, 2016: 63)

Ne önemi var kabul etmesinin gönülsüzce

(Suçin, 2019: 113)

Ya da reddetmesinin rıza içinde

İsteksiz boyun eğse ne önemi var

(Hacıoğlu, 2020: 85)

Razı olduğunda güvenmiş olsa da ne

istemliymiş istemsizmiş

(Öztürk, 2018: 109)

umurumda olmaz.

Razı gelmiş ya da gelmemiş,

bana ne.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ne zorla itaat edilmesine ne de kızarak razı olunmasına aldırış ederim.

Suçin, kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dille dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Aldırış etmem anlamındaki مَا أُبَالِي fiilini Suçin ve Hacıoğlu *ne önemi var*, Öztürk ise *umurumda olmaz* manalarıyla hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde birinci ve ikinci mısra da birbirlerine çapraz olarak bakan الْكُرَّةَ ile رِضَا ve طَاعَةٍ ile سَخَطًا kelimeleri zıt anlamlı kelimelerdir. Bundan dolayı kaynak metinde tezat sanatı vardır. Bu sanatı hedef metne Suçin *kabul-ret* ve *gönülsüz- rıza*, kelimeleriyle tercüme etmiştir. Kabul ve ret zıt anlamlı iken gönülsüz ile rıza zıt

anlamli değildir. Hacıoğlu'nun tercümesindeki *isteksiz* ile *rıza* zıt anlamli iken *boyun eğmekle gücenmek* birbirinin zıttı değildir. Öztürk ise tezat sanatı yerine kelimelerin olumsuz hallerini (*istemli-istemsiz razı gelmiş-razı gelmemiş*) hedef dile çevirmiştir. Üç tercümada biçimsel eşdeğerliği sağlamayı çalışmıştır. Ancak kaynak metinde bulunan tezat sanatını tam olarak yansıtan olmamıştır. Ayrıca Öztürk'ün çevirisindeki istemliymiş istemsizmiş ifadeleri şiirsel ritim veya özlü sözler açısından doğru seğimler olmamıştır.

15.2. 50.BEYİT

إِذَا وَجَدْتُ الْمَاءَ لَا بُدَّ أَنْ
أُطْفِئَ بِهِ مُشْعَلَ جَمْرِ الْغَصَا

(İbn Hazm, 2016: 63)

Uzun arayıştan sonra bulmuşsam suyu
Söndürmeliyim içimi yakan bu kor ateşi
Ve eğer suyu bulduysam, kuşkusuz
Söndürmeliyim beni yakan kor ateşi
Su bulduysam yakılmış saksavul korunu
söndürmem gerekir.

(Suçin, 2019: 113)

(Hacıoğlu, 2020: 85)

(Öztürk, 2018: 109)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Suyu bulduğumda Saksavul⁷ korunun ateşini söndürmem lazım.

Suçin, 'ş' sesi ile aliterasyon 'u-ü' sesi ile asonans oluşturmuştur. Birinci mısradaki *arayış-bulmuş* kelimeleri çeviriye müzikal bir ritim katmıştır. Genelde kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir. Birinci mısradaki *uzun arayıştan sonra* söz öbeğini hedef dile ekleyerek çevirmiştir.

Hacıoğlu, birinci mısradaki kaynak metindeki manayı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. İkinci mısradaki ise daha çok anlamı hedef dile yansıtmıştır.

Öztürk, kaynak metne tamamen sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Saksavul korunun ateşi anlamındaki مُشْعَلَ جَمْرِ الْغَصَا zincirleme

⁷ Odunu kor haline geldiğinde ateşi uzun süre sönmeyen bir ağaç türü (Öztürk, 2018: 109).

isim tamlamasını Suçin *içimi yakan bu kor ateşi*, Hacıoğlu *beni yakan kor ateşi* şeklinde kaydırarak hedef dile aktarmışlar. Bunun sebebi daha dinamik bir eşdeğerliği sağlamak istemeleri olmuştur. Öztürk ise *yakılmış saksavul koru* şeklinde hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak saksavul ağacı hedef dilde pek bilinen bir ağaç değildir. Bunun yerine meşe ateşinin koru kullanılsaydı daha dinamik bir eşdeğerlik sağlanırdı kanısındayım. Her üç çevirmende bazı kelimeler hariç olmak üzere daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk'ün saksavul ifadesi hedef dil açısından pek anlaşılır olmamıştır.

ON ALTINCI BÖLÜM

ÂŞIĞI ELEŞTİRENLER BEYİTLERİ

16.1. 51.BEYİT

أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَيَّ اللَّوْمُ وَالْعَدْلُ
كَيْ أَسْمَعَ اسْمَ الَّذِي ذَكَرَاهُ لِي أَمَلُ

(İbn Hazm, 2016: 65)

Aşk yolunda kınanmak haz verir bana
Haz alırım sevgilimin adını cümlede duydukça
En sevdiğim şeydir eleştiri ve kınama
Anılması ümit veren ismi duyurur bana
İçinde o, hatırası umut olanın
İsmi duyarım ya
sitem edilmek ve ayıplanmak
pek tatlı gelir.

(Suçin, 2019: 118)

(Hacıoğlu, 2020: 87)

(Öztürk, 2018: 112)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Anılması bana ümit veren ismi işitmek için kınanmam ve eleştirilmem en sevdiğim şeydir.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘a’ sesi ve her iki mısra da *haz* kelimesini tekrar ederek şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı hedef dile çevirmiştir. Bu yüzden birinci mısra da *eleştirilmek* kelimesini eksiltirken ikinci mısraya *cümlede* kelimesini eklemiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘a’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Bana en sevimli şey anlamındaki *أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَيَّ* söz öbeğini Suçin *haz verir bana*, Hacıoğlu *en sevdiğim şeydir*, Öztürk ise *pek tatlı gelir* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. İkinci mısraının sonundaki emel *أَمَلُ* kelimesi

Türkçemize de geçmiş bir kelimedir. Suçin bu kelimeyi eksilterek, Hacıoğlu *ümit veren*, Öztürk ise *umut olanın* şeklinde açıklama yaparak hedef dile çevirmişler. Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bu yüzden bazı ekleme ve eksiltme yapmıştır. Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlarken, Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği serbest şiirsel çeviri şeklinde sağlamıştır.

16.2. 52.BEYİT

كَأَنِّي شَارِبٌ بِالْعَدْلِ صَافِيَةٌ
وَبِاسْمِ مَوْلَايَ بَعْدَ الشُّرْبِ أَنتَقِلُ

(İbn Hazm, 2016: 65)

Onlar beni eleştirirken saf şarap içiyor gibiyim
Adı dilimdedir sevgilimin onun kadife tadıyla
Eleştiriyse saf bir şarap içer gibiyim ben
Sevgilimin ismiyle neşeli ve sevinçliyim
Ayıplanırken sanki katıksız içmişim
ve içkinin ardından,
ismiyle sahibimin,
mezelenmekteyim.

(Suçin, 2019: 118)

(Hacıoğlu, 2020: 87)

(Öztürk, 2018: 112)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sanki eleştirilirken saf şarap içiyorum. Efendimin ismiyse, içkiden sonra bana meze oluyor.

Suçin, ‘r’ sesiyle aliterasyon, ‘i’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Birinci mısra da daha çok kelimesi kelimesine çeviriyi tercih ederken, ikinci mısra da manayı hedef dile çevirmiştir. Genelde kafiye uyumuna özen gösteren veya şiirsel ritim yakalamaya çalışan Suçin, bu beyitte daha çok manaya odaklanmış gözüküyor.

Hacıoğlu, ilk mısra da kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. İkinci mısra da daha çok manayı hedef dile çevirmiştir. Çünkü *içkiden sonra* ve *meze yemek* kelimelerini eksilterek hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metni hedef dile aktarırken herhangi bir eksiltme veya ekleme yapmamıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: İkinci mısranın sonundaki **أَنْتَقِلُ** kelimesi isim olan **نُقْلٌ**

kelimesinden İftial babına girdirilerek fiil yapılmış bir kelimedir. **نُقْلٌ** içki içilirken yenilen yiyeceğin adıdır. Türkçemizdeki mezenin karşılığıdır. Suçin bu kelimeyi eksilterek hedef dile aktarırken, Hacıoğlu *neşeli ve sevinçliyim* şeklinde kaydırarak hedef dile çevirmiştir. Hem Suçin hem de Hacıoğlu dinamik eşdeğerliği sağlamak için bu yolu tercih etmiş görünüyorlar. Öztürk ise *mezelenmekteyim* şeklinde çevirmiştir. Suçin ve Hacıoğlu birinci mısrada biçimsel, ikinci mısrada ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak mezelenmekteyim kelimesi ne şiirsel ritme ne de özlü söze uygun düşmemiştir.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

HAFİYE BEYİTLERİ

17.1. 53.BEYİT

يُطِيلُ جُلُوسًا وَهُوَ أَثْقَلُ جَالِسٍ
وَيُبْدِي حَدِيثًا لَسْتُ أَرْضَى فُنُونَهُ

(İbn Hazm, 2016: 71)

Oturdu kalkmaz kapkara bir taş gibi

(Suçin, 2019: 125)

Düşmanıma dilemem bir konuşması var ki

Bir türlü kalkmıyor en ağırkanlı oturan

(Hacıoğlu, 2020: 92)

Zaten konuşması da hoşuma gitmiyor

Uzunca oturur, pek ağırdır.

(Öztürk, 2018: 118)

Bin türlü laf eder, hiçbirinden

hoşnut kalmam.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Oturanların en ağırı (kalkmak bilmeyen) olmasına rağmen uzunca oturur. Razi olmadığım türlü laflar eder.

Suçin, ‘k’ sesiyle aliterasyon, ‘a’ sesiyle asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manaya odaklanıp hedef dile çevirmeye çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Uzunca oturur anlamındaki جُلُوسًا fiil cümlesini Suçin *oturdu kalkmaz*, Hacıoğlu *bir türlü kalkmıyor*, Öztürk ise *uzunca oturur* şeklinde çevirmiştir. Oturanların en ağırı anlamındaki أَثْقَلُ جَالِسٍ belirtisiz isim tamlamasını

Suçin *kapkara bir taş gibi*, Hacıoğlu *en ağırkanlı oturan*, Öztürk ise *pek ağırdır* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamak için belirtisiz isim tamlamasının anlamını kaydırarak hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu’nun çevirisi hedef dilde pek anlaşılır bir ifade olmamıştır. Çünkü ağırkanlı ifadesi TDK’ye göre

soğukluk, kolayca duygulanmayı anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/> ağırkanlı maddesi). Oysa kaynak metinde anlatılmak istenen; kalkmasını bilmeyen uzunca oturan kişi anlamındadır. Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Hacıoğlu'nun tercih ettiği ağırkanlı oturan ifadesi hedef dilde tam anlaşılır olmamıştır.

17.2. 54.BEYİT

شَمَامٌ وَرَضْوَى وَاللُّكَّامُ وَيَذْبُلُ
وَلُبْنَانٌ وَالصَّمَّانُ وَالْحَزَنُ دُونَهُ

(İbn Hazm, 2016: 71)

Şemam, Radva, Lukam ki hafiftir ondan

(Suçin, 2019: 126)

Samman dağları, Yezbul ve Lübnan bile

Şemam, Radva, Lukam, Yezbul, Lübnan,

(Hacıoğlu, 2020: 93)

Sammam ve Hazn dağları ondan hafiftir.

Şemâm, Radva, el-Lükâm, Yezbül,

(Öztürk, 2018: 118)

Lübnan, es-Sammân ve el-Hazn

ondan aşağı kalırlar.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Şemâm, Radva, Lukâm, Yezbul, Lünban, Sammân ve Hazn (dağları) ondan hafiftir.

Suçin, transliterasyon yoluyla dağ isimlerini hedef dile çevirmiştir. Ancak birinci ve ikinci mısradaki dağ isimlerinin bazılarının yerlerini değiştirmiştir. Ayrıca Hazn dağını eksilterek hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, transliterasyon yoluyla dağ isimlerini hedef dile çevirmiştir. Ancak ikinci mısranın başındaki Lübnan kelimesini birinci mısranın sonuna almıştır.

Öztürk, transliterasyon yoluyla dağ isimlerini hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte altında, aşağısında, arkasında, üstünde gibi anlamalara gelen دُونُ kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *hafif*, Öztürk ise *aşağı* olarak tercüme etmiştir (Güneş, 2010: 418). Bağlam açısından bakıldığında Suçin ve Hacıoğlu'nun tercümesi daha isabetli olmuştur. Çünkü 53. beyitte oturan kişinin

kalkmak bilmeyen biri olduğu yani çok ağır olduğu anlatılmıştı. Bu dağların bile ondan hafif olduğu vurgulanarak oturan kişinin ne kadar ağır olduğu ifade edilmiştir. Kaynak metinde üç dağ ismi El takısı ile yazılmıştır. Suçin ve Hacıoğlu bu isimleri hedef dile aktarırken El takısını eksilterek, Öztürk ise El takısıyla beraber yazmıştır. Suçin ve Hacıoğlu شَمَام ve الصَّمَان isimlerindeki uzatma harflerini dikkate almazken, Öztürk uzatma harflerini de hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği transliterasyon yoluyla sağlamıştır.

17.3. 55.BEYİT

كَأَنَّ لَهُ فِي قَلْبِهِ رَيْبَةً تَرَى
وَفِي كُلِّ عَيْنٍ مُخْبِرٌ بِالْأَحَادِثِ

(İbn Hazm, 2016: 72)

Her şeyin farkında olan vesveseli bir şeytandır kalbi

(Suçin, 2019: 127)

Her gördüğünü kaydeden birer muhbir gözleri

Sanki kalbinde hep bir şüphe dolaşıyor

(Hacıoğlu, 2020: 94)

Ve bir göz, her yerde her şeyi görüyor

Kalbinde, olanları gösteren bir şüphe,

(Öztürk, 2018: 120)

her iki gözünde konuşulanları nakleden

muhbir var sanki.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sanki onun kalbinde görünen bir şüphe ve her gözünde olayları haber veren bir muhbir var.

Suçin, ‘ş ve g’ harfleri ile aliterasyon, ‘e’ sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok anlama odaklanmış ve kaynak metindeki manayı hedef dile bir takım ekleme ve eksiltmeler yaparak çevirmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki şimdiki zaman eki ‘yor’ ile redif oluşturmuştur. Birinci mısra da daha çok kelimesi kelimesine çeviri yaparken, ikinci mısra da manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Hedef dilde iki mısra olan beyti kaynak dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Şüphe anlamındaki رَيْبَةً kelimesini Suçin manasını kaydırarak *şeytan*, Hacıoğlu ve Öztürk ise *şüphe* olarak hedef dile çevirmiştir. Suçin'in bu tercihinde dinamik eşdeğerliği sağlamak istemesi etkili olmuştur. Suçin çevirisinde dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hacıoğlu ilk mısrada biçimsel, ikinci mısrada ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya odaklanmıştır. Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride hedef dilde anlaşılır bir metin olmuştur.

17.4. 56.BEYİT

عَلَى كُلِّ مَنْ حَوْلِي رَقِيبَانِ رُتَبَا
وَقَدْ خَصَّنِي ذُو الْعَرْشِ مِنْهُمْ بِثَالِثٍ

(İbn Hazm, 2016: 73)

Herkesin gözetleyen iki hafiyesi varken

(Suçin, 2019: 127)

Üçüncüsünü de bahşetti bana arşın sahibi

Çevremdekileri gözleyen iki gözleyici var

(Hacıoğlu, 2020: 95)

Arşın sahibi bana üçüncüsünü de verdi

Herkesin omuzunda iki gözcüsü var

(Öztürk, 2018: 120)

Arşın sahibi bir üçüncü atamış bana.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Etrafımdaki herkes için iki gözetleyici⁸ atanmışken, arşın sahibi bana bir üçüncüsünü tahsis etti.

Suçin, 's' sesi ile aliterasyon, 'e ve a' sesi ile asonans oluşturmuştur. Ancak kafiye ve şiirsel ritmi sağlayamamıştır. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Ancak ikinci mısrada *omuzunda* kelimesini ekleyerek hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: İki gözetleyici anlamındaki رَقِيبَانِ kelimesini Suçin *hafiy*e,

⁸ Bu beyit şu ayetlerin manasından etkilenmiştir. Halbuki üzerinizde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler. (İnfitar 10-12)

Hacıoğlu ve Öztürk ise iki *gözcü* olarak hedef dile çevirmiştir. Suçin'in bu tercihinde dinamik eşdeğerliği sağlaması etkili olmuştur. Ancak kaynak metindeki iki gözcü Kırâmen kâtibin melekleridir. Bunları hafiye olarak adlandırmak hedef dilde tam olarak anlaşılmasını engellemiş görünüyor. Kaynak metnin ilk mısrasının sonundaki atanmış anlamındaki رَّبَّا kelimesini her üç çevirmende eksilterek hedef dile tercüme etmişler. Bunun sebebi okuyucunun bu bilgiye kendiliğinden ulaşacağının düşünülmüş olmasıdır. İkinci mısranın başındaki قَدْ edatı mazi fiilin başına geldiğinde pekiştirme görevi görür. Her üç çevirmende bununu hedef dile çevirmiştir. Suçin ve Hacıoğlu *üçüncüsünü de* ifadesindeki *de* edatı ile, Öztürk ise *bir üçüncü* ifadesindeki *bir* sıfatıyla sağlamaya çalışmıştır. Bana tahsis etti anlamındaki خَصَّنِي fiil cümlesini Suçin *bahşetti bana*, Hacıoğlu *verdi*, Öztürk ise *atamış* kelimeleriyle hedef dile çevirmiştir. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Üç çeviride hedef dilde anlaşılır bir çeviri olmuştur.

17.5. 57.BEYİT

صَبَّانِ هَيْمَانَانَ فِي وَاحِدٍ
كَأَلَهُمَا عَنْ خَدْنِهِ مُنْحَرَفٍ

(İbn Hazm, 2016: 73)

Aynı güle vurgun iki çılgın bülbül

(Suçin, 2019: 128)

Her biri diğerini caydırmakla meşgul

İki arkadaş bir sevgiliye âşık olmuşlar

(Hacıoğlu, 2020: 96)

Arkadaşını caydırmak istiyor her biri

İki âşık bir kişiyi öyle sevmişler!

(Öztürk, 2018: 121)

İkisinin de yolu yârinden sapmış.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bir sevgiliye âşık olan iki kara sevdalı, her biri yakın arkadaşını (bu sevgiden) çevirmeye çalışıyor.

Suçin, mısra sonlarındaki 'l' sesi ile yarım kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki (a-b) olan kafiye düzenini (a-a) şeklinde hedef dile tercüme etmiştir. Daha

çok kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmeye çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmaya çalışmıştır. Ancak ikinci mısradaki iki aşkın birbirini çevirmeye çalışmasını her ikisinin de sevgilinin yolundan sapması şeklinde tercüme etmiştir. Bunun sebebi ya aşıkların asıl işi olan aşktan uzaklaşıp birbirlerine düşmelerini kastetmesi veya kaynak metnin doğru anlaşılmamış olmasından kaynaklanmış gözüküyor.

Karşılaştırma: İki kara sevdalı anlamındaki صَبَّانِ هَيْمَانَانِ sıfat tamlamasını

Suçin *iki çalgın bülbül*, Hacıoğlu *iki arkadaş*, Öztürk ise *iki aşık* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Yine aslı مَعْشُوقٍ وَاحِدٍ olan ve kaynak metinde mevsufu (tamlanan) söylenmemiş *bir sevgili* anlamındaki sıfat tamlamasını Suçin *aynı güle*, Hacıoğlu *bir sevgiliye*, Öztürk ise *bir kişiye* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Suçin'in bu tercihlerinde dinamik eşdeğerliği sağlamak istemesi etkili olmuştur. Beytin çevirisinde Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Öztürk'ün ikinci mısradaki çevirisi kaynak metnin anlamını tam olarak hedef metne yansıtmamış gözüküyor.

17.6. 58.BEYİT

كَالْكَلْبِ فِي الْآرِي لَا يَعْتَلِفُ
وَلَا يُحَلِّي الْغَيْرَ أَنْ يَعْتَلِفَ

(İbn Hazm, 2016: 73)

Tıpkı ahıra bağlanmış inatçı köpekler gibi
Ne kendileri yerler ne de yedirirler verdiğini
Sanki bağlı bir köpek, kendisi ot yemez
Ama diğer hayvanlara da yedirmez
İki âşık bağlı köpekler gibi
ne yemişler yemi,
ne bırakmışlar ki yesin
başkaları.

(Suçin, 2019: 128)

(Hacıoğlu, 2020: 96)

(Öztürk, 2018: 121)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Tıpkı ahırdaki köpek gibi. Ne kendisi ot yer ne de başkasının yemesine izin verir.

Suçin, birinci mısra da ‘ı’ sesi ile asonans yapmıştır. İkinci mısra da ise ‘r’ sesi ile aliterasyon, ‘e’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel bir ritim yakalamıştır. Daha çok kaynak metne sadık kalıp kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘mez’ olumsuzluk ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, Kaynak metni sözcüğü sözcüğüne hedef metne çevirmiştir. Benzetilen olan *iki aşık* kaynak metinde zikredilmediği halde hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Arapçada لا - لا olumsuzluk edatları Türkçemize ne-ne de şeklinde tercüme edilir. Bu çeviriye Suçin ve Öztürk dikkat ederken, Hacıoğlu ‘mez’ olumsuzluk ekiyle bunu sağlamıştır. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Üç metinde kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM ARABOZUCU BEYİTLERİ

18.1. 59.BEYİT

عَجِبْتُ لِوَاشٍ ظَلَّ يَكْشِفُ أَمْرَنَا
وَمَا بِسِوَى أَخْبَارِنَا يَتَنَفَّسُ

(İbn Hazm, 2016: 76)

Hayret bize nefes aldırmayan şu ara bozucuya
Nefes alamayacak sanki dedikodularımız olmasa
Peşimizdeki muhbire hayret doğrusu
Sanki hikâyemiz onun hayat soluğu
Bak sen şu laf taşıyana,
sırrımızı yayar durur!
nefes aldığı tek şey
haberlerimizdir.

(Suçin, 2019: 131)

(Hacıoğlu, 2020: 99)

(Öztürk, 2018: 125)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Her işimizi keşfetmeye devam eden arabozucuya şaşıp kalıyorum. Bizim haberlerimiz olmadan nefes alamıyor.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘a’ sesiyle ve *nefes almak* birleşik fiilini her iki mısra da tekrar ederek şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile yansıtmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘u’ sesi ile şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Şaşıp kaldım anlamındaki *عَجِبْتُ* fiil cümlesini Suçin *hayret*, Hacıoğlu *hayret doğrusu*, Öztürk ise *bak sen* şeklinde tercüme etmiştir. Her üç çevirmeninde manayı kaydırarak hedef dile aktardıklarını görüyoruz. Bunun sebebi dinamik eşdeğerliği sağlamak istemeleridir. Sözlükte ihbar etmek, kötölemek ve çekiştirmek anlamlarına gelen *وَاشٍ* ismi failini Suçin *ara bozucu*, Hacıoğlu *muhbir*,

Öztürk ise *laf taşıyan* olarak hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 1297). Kaynak metindeki bağlama baktığımızda bu kelimenin ara bozucu anlamında kullanıldığını görüyoruz. Hacıoğlu'nun tercih ettiği muhbir kelimesi hedef dilde ara bozucu manası vermemektedir. Çünkü muhbir kelimesinin olumsuz manasının yanı sıra olumlu manası da vardır. İkinci mısradaki bulunan olumsuz cümleyi (nefes alamıyor) çevirisine sadece Suçin *nefes alamayacak* şeklinde olumsuz bir cümle ile yansıtmıştır. Hacıoğlu ve Öztürk ise bu anlamı olumlu cümlelerle vermeyi tercih etmiştir. Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır.

18.2. 60.BEYİT

وَمَاذَا عَلَيْهِ مِنْ عَنَائِي وَلَوْعَتِي
أَنَا أَكُلُ الرُّمَانَ وَالْوُلْدَ تَضُرُّسَ

(İbn Hazm, 2016: 76)

Acı çeken benim, kara sevdaya tutulan ben
Narın ekşisini tadan benim ama odur dişi kamaşan
Bu kara sevda benim, onun nesi var
Ben nar yerken dişi kamaşan o çocuklar
Ona ne imiş benim çilemden, nârımdan.
Ben nar yerim, çocukların dişi kamaşır.

(Suçin, 2019: 131)

(Hacıoğlu, 2020: 99)

(Öztürk, 2018: 125)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ona ne benim derdimden ve ızdırabımdan.
Ben nar yerim çocukların dişi kamaşır⁹.

Suçin, ‘n’ sesiyle aliterasyon, ‘e ve a’ sesiyle asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki ‘n’ sesi ve birinci mısradaki *tutulan* ve ikinci mısradaki *tadan* kelimeleriyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya odaklanmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘ar’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

⁹ “İhsan Abbas bu ifadeye not düşüp, eski bir deyim olduğunu belirtir ve İncil’deki “Babalar koruk yedi / Çocukların dişleri kamaştı.” sözünden alıntıdır der (Öztürk, 2018: 126)”.

Karşılaştırma: Benim derdim ve ıstırabım anlamındaki **عَنَائِي وَلَوْعَتِي** isim tamlamalarını Suçin *acı çekmek* ve *kara sevda*, Hacıoğlu *kara sevda*, Öztürk ise *çile* ve *nâr* anlamlarında hedef dile aktarmışlar. Suçin ve Öztürk kelimelerin anlamını kaydırırken, Hacıoğlu eksilterek hedef dile tercüme etmiştir. İkinci mısra

İncil’de geçen bir ifadedir. İbn Hazm’ında kullandığı bu ifadeyi Suçin yerelleştirerek, Hacıoğlu ve Öztürk yabancılaştırarak hedef dile çevirmiştir. Suçin bu beyitte dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Hacıoğlu ve Öztürk’ün ikinci mısradaki biçimsel eşdeğerliği sağlamaları hedef dil kültüründe pek de anlaşılmayan bir cümle kurulmasına sebebiyet vermiştir.

18.3. 61.BEYİT

بَدَا كُلُّ مَا كَتَمْتَهُ بَيْنَ مُحْبِرٍ
وَحَالٍ أَرْتَنِي فُبَحَّ عَقْدِكَ بَيْنَا

(İbn Hazm, 2016: 79)

Benden sakladığın ne varsa şimdi gün gibi ortada

(Suçin, 2019: 136)

Hiçbir şey göremiyorum kötü emellerinden başka

Sakladığın her şey ortaya çıktı işte

(Hacıoğlu, 2020: 104)

Olaylar adiliklerini bana gösterdi

Ne sakladınsa çıktı meydana.

(Öztürk, 2018: 131)

Ya haber veren oldu

ya durum apaçık gösterdi:

Ne çirkin konuşurmuşsun!

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sakladığın her şey muhbir vasıtasıyla açığa çıktı. Olaylar bana kirli sözleşmelerini apaçık gösterdi.

Suçin, birinci mısrada ‘n’ sesi ile aliterasyon yapmıştır. Birinci ve ikinci mısraların sonundaki ‘a’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, birinci mısrada kelimesi kelimesine çeviriyi tercih ederken, ikinci mısrada daha çok anlamı hedef dile yansıtmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: İkinci mısradaki kirli sözleşmelerin anlamındaki **فُتِحَ عَقْدُكَ**

zincirleme isim tamlamasını Suçin *kötü emeller*, Hacıoğlu *adiliklerin*, Öztürk ise *ne çirkin konuşurmuşsun* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Her üç çevirmeninde manayı kaydırmasının sebebi dinamik eşdeğerliği sağlamak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak ikinci mısradaki zincirleme isim tamlamasının çevirisinde üç çevirmende dinamik eşdeğerliği sağlamayı tercih etmiştir. Öztürk diğer beyitlerde olduğu gibi serbest şiirsel çeviri yapmıştır.

18.4. 62.BEYİT

وَكَمْ حَالَةٍ صَارَتْ بَيَانًا بِحَالَةٍ
كَمَا تُنْبِئُ الْأَحْكَامُ بِالْحَبْلِ الزَّانِ

(İbn Hazm, 2016: 79)

Çorap söküğü gibi her hâl başka bir hâlin delili

(Suçin, 2019: 1137)

Yargıların çapraz sorguda aldıkları ifadeler gibi

Bir olay diğerini çözüyor kaç kere

(Hacıoğlu, 2020: 104)

Hâkimlerin zinayı çözmeleri gibi

Zinanın gebelikle ispatı gibi

(Öztürk, 2018: 131)

kaç olay bir durumla aşikâr oldu.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Nice olaylar başka olaylarla aşikâr oldu. Tıpkı zina hükümleri hamilelikle ispat edildiği gibi.

Suçin, birinci mısradaki *her hâl-bir hâl* kelimeleri ile müzikalite oluşturmuştur. Birinci ve ikinci mısradaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manaya odaklanıp hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manaya sadık kalıp sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Ancak kafiye düzenini sağlayamamıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Ancak çeviri yaparken ikinci mısra ile birinci mısrayı yer değiştirmiştir.

Karşılaştırma: Hükümleri ispat edildi anlamındaki **تُثَبَّتُ الْأَحْكَامُ** fiil cümlesindeki hükümler kelimesini Suçin *yargıçlar*, Hacıoğlu *hâkimler* şeklinde hedef dile kaydırarak tercüme etmişler. Bu kelime çoğul bir kelime olup tekili **حُكْمٌ** kelimesidir. Suçin ve Hacıoğlu'nun yargıç veya hâkim olarak çevirmeleri kelimeyi yanlış anlamalarından kaynaklanmış gözüküyor. Çünkü hâkim kelimesinin tekili **حَاكِمٌ** çoğulu ise **حُكَّامٌ** şeklinde gelir. Öztürk ise bu kelimeyi eksilterek hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmışlar. Suçin ve Hacıoğlu'nun hükümler kelimesini yanlış tercüme etmelerine rağmen, hedef metin anlaşılır ve kaynak metnin manasını dinamik şekilde yansıtır bir çeviri olmuştur.

18.5. 63.BEYİT

أَمُّ مِنَ الْمِرْآةِ فِي كُلِّ مَا دَرَى
وَأَقْطَعُ بَيْنَ النَّاسِ مِنْ قَصَبِ الْهِنْدِ

(İbn Hazm, 2016: 79)

Konuştugu her şeyde aynadan daha yalancıdır o

(Suçin, 2019: 137)

Hint kılıcından daha hızlı koparır birbirinden insanları

Bilmediği her konuda aynadan da yalancı

(Hacıoğlu, 2020: 104)

Arabozuculukta Hint kılıçlarından keskin

Her duyduğunu taşıyor.

(Öztürk, 2018: 131)

Aynalardan daha dedikoducu.

Bağ koparıcılıkta hint kılıçlarından keskin.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Haberdar olduğu her şeyde aynadan daha dedikoducudur. İnsanların arasını (bozmada) ise Hint kılıcından daha keskindir.

Suçin, ikinci mısırda 'ı ve i' sesleriyle asonans yapmıştır. Kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Suçin'in çevirilerinde sürekli olarak gördüğümüz şiirselliğin bu beyte tam yansımadığını görüyoruz.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile

çevirmiştir. İkinci mısradan *insanlar* kelimesini eksilterek hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Haberdar olduğu her şey anlamındaki **كُلِّ مَا دَرَى** söz öbeğini Suçin *konusduğu her şeyde*, Öztürk *her duyduğunu* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu ise *bilmediği her konuda* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu'nun bu tercihinde **مَا** kelimesini yanlış anlaması etkili olmuştur. Hacıoğlu şey anlamında olan ismi mevsul **مَا** 'sını olumsuzluk edatı olarak anlamış olmalı ki böyle bir çeviri

yapmıştır. Hint kılıcı anlamındaki **قَصَبِ الْهِنْدِ** isim tamlamasını Suçin *Hint kılıcı*, Hacıoğlu ve Öztürk ise *Hint kılıçları* şeklinde çoğul olarak tercüme etmişler. Hacıoğlu ve Öztürk'ün yaptığı tercümede birçok Hint kılıcı olduğu anlaşılıyor. Oysa kaynak metnin anlatmak istediği farklı kılıç türleri değil, bir kılıç cinsidir. Öztürk ikinci mısrayı tercüme ederken *koparıcılıkta* kelimesini kullanmıştır. Bu kelime hedef dilde çokça kullanılan ve alışılmış bir ifade değildir. Bu beyitte her üç çevirmende daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hacıoğlu'nun kaynak metni yanlış anlaması biçimsel eşdeğerliği sağlayamamasına sebebiyet vermiştir. Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamanın yanında hedef dilde pek de aşına olunmayan bir kelime kullanarak hedef dilin anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

18.6. 64.BEYİT

أَظُنُّ الْمَنَايَا وَالزَّمَانَ تَعَلَّمَا
تَحِيلُهُ بِالْقَطْعِ بَيْنَ ذَوِي الْوُدِّ

(İbn Hazm, 2016: 79)

Sanırım ondan öğrenmiş ölüm ve zaman

(Suçin, 2019: 137)

Sevenleri ayırmak için kullanılan hileleri

Ölümler ve kader, sanırım ondan öğrendiler

(Hacıoğlu, 2020: 104)

Sevenleri ayırmada kullanılan en iyi hileleri

Zannedersem ecel ve talih

(Öztürk, 2018: 131)

sevenleri ayırma hilelerini
ondan öğrenmişler.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sanırım ölüm ve zaman sevenlerin arasını ayırmayı onun hilelerinden öğrenmişler.

Suçin, kaynak metinde (a-b, c-b) şeklinde olan kafiye düzenini 63. ve 64. beyitler arasında çoğul eki ‘ler-lar’ ile redif olarak sağlamıştır. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. İkinci mısradaki *en iyi* ifadesini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Birinci satırın başındaki geniş zaman kipi olan أَظُنُّ fiilini Suçin ve Hacıoğlu *sanırım* şeklinde yerleştirerek, Öztürk ise *zannedersem* şeklinde yabancılaştırarak hedef dile aktarmışlar. Ölüm ve zaman anlamındaki الْمَنَايَا وَالزَّمَانْ kelimelerini Suçin *ölüm ve zaman* olarak çevirmiştir. Hacıoğlu *ölümler ve kader* şeklinde çevirmiştir. Kaynak metinde çoğul olarak gelen الْمَنَايَا kelimesi ile çeşitli ölümler değil ölüm kastedilmiştir. Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliğe odaklandığından kelimeyi çoğul şekliyle hedef dile çevirmiştir. Zaman kelimesinin anlamını ise hedef dile kaydırarak kader şeklinde tercüme etmiştir. Bunun sebebi daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak istemesidir. Öztürk ise *ecel ve talih* olarak hedef dile tercüme etmiştir. Ancak talih bağlama uygun düşmemiştir. Çünkü talih olumlu şeyler için kullanılır. Hile yapmak bir talih değil talihsizliktir. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Hacıoğlu ölümler, Öztürk ise talih kelimelerinde bunu tam yansıtamamıştır.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM VUSLAT BEYİTLERİ

19.1. 65.BEYİT

وَسَائِلٍ لِّيَ عَمَّا لِي مِنَ الْعُمُرِ
وَقَدْ رَأَى الشَّيْبَ فِي الْفَوْدَيْنِ وَالْعُدْرِ

(İbn Hazm, 2016: 81)

Kaç yaşında olduğumu sordu biri

(Suçin, 2019: 142)

Görünce şakaklarımdaki karları

Biri bana yaşımın kaç olduğunu sordu

(Hacıoğlu, 2020: 106)

Şakaklarımdaki ak saçları görmüştü

Sormuştu: Ömründen ne kadarı senin?

(Öztürk, 2018: 134)

Şakaklarda kır görmüştü, saçlarda tutam tutam.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Favori ve şakaklarımdaki beyazı görünce kaç yaşında olduğumu sordu.

Suçin, ‘k’ sesi ile aliterasyon, mısra sonlarındaki ‘i ve ı’ sesi ile de şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne bağlı kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. İkinci mısradaki *tutam tutam* ikilemesini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte beyaz saç anlamındaki ikinci mısradaki الشَّيْب ismini

Suçin *karlar*, Hacıoğlu *ak saçlar*, Öztürk ise *kır saçlar* olarak çevirmiştir (Güneş, 2010: 654). Suçin’in *karlar* şeklinde manayı kaydırarak çevirmesi daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamış ve şiirsel havayı artırmıştır. İkinci mısranın sonundaki favori anlamındaki الْعُدْر kelimesini, Suçin ve Hacıoğlu eksilterek, Öztürk ise saç olarak

hedef dile tercüme etmişler. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çevirmeninde başarılı şekilde bunu gerçekleştirdiğini

görüyoruz.

19.2. 66.BEYİT

أَجَبْتُ سَاعَةً لَا شَيْءَ أَحْسَبُهُ
عُمْرًا سِوَاهَا بِحُكْمِ الْعَقْلِ وَالنَّظَرِ

(İbn Hazm, 2016: 81)

Dedim ki: Yalnızca bir an yaşadım hayatta

(Suçin, 2019: 142)

Mantıkla sabittir bu sözlerim akılla

Tek bir an diye cevap verdim ben ona

(Hacıoğlu, 2020: 107)

O anın dışında hiçbir şey yaşamadım

Cevap verdim: Bir lahza

(Öztürk, 2018: 134)

mantıklı düşünürsek onun dışındakiler

ömürden sayılmazlar.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bir an diye cevap verdim. Bundan (bir an) başkasını aklın ve mantığın hükmüyle ömürden saymıyorum.

Suçin, ‘t’ sesiyle aliterasyon ‘a’ sesiyle asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki ‘a’ sesi ile şiirsel ritim yakalamıştır. Kaynak dildeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradaki *akıl* ve *mantığı* eksilterek hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme yapmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Arapçadan dilimize geçmiş olan saat *سَاعَةً* kelimesini Suçin ve Hacıoğlu *bir an*, Öztürk ise *bir lahza* şeklinde çevirmiştir. Bu çeviriyi tercih etmelerinin sebebi bu kelimenin yazarın yaşadığı dönemde saat anlamında kullanılmıyor olmasındandır. Onun dışındakini ömürden saymıyorum anlamındaki لَا

أَجَبْتُ سَاعَةً لَا شَيْءَ أَحْسَبُهُ عُمْرًا سِوَاهَا fiil cümlesini Suçin eksilterek Hacıoğlu *o anın dışında bir şey yaşamadım*, Öztürk ise *onun dışındakiler ömürden sayılmazlar* cümleleriyle tercüme

etmişler. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çevirmende kaynak dildeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir.

19.3. 67.BEYİT

أَسَامِرُ الْبَدْرِ لَمَّا أَبْطَأْتُ وَأَرَى
فِي نُورِهِ مِنْ سَنَا إِشْرَاقِهَا عَرَضًا

(İbn Hazm, 2016: 82)

Dolunayla konuştum cananım gecikince

(Suçin, 2019: 142)

Sevgilimin tayfını gördüm onun ışığında

O gecikince dolunayla sohbet ettim geceleyin

(Hacıoğlu, 2020: 107)

Sevgilimin nurunu görüyordum ay ışığında

Gecikti.

(Öztürk, 2018: 134)

Dolunayla sohbetтейim.

Nurunda ışığından eser görüyorum.

Beytin nesir tarzında tercümesi: (Sevgilim) gecikince dolunayla konuştum. Onun (ay) nurunda (sevgilimin) aydınlığının parıltısından eser görüyorum.

Suçin, ‘n’ sesi ile aliterasyon ‘o’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. Birinci mısradaki gizli olan zamiri *cananım* şeklinde açık isim olarak zikretmiştir. İkinci mısradaki zamir olarak gelen kelimeyi açık isim *sevgilim* olarak hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satırda çevirmiştir. Her zamanki gibi serbest bir şiirsel çeviri yapmıştır.

Karşılaştırma: Gece sohbet ediyorum anlamındaki *أَسَامِرُ* fiilini Suçin *konuştum*, Hacıoğlu *sohbet ettim geceleyin*, Öztürk ise *sohbetтейim* manalarında tercüme etmişler. Suçin ve Öztürk’ün geceyi zikretmemesi metinde dolunayın bulunmasından kaynaklanıyor. İkinci mısranın sonundaki görüyorum anlamındaki *أَرَى* fiilini Suçin *gördüm* fiiliyle geçmiş zaman ile, Hacıoğlu *görüyordum* fiiliyle

şimdiki zamanın hikayesiyle, Öztürk ise *görüyorum* fiiliyle şimdiki zamanla tercüme etmişler. İkinci mısranın sonundaki eser anlamındaki **عَرَضَا** kelimesini Suçin *tayf*, Öztürk ise *eser* olarak tercüme etmiştir. Tayf kelimesi sözlükte görüntü hayalet ruh anlamına gelir ([https://sozluk.gov.tr/ tayf](https://sozluk.gov.tr/tayf) maddesi). Bu kelime hedef dilde çok kullanılan bir kelime değildir. Suçin'in bu kelimeyi tercih etmesi tercümesini şiirden anlayan bir kitleye göre yapmasından kaynaklanıyor. Hacıoğlu ise **عَرَضَا** kelimesini eksilterek hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metnindeki manayı hedef dile yansıtmıştır.

19.4. 68.BEYİT

فَبِتُّ مُشْتَرِطًا وَالْوُدَّ مُخْتَلِطًا
وَالْوَصْلُ مُنْبَسِطًا وَالْهَجْرُ مُنْقَبِضًا

(İbn Hazm, 2016: 82)

Kafamda bin türlü sorular, içimde mutluluklar

(Suçin, 2019: 142)

Bir de kavuşmanın ümidi ve ayrılığı çalan korkular

Aşkla iç içe bir mutlulukla geçirdim geceyi

(Hacıoğlu, 2020: 107)

Kavuşma umudu ve ayrılık korkusu içindeydim

Gece boyu hazırlandım.

(Öztürk, 2018: 134)

Gece boyu arzular karışık.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Şartları (düşünerek) geceledim. Duygular karışık. Kavuşmak mutluluk, ayrılıksa üzüntü verici.

Suçin, 'k' sesi ile aliterasyon, 'u' sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki çoğul eki 'lar' ile redif oluşturmuştur. Kaynak metnindeki manayı hedef dile yansıtmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metnindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metnindeki manayı hedef dile çevirmiştir. İkinci mısradaki kaynak metinde olmayan *içindeyim* kelimesini ekleyerek hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Yazar ikinci mısırda iki tane zıt anlamlı kelimeyi arka arkaya kullanıp tezat sanatı yapmıştır. Bunlar kavuşma الوصل ile ayrılık الهجر ve mutluluk مُنْبَسِطًا ile üzüntü مُنْقَبِضًا kelimeleridir. Suçin ve Hacıoğlu tezat sanatını ikinci mısırda *kavuşma-ayrılık* ve *umut-korku* şeklinde hedef dile aktarmışlar. Öztürk ise zıt anlamlı kelimelerin tamamını eksilterek hedef dile çevirmiştir. Bunun neticesinde de tezat sanatını uygulamamıştır. Bu beyitte Suçin ve Öztürk dinamik eşdeğerliği, Hacıoğlu ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin'in tercümesi kaynak metindeki manadan daha geniş, Öztürk'ün tercümesi daha dar olmuştur. Hacıoğlu'nun ise biçimsel eşdeğerliği sağladığı gözüküyor.

YİRMİNCİ BÖLÜM İLİŞKİYİ KESME BEYİTLERİ

20.1. 69.BEYİT

كَمَا نَسَخَ اللَّهُ الشَّرَائِعَ قَبْلَنَا
بِمَا هُوَ أَذْنَى لِلصَّلَاحِ وَأَقْرَبُ

(İbn Hazm, 2016: 90)

Allah da hükümsüz kılıp önceki hükümleri

(Suçin, 2019: 159)

Daha elverişli bir yolla tanıştırdı bizleri

Nasıl ki Allah önceki dinleri hükümsüz kıldı,

(Hacıoğlu, 2020: 119)

Yerine bizim için daha uygununu getirdi

İyiliğe daha yakın şeriatımızla Allah

(Öztürk, 2018: 149)

önceki şeriatları öyle iptal etti.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Nasıl ki (dinimizin) daha yararlı ve elverişli olmasından, Allah'ın bizden önceki dinlerin hükümlerini kaldırdığı gibi.

Suçin, birinci mısradaki *hükümsüz* ve *hükümleri*, ikinci mısradaki ise *elverişli* ve *taniştirdi* kelimeleri ve mısra sonlarındaki çoğul eki 'ler' ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Daha çok kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. İkinci mısradaki *taniştirdi bizleri* cümlesini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manaya bağlı kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Ancak ikinci mısradaki *getirdi* fiilini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Ancak çevirisinde ikinci mısrayı öne almıştır.

Karşılaştırma: Sözlükte iptal etmek, hükmünü kaldırmak, geçersiz kılmak, yerini almak, yerine geçmek anlamlarına gelen نَسَخَ fiilini Suçin ve Hacıoğlu *hükümsüz kıldı*, Öztürk ise *iptal etti* şeklinde tercüme etmişler (Güneş, 2010: 1168). Suçin ve Hacıoğlu fıkıhsal bir kavram kullanırken, Öztürk güncel bir kelimeyi tercih etmiştir. Suçin ve Hacıoğlu'nun bu tercihinde yazarın fıkıhçı kimliğini ön plana çıkarma etkili olmuştur. Sözlükte şeriat, din, yol, yöntem, kanun anlamlarına gelen

ve kaynak metinde çoğul olarak gelen الشَّرَائِع kelimesini Suçin *hükümler*, Hacıoğlu *dinler*, Öztürk ise *şeriatlar* şeklinde hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 627). Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile yansıtmıştır.

20.2. 70.BEYİT

كَمَا صَارَ لَوْنُ الْمَاءِ لَوْنِ إِنَائِهِ
وَفِي الْأَصْلِ لَوْنُ الْمَاءِ أَبْيَضٌ مُعْجَبٌ

(İbn Hazm, 2016: 90)

Su döküldüğü kabın rengini alır

(Suçin, 2019: 159)

Oysa asıl rengi beyaz ve berrak görünür

Suyun rengi nasıl kabının rengine bürünürse

(Hacıoğlu, 2020: 119)

Gerçekte ise suyun rengi şaşılacak bir beyazdır

Su, rengi taaccübe şayan bir beyazken

(Öztürk, 2018: 149)

öyle aldı kabının rengini.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Nasıl ki suyun rengi kabının rengine dönüşür. Oysa suyun asıl rengi hayranlık uyandıracak beyazdır.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘r’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manaya sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı hedef metne sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde aslı bir cümle olan ve iki mısra şeklinde yazılmış metni, aynı tarzda hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: İkinci mısranın sonundaki hayranlık duyulan, şaşılacak şey anlamındaki مُعْجَبٌ kelimesini Suçin *berrak*, Hacıoğlu *şaşılacak* ve Öztürk ise *taaccübe şayan* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Suçin’in bu tercihi, daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak istemesinden kaynaklanmış gözüküyor. Hacıoğlu aslında bir önceki beyitle anlam bütünlüğü olan bu beyti tercüme ederken birinci

mısrayı şart cümlesi olarak tercüme edip ikinci mısrayı ise birinci mısradan bağımsız olarak çevirmiştir. Oysa şart cümlesindeki ikinci cümle birinci cümlelerin gerçekleşmesine bağlıdır. Hacıoğlu'nun çevirisinde ise birinci cümle ile ikinci cümle arasında anlamsal bir bağ yoktur. Buda çevirinin hedef dilde tam anlaşılmasını olumsuz etkilemiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Öztürk'ün çevirileri biçimsel eşdeğerliği sağlamış gözüküyor. Ancak Hacıoğlu aslında bir cümle olan ve ikinci mısrası hal cümlesi olan beytin birinci mısrasını şart cümlesi olarak çevirip ikinci mısrayı birinci mısra ile ilişkilendirmediği için biçimsel eşdeğerliği sağlayamamıştır.

20.3. 71.BEYİT

فَإِنِّي رَأَيْتُ الْحَرْبَ يَغْلُو شَتِيعَاهُ
وَمَبْدُؤُهَا فِي أَوَّلِ الْأَمْرِ مَلْعَبٌ

(İbn Hazm, 2016:90)

Savaşın alevi tutuşuyor gittikçe

(Suçin, 2019: 159)

Oysa ilk başta bir oyundu yalnızca

Anladım ki savaşın alevleri gittikçe yükseliyor

(Hacıoğlu, 2020: 120)

Oysa en başta başlarken sadece bir oyundu

Savaşı gördüm; yangını yükseliyordu.

(Öztürk, 2018: 149)

Bir oyundu başlarken.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Şüphesiz savaşın alevinin yükseldiğini görüyorum. Oysa ilk başlarda bir oyundu.

Suçin, 'a' sesiyle asonans, mısra sonlarındaki 'çe, ca' sesleriyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Aslında tekil olan alev kelimesini hedef dile *alevler* diyerek çoğul olarak çevirmiştir. Bu tercihi anlamı güçlendirmek istemesinden kaynaklanmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Her zaman olduğu gibi bu beyitte de serbest şiirsel çeviriyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Birinci mısradaki ben gördüm anlamındaki رَأَيْتُ fiil cümlesini

Suçin eksilterek, Hacıoğlu *anladım ki* ve Öztürk ise *gördüm* anlamında tercüme etmişler. İkinci mısranın sonundaki onun (savaşın) alevi yükseliyor anlamındaki **يَعْلُو** **اَشْتَعَالُهَا** fiil cümlesini Suçin *savaşın alevi tutuşuyor*, Hacıoğlu *savaşın alevleri yükseliyor*, Öztürk ise *yangını yükseliyordu* şeklinde tercüme etmişler. İkinci mısranın başındaki Vav, Vav'ı haliyedir. Kendinden sonra gelen cümlede hal cümlesidir. Üç yazarda çevirisinde buna dikkat etmiştir. Suçin ve Hacıoğlu ikinci mısranın başındaki *oysa* ile, Öztürk ise ikinci mısranın sonundaki 'ken' eki ile bunu sağlamıştır. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Çevirmenlerin bazı ekleme ve eksiltme yapmalarına rağmen her üç çeviri de hedef dilde gayet anlaşılır olmuştur.

20.4. 72.BEYİT

وَلِلْحَيَّةِ الرَّقْشَاءِ وَشَيٍّ وَلَوْهَا
عَجِيبٌ وَتَحْتَ الْوَشْيِ سُمٌّ مُرَكَّبٌ

(İbn Hazm, 2016: 90)

Alacalı yılanın derisi nakışlıdır

(Suçin, 2019: 159)

Derinin altındadır öldürücü zehir

Alacalı yılanın çok garip bir rengi var

(Hacıoğlu, 2020: 120)

Ama bu süslü görüntünün altında zehir gizli

Benekli yılan süslüdür, taaccübe şayan;

(Öztürk, 2018: 150)

süsünün altında yerleşik zehir olur.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Alacalı yılanın nakışı vardır. Rengi hayranlık uyandırır. Oysa nakışının altına zehir yerleştirilmiştir.

Suçin, *deri* kelimesini iki defa tekrar ederek ve mısra sonlarında 'r' sesi ile şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Kaynak metnindeki manayı hedef dile aktarmıştır. Manaya odaklandığı için kaynak metinden bazı eksiltmeler ve eklemeler yapmıştır. Örneğin birinci mısranın sonu ve ikinci mısranın başındaki *rengi hayranlık uyandırır* isim cümlesini eksilterek hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde sadece zehir kelimesi varken Suçin bunu hedef metne *öldürücü* kelimesini ekleyerek çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Ancak birinci mısranın başına *ama* kelimesini eklemiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte nakış, süs anlamındaki **وَشْيٍ** kelimesi hem birinci satırda hem de ikinci satırda geçmektedir (Güneş, 2010: 1297). Suçin bunların birincisini *nakış* ikincisini ise manayı kaydırarak *deri* olarak hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu birincisini eksilterek ikincisini ise *süslü* olarak hedef dile tercüme etmiştir. Öztürk ise her ikisini de *süslü* olarak hedef dile çevirmiştir. İkinci mısranın sonundaki yerleştirilmiş anlamındaki **مُرْغَبٍ** ismi mefulünü Suçin eksilterek, Hacıoğlu gizli, Öztürk ise *yerleşik* kelimeleri ile hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışırken Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride hedef dil açısından gayet anlaşılır olmuştur.

20.5. 73.BEYİT

وَلَا تَرْضَ وَرْدَ الرِّيقِ إِلَّا ضُرُورَةً
إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي الْأَرْضِ حَاشَاهُ مَشْرَبٌ

(İbn Hazm, 2016: 91)

Sen sen ol asla bulanık sudan içme

(Suçin, 2019: 160)

Hayat memat meselesi olmadıkça

Ama hiçbir yerde su kalmadıkça ve

(Hacıoğlu, 2020: 121)

Zaruret olmadıkça bulanık suyu içme

Bulanık suya, yeryüzünde içimlik

(Öztürk, 2018: 151)

başka şey kalmamışsa var.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Mecbur kalmadıkça bulanık suya rıza gösterme. Ancak yeryüzünde ondan (bulanık su) başka kaynak kalmaması müstesna.

Suçin, ‘s’ sesi ile aliterasyon, *sen sen ol* ve mısra sonlarındaki ‘ş’ sesi ile müzikalite oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı bazı eksiltmeler yaparak sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Beyitte biri birinci mısradaki diğeri de ikinci mısradaki olmak üzere iki olumsuz cümle var. Suçin ve Hacıoğlu bunu tercümelerine yansıtırken, Öztürk ise ikinci mısradaki olumsuzluğu yansıtırken birinci mısradaki olumsuz cümleyi olumlu olarak hedef dile çevirmiştir. Birinci mısranın başındaki razı olma لَ

تَرْضَ anlamındaki olumsuz fiil cümlesini, Suçin ve Hacıoğlu içme emir fiiliyle olumsuz olarak hedef dile tercüme ederken, Öztürk var şeklinde olumlu cümle olarak hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bunun için kaynak metinde hiç olmadığı halde hayat memat meselesi olmak deyimini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir. Kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde aktarmış gözüküyor. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bu iki çevirmende kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiş görünüyorlar.

20.6. 74.BEYİT

وَلَا تَقْرَبَنَّ مِلْحَ الْمِيَاهِ فَإِنَّهَا

(İbn Hazm, 2016: 91)

شَجَى وَالصَّدَى بِالْحَرِّ أُولَى وَأَوْجَبَ

Yaklaşma sakın tuzlu suya da

(Suçin, 2019: 160)

Susuz kalsan daha iyi, takılır kalır boğazına

Sakın tuzlu sulara yaklaşma çünkü o sular

(Hacıoğlu, 2020: 121)

Boğazında kalır, susuz kalmak buna yeğdir.

Tuzlu suya yanaşma; boğazında kalır.

(Öztürk, 2018: 151)

Sıcakta teşne olmak yeğdir, öyle yapmak düşer.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sakın tuzlu suya yaklaşma. Çünkü o boğazda kalır. (Tuzlu suyu içmektense) sıcakta susuz kalmak gerekli ve daha evladır.

Suçin, ‘s’ sesi ile aliterasyon ‘a’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki ‘a’ sesiyle şiirsel ritmi yakalamıştır. Kaynak metindeki manayı kelimesi

kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, ‘s’ sesi ile aliterasyon ‘a’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmeye çalışmıştır.

Karşılaştırma: İlk mısranın başındaki olumsuz emir olan لَا تَقْرَبْ fiilinin sonundaki Nun emir fiillerin sonuna gelen pekiştirme edatıdır. Suçın ve Hacıoğlu çevirilerinde *sakın* ifadesiyle bu anlamı hedef dile aktarırken, Öztürk ise eksilterek hedef dile tercüme etmiştir. Türkçemize de kullanılan ikinci mısradaki evla أُولَى kelimesini Suçın *daha iyi*, Hacıoğlu ve Öztürk ise *yeğ* anlamında tercüme etmişler. İkinci mısranın sonundaki gerekli anlamındaki أَوْجِب ismi tafdilini Suçın ve Hacıoğlu eksilterek, Öztürk ise *öyle yapmak düşer* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçın ve Hacıoğlu’nun çevirileri kaynak metindeki anlam ile uyumlu olmuştur. Öztürk ise hangi kelime veya kelimelere karşılık olarak yazdığını bilemediğim teşne olmak ifadesiyle biçimsel eşdeğerliği sağlayamamış görünüyor. Çünkü teşne olmak TDK’ye göre çok istekli görünmek anlamındadır ([https://sozluk.gov.tr/teşne olmak](https://sozluk.gov.tr/teşne%20olmak) maddesi). Bu durumda Öztürk’ün tercümesi “sıcakta çok istekli görünmek yeğdir” şeklinde olacaktır. Oysa kaynak metinde “sıcakta susuz kalmak daha evladır” manası anlatılmak istenmiştir.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

VEFA BEYİTLERİ

21.1. 75.BEYİT

وَلَيْسَ يُحْمَدُ كِتْمَانُ لِمُكْتَتِمٍ
لَكِنَّ كِتْمَانَكَ مَا أَفْشَاهُ مُفْشِيهِ

(İbn Hazm, 2016: 103)

Mahrem bir sırrı gizlemek marifet değildir

(Suçin, 2019: 180)

Marifet ifşa olmuş sırrı gizlemektir

Sır olarak söyleneni gizlemek önemli değildir

(Hacıoğlu, 2020: 138)

Asıl övülen, açığa vurulanı gizleyebilmektir

Saklıyı saklamak övgüye şayan değildir.

(Öztürk, 2018: 170)

Övülesi şey o ki, saklarsın

oysa ifşa etmiştir eden.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Verilen sırrı saklamak takdire şayan değildir. Asıl (takdire şayan olan) herkesin ifşa ettiğini saklamandır.

Suçin, ‘m’ sesi ile aliterasyon, ‘i’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘dir’ ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde sır isminin sıfatı olmadığı halde Suçin hedef metne *mahrem* sıfatı ekleyerek çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki ‘dir’ eki ile redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, ‘s’ sesi ile aliterasyon ‘a’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir. Çevirisinde yine serbest şiirsel çeviriyi tercih etmiştir.

Karşılaştırma: Övülen anlamındaki *يُحْمَدُ* fiilini Suçin *marifet*, Hacıoğlu *önemli*, Öztürk ise *övgüye şayan* manalarıyla hedef dile çevirmiştir. Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

21.2. 76.BEYİT

كَالْجُودِ بِالْوَفْرِ أَسْنَى مَا يَكُونُ إِذَا
قَلَّ الْوُجُودُ لَهُ أَوْ ضَنَّ مُعْطِيهِ

(İbn Hazm, 2016: 103)

Cömertsen eğer bir kuruşun hesabını yaparken

(Suçin, 2019: 180)

Yakışır sana cömertlik nişanı o zaman

Tıpkı varlığı azken ve vermeye eli gitmezken

(Hacıoğlu, 2020: 138)

Cömertlik etmenin daha yüce olması gibi

Vermek, verilen şey nadirse veya

(Öztürk, 2018: 170)

veren eli sıkıysa daha muteber olur.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Tıpkı kişinin eli sıkı veya varlığı az olmasına rağmen bolca cömertlik etmesinin daha değerli olduğu gibi.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘n’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır. Beytin nesir tarzındaki tercümesinden de anlaşılacağı üzere Suçin bazı eklemeler ve eksiltmeler yaparak metni hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Çeviri yaparken birinci mısra ile ikinci mısranın yerlerini değiştirmiştir. Aslı kaynak metinde bir cümle olan iki mısrayı hedef dile iki satırlık bir cümle şeklinde tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. Çevirisine ikinci mısradan başlamıştır. Öztürk’te Hacıoğlu gibi kaynak metni bir cümle ile iki satır şeklinde hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: Suçin çevirisinde dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı başarılı bir biçimde hedef dile çevirmiştir. Hatta hedef dildeki mana kaynak metinden daha ileri gitmiş diyebiliriz. Bu beyit Suçin’in çeviri yaparken kaynak metinden daha iyi manayı yansıttığı nadir beyitlerden biri olmuştur. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her iki çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile gayet başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

21.3. 77.BEYİT

وَلَّى فَوَلَّى جَمِيلُ الصَّبْرِ يَتَّبَعُهُ
وَصَرَاحَ الدَّمْعِ مَا تُخْفِيهِ أَضْلَعُهُ

(İbn Hazm, 2016: 105)

Çekip gitti sonunda, sabrın güzelini de aldı gitti

(Suçin, 2019: 183)

Yüreğin sakladıklarını gözyaşları açık etti

O gitti; sabrın güzelliği de gitti ardından

(Hacıoğlu, 2020: 141)

Ama kalpte saklı olanı, gözyaşı ilan etti

Gitti. Sabrın güzeli de peşinden gitti.

(Öztürk, 2018: 173)

Gözyaşları, kaburga kemiklerinin sakladıklarını
açığa çıkardı.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Gitti. Hemen peşinden sabrın güzeli de gitti.
Ve sinenin gizlediğini gözyaşı açık etti.

Suçin, kaynak metinde (a-a) olan kafiye düzenini hedef metinde (a-a) olarak yarım kafiye şeklinde çevirmiştir. Ayrıca geçmiş zaman eki ‘ti’ ile de redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef metne kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Tüm yaptığı çevirilerde kafiye düzenine önem vermeyen Hacıoğlu, bu beytin çevirisinde de kafiyeyle dikkat etmemiştir. Oysa birinci mısradaki *gitti ardından* söz öbeğini *ardından gitti* şeklinde yazsa idi yarım kafiye oluşturmuş ve devrik cümleden de kurtulmuş olurdu.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte ilan etmek, açıklamak, izah etmek anlamındaki صَرَاحَ fiilini Suçin *açık etti*, Hacıoğlu *ilan etti*, Öztürk ise *açığa çıkardı* fiilleriyle tercüme etmişler (Güneş, 2010: 668). Tekili ضَلَعَ ve çoğulu أَضْلَعُ olan kelime sözlükte kaburga kemiği anlamındadır (Güneş, 2010: 705). Suçin bu kelimeyi *yürek*, Hacıoğlu

kalp, Öztürk ise *kaburga kemikleri* şeklinde tercüme etmişler. Suçin ve Hacıoğlu yazarın asıl anlatmak istediğini tercüme ederken, Öztürk sözlük anlamını almayı tercih etmiştir. Yazarın sine anlamına gelen **صَدْرٌ** kelimesini bırakıp **أَضْلَعُ** kelimesini alması kafiye düzenini sağlamak istemesinden kaynaklanmıştır. Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk'ün kaburga kemikleri ifadesini kullanması kaynak metindeki anlamı biçimsel olarak yansıtsa da yazarın asıl anlatmak istediği manayı hedef dile yansıtmamıştır.

21.4 78.BEYİT

جِسْمٌ مَلُولٌ وَقَلْبٌ آلِفٌ فَإِذَا
حَلَّ الْفِرَاقُ عَلَيْهِ فَهُوَ مُوجِعُهُ

(İbn Hazm, 2016: 105)

Gönül ağırkanlı olsa da yürek kavuşmaya teşne

(Suçin, 2019: 183)

Yürek acıdan kıvrandır başa ayrılık gelirse

Beden yorgun da olsa kalp kıpır kıpır

(Hacıoğlu, 2020: 141)

Ayrılık gelip çatarsa, yanar erirdi gönül

Ateşli beden, aşına yürek.

(Öztürk, 2018: 173)

Ayrılık vurursa canını yakacak.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Usanmış beden, alışmış gönül. Eğer ayrılık yaşanır o acı çekecek.

Suçin, ‘ı’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘e’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır. Beytin nesir tercümesinden de anlaşılacağı üzere bir takım ekleme ve eksiltme yaparak kaynak metni hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, *kıpır* ve *erir* kelimeleriyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne sadık kalarak bazı ifadeleri kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki bazı kelimeleri hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir.

Karşılaştırma: Birinci mısra da iki tane sıfat tamlaması vardır. Bunlardan ilki

usanmış beden anlamında *جِسْمٌ مَلُولٌ* diğeri ise alışmış gönül anlamında *قَلْبٌ آلفٌ* tamlamalarıdır. Suçin ilk tamlamayı *gönül ağırkanlı* ikinci tamlamayı *ise yürek* (kavuşmaya) *teşne* şeklinde manayı kaydırarak hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu ilk tamlamayı *beden yorgun* ikinci tamlamayı *ise kalp kıpır kıpır* şeklinde hedef dile çevirmiştir. Öztürk ise ilk tamlamayı *ateşli beden* ikinci tamlamayı *ise aşına yürek* şeklinde kaydırarak hedef dile tercüme etmiştir. Her üç çevirmeninde tercihlerinde dinamik eşdeğerliği sağlamak istemeleri etkili olmuştur. Bu beyitte her üç çevirmeninde bazı ifadelerde dinamik bazı ifadelerde ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalıştıklarını görüyoruz. Her üç çeviride kaynak metnin anlamını hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM İHANET BEYİTLERİ

22.1. 79.BEYİT

قَلِيلٌ وَفَاءٌ مَنْ يُهْوَى بِجِلٍّ
وَعُظْمٌ وَفَاءٌ مَنْ يُهْوَى بِقِلٍّ

(İbn Hazm, 2016: 107)

Maşukun pireden vefası deve yapılır da
Âşığın kocaman vefası görülmez bile
Âşık olunanın az bir vefası çok yüceltilir
Aksine âşığın çok vefası az sayılır
Maşuğun azıcık vefası pek yücedir
aşığın koskoca sadakati azıcık vefa.

(Suçin, 2019: 187)

(Hacıoğlu, 2020: 144)

(Öztürk, 2018: 177)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Sevilenin azıcık vefası pek yüce görünür.
Seveninse kocaman vefası azıcık görünür.

Suçin, *maşuk* ve *aşık* kelimeleri ile iç kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Genelde kafiye düzenini sağlamaya çalışan Suçin, bu beyitte serbest şiirsel çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarındaki geniş zaman eki ‘r’ ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manaya sadık kalarak kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Her zamanki gibi serbest şiirsel çeviri yapmıştır. Kaynak metinde her iki mısradaki cümle yapısı aynı olmasına rağmen, Öztürk ikinci cümleyi devrik cümle olarak tercüme etmiştir. Bunda vefa kelimesine vurgu yapmak istemesi etkili olmuş gözüküyor.

Karşılaştırma: Kaynak metinde (a-a) olan kafiye düzenini hiçbir çevirmen hedef dilde sağlayamamıştır. Beyitte sevmek anlamındaki هَوَى kökünden iki tane fiil kullanılmıştır. Bunlardan ilki edilgen ikincisi ise etken çatıyla zikredilmiştir. Suçin ve Öztürk edilgen çatıyı *maşuk* etken çatıyı ise *âşık* olarak tercüme etmişler. Hacıoğlu ise edilgen çatıyı *âşık olunan* etken çatıyı ise *âşık* olarak tercüme etmiştir.

Hacıoğlu'nun edilgen çatı ile ilgili bu tercihi hedef dille şiirsel ritmi olumsuz yönde etkilemiş görünüyor. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Anlamı yansıtmaya açısından kaynak dilin önüne geçtiği bile söylenebilir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her iki çevirmende kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır. Ancak Hacıoğlu'nun edilgen çatıdaki tercihi şiirsel ritme uygun düşmemiştir.

22.2. 80.BEYİT

فَنَادَرَةُ الْجَبَانِ أَجَلُ مِمَّا
يَجِيءُ بِهِ الشُّجَاعُ الْمُسْتَقِلُّ

(İbn Hazm, 2016: 107)

Nadir cesareti gözlerde büyür de korkağın

(Suçin, 2019: 187)

Cesareti görmezden gelinir büyük bir kahramanın

Bir korkağın nadir cesareti övülür de

(Hacıoğlu, 2020: 144)

Kahraman birinin yiğitlikleri görülmez

Yiğit ne getirmiş, geniş ve yaygın

(Öztürk, 2018: 177)

korkağın kıtı ondan kıymetli!

Beytin nesir tarzında tercümesi: Korkağın nadiren (cesareti,) yüce bir kahramanın yaptıklarından daha büyük görünür.

Suçin, 'g' sesi ile aliterasyon oluşturmuştur. Hem *cesaret* hem de *büyük* kelimelerini tekrar ederek ve mısra sonlarındaki 'ın' ilgi eki ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmeye çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde açıkça yazılmayan ancak beytin tamamından anlaşılan bazı ifadeleri hedef metne çevirmiştir. İkinci mısranın sonundaki *görülmez* fiili bunlardan biridir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Çevirisine ikinci mısradan başlamıştır. Kaynak metinde olmamasına rağmen *geniş ve yaygın* ifadelerini hedef dile eklemiştir. Bununla manayı güçlendirmek istemiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte daha yüce, daha büyük, en büyük, en yüce anlamlarında kullanılan أَجَلُ ismi tafdilini Suçin *büyür*, Hacıoğlu *övülür*, Öztürk ise

kıymetli anlamlarında hedef dile aktarmışlar (Güneş, 2010: 168). Her üç çevirmende bu kelimenin dinamik eşdeğerliğini sağlamaya odaklanmıştır. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bunun için kaynak metinde olmayan bazı ifadeleri hedef metne ekleyerek çeviri yapmıştır. Birinci mısradaki *gözlerde büyür* ve ikinci mısradaki *görmezden gelinir* bunlara örnek olarak verilebilir. Hacıoğlu ve Öztürk ise daha çok biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metnin manasını hedef dile başarılı bir şekilde aktarmış görünüyor.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AYRILIK BEYİTLERİ

23.1. 81.BEYİT

فَيَا لَكَ جَارِ الْجُنُبِ أَسْمَعُ حِسَّهُ
وَأَعْلَمُ أَنَّ الصَّيْنَ أَذْنَى وَأَقْرَبُ

(İbn Hazm, 2016: 109)

Ey komşu kızı adımlarını duyuyorum

(Suçin, 2019: 192)

Ne ki, daha yakın Çin senden biliyorum

Hey, yakın komşum! Sesini duyuyorum;

(Hacıoğlu, 2020: 147)

Ama biliyorum, Çin senden yakın bana!

A benim yakın komşum,

(Öztürk, 2018: 182)

tıkırtını dahi duyarken

bilirim ki Çin, senden yakın.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ey yan komşum! Fısıltını duyduğum halde biliyorum ki Çin senden daha yakın ve daha ulaşılır.

Suçin, ‘k’ sesi ile aliterasyon, mısra sonlarındaki şimdiki zaman eki ‘yorum’ redifi ile kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. İkinci mısradan *bana* kelimesini ekleyerek hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir. Öztürk’ün bu tercihinde serbest şiirsel çeviriyi tercih etmesi etkili olmuştur.

Karşılaştırma: Nida için kullanılan *يا* edatını Suçin *ey*, Hacıoğlu *hey*, Öztürk ise *a* ünlemleriyle hedef dile aktarmışlar. Her üç ünlemde kaynak metindeki manayı hedef dile yansıtmıştır. Fısıltını duyuyorum anlamındaki *أَسْمَعُ حِسَّهُ* fiil cümlesini Suçin *adımlarını duyuyorum*, Hacıoğlu *sesini duyuyorum*, Öztürk ise *tıkırtını duyarken* ifadeleriyle hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel

eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde aktarmıştır.

23.2. 82.BEYİT

كَصَادٍ يَرَى مَاءَ الطَّوِيِّ بِعَيْنِهِ
وَلَيْسَ إِلَيْهِ مِنْ سَبِيلٍ يُسَبِّبُ

(İbn Hazm, 2016: 109)

Susuzluktan ölüyorum da kuyunun başında
Ne ki, suyu çıkaracak bir kovam yok elimde
Suda balığı gören bir balıkçı gibiyim
Ama elimde olta yok onu yakalamaya
Susamıştır hani insan,
bir kırba su görür,
erişemez.

(Suçin, 2019: 192)

(Hacıoğlu, 2020: 147)

(Öztürk, 2018: 182)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Tıpkı kendi gözleriyle kuyudaki suyu görüp ancak ona (su) ulaşmak için bir alet bulamayan susamış gibi.

Suçin, ‘k’ sesi ile aliterasyon, ‘u’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘de-da’ ekleri ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Karşılaştırma: Bu beyitte üç çevirmende dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Öztürk kaynak metindeki manayı bir takım ekleme ve eksiltme yaparak hedef dile çevirmiştir. Her iki çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır. Hacıoğlu ise birinci mısranın başında bulunan susayan anlamındaki **صَادٍ** ismi failini *balıkçı* anlamında kaydırarak hedef dile çevirmiştir. Bunun sebebi kelimeyi yanlış anlamış olmasından kaynaklanmıştır. Çünkü bu kelimenin kökü susamak anlamındaki **صَدَى** nakıs fiilidir. Avlamak

anlamındaki fiil ise **صَادَّ** ecvef fiilidir. Bu fiilin ismi faili **صَائِدٌ** sığasında gelir.

Yukarıdaki yapılan açıklamalardan dolayı Hacıoğlu'nun tam olarak kaynak metindeki manayı hedef dile aktaramadığını söyleyebiliriz. Ancak Hacıoğlu kelimeyi doğru anlamış ve dinamik eşdeğerliği sağlamak için manasını kaydırmış ise bu durumda başarılı bir eşdeğerlik oluşturmuş görünüyor.

23.3. 83.BEYİT

مَتَى تَشْتَفِي نَفْسٌ أَصَرَّ بِهَا الْوَجْدُ

(İbn Hazm, 2016: 110)

وَتَصْقَبُ دَارٌ قَدْ طَوَى أَهْلَهَا الْبُعْدُ

Ne zaman şifa bulacak sevdanın yaktığı yüreklerimiz

(Suçin, 2019: 192)

Ne zaman yakın olacak kaderin ayırdığı evlerimiz

Aşkla yaralı bu ruh acaba ne zaman şifa bulur

(Hacıoğlu, 2020: 147)

Uzaklık ehlini gizliyor, bu ev ne zaman yakın olur?

Vecdden zarar gören şu yürek

(Öztürk, 2018: 182)

ne zaman şifa bulur.

Ne zaman komşu olur o ev ki

sakinleri uzaklarda şimdi.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ne zaman sevdanın zarar verdiği kişi şifa bulur. Ve uzaklığın ahalisini gizlediği bu ev yakın olur.

Suçin, birinci mısradaki *bulmak* ve ikinci mısradaki *olmak* kelimeleri ile seci oluşturmuştur. Mısra sonlarındaki ‘ler’ çoğul ve ‘miz’ iyelik ekleri ile redif yapmıştır. *Ne zaman şifa bulacak* ve *ne zaman yakın olacak* cümleleriyle müzikalite yapmıştır. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Birinci mısradaki *zarar verdi* fiilini *yaktığı*, ikinci mısradaki *uzaklık* kelimesini ise *kader* manalarıyla kaydırarak hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, mısra sonlarında yarım kafiye ile kaynak metindeki kafiye düzenini hedef dile uyarlamıştır. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile dört satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Sözlükte aşk, sevgi anlamındaki **الوجد** kelimesini Suçin *sevda*,

Hacıoğlu *aşk* kelimeleriyle yerleştirerek hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 1271). Öztürk ise kelimeyi yabancılaştırarak *vecd* olarak hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Hacıoğlu kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde aktarmıştır. Ancak Öztürk'ün *vecd* kelimesini yabancılaştırarak hedef dile aktarması hedef dilin anlaşılabilirliği konusunda problem oluşturmuştur. Çünkü *vecd* kelimesi Türkçemizde sevgi veya heyecandan doğan coşkunluk, kendinden geçme, esrime anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/vecd> maddesi). Oysa kaynak metinde bu kelime aşk anlamında kullanılmıştır. Öztürk'ün yaptığı diğer tercümeler ise biçimsel eşdeğerliği başarılı bir biçimde sağlamıştır.

23.4. 84.BEYİT

وَعَهْدِي هِنْدٍ وَهِيَ جَارَةٌ بَيْتِنَا
وَأَقْرَبُ مِنْ هِنْدٍ لَطَائِلُهَا الْهِنْدُ

(İbn Hazm, 2016: 110)

Sevgilim Hind komşumuzun kızıdır

(Suçin, 2019: 192)

Gel gör ki Hindistan evlerinden yakındır

Evime komşu şu Hintli'ye bak, yemin olsun

(Hacıoğlu, 2020: 147)

Hindistan'ı arasam Hintli daha yakındır

Hey gidi günler!

(Öztürk, 2018: 183)

Hind bizim komşumuzdu, ama

Hind'in taliplerine ondan yakındı Hindistan.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Yemin ederim ki Hind¹⁰ komşumuzun kızıdır. Ancak Hind'i elde etmek isteyenler için Hindistan daha yakındır.

Suçin, mısra sonlarındaki 'dır' eki ile redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

¹⁰ Arap edebiyatında sevgili Hind olarak künyelenmiştir. Bizim edebiyatımızdaki leyla gibi.

Hacıoğlu, kaynak metni sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Karşılaştırma: Ömrüme yemin olsun anlamındaki وَعَهْدِي ifadesini Suçin

eksilterek hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu *yemin olsun*, Öztürk ise *hey gidi günler!* şeklinde tercüme etmiştir. Öztürk'ün bu tercihi olayın önceden yaşandığı izlenimini veriyor. Oysa kaynak metinde geçmiş zamanı ifade edecek bir kelime yoktur. Bu beyitte Suçin ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin'in çevirisi kaynak metindeki manayı tam yansıtırken, Öztürk'ün tercümesi büyük oranda yansıtmıştır. Hacıoğlu ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak kaynak metni yanlış anlamış olmasından kaynaklı bu eşdeğerlik sağlanamamıştır. Kaynak metinde üç tane Hind kelimesi vardır. Bunlardan ikisi (birinci mısradaki ve ikinci mısradaki ilk kelime) Arap şiirinde sevgili için kullanılan kinaye bir isim olan Hind'dir. Türkçemizde buna Leyla kelimesini örnek gösterebiliriz. İkinci mısranın sonundaki el takısı alan Hind ise هِنْدُ Hindistan devletinin adıdır. Hacıoğlu yazarın sevgilisi olan Hind'i Hintli olarak anlamıştır. Ayrıca kaynak metinde sevgilisinin komşusu olduğu halde ona ulaşmanın Hindistan'a ulaşmaktan daha zor olduğu anlatılmak istenirken, Hacıoğlu *Hindistan'ı arasam Hintli daha yakındır* şeklinde tercüme etmiştir. Hacıoğlu bu beyitte biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmış ancak kaynak metinde anlatılmak isteneni hedef metne tam olarak yansıtamamıştır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KANAAT BEYİTLERİ

24.1. 85.BEYİT

فَإِنْ تَنَأَّ عَنِّي بِالْوَصَالِ فَإِنِّي
سَأَرْضَى بِلَحْظِ الْعَيْنِ إِنْ لَمْ يَكُنْ وَصْلٌ

(İbn Hazm, 2016: 121)

Vuslat uzaktadır sevgilim mademki

(Suçin, 2019: 211)

Kim alıkoyabilir sana bakmaktan beni

Eğer kavuşmaksa senin benden uzak duruşun

(Hacıoğlu, 2020: 164)

Bir bakışın yeter, birleşmeye imkân yoksa

Mademki vuslat yok,

(Öztürk, 2018: 203)

birlikteliğini sakınıyorsun benden,

kaçamak bakışlarla yetinirim.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Eğer benimle buluşmaktan kaçınıyorsan, (mademki buluşmak yok) kaçamak bakışmalara razı olurum.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmeye çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Hedef dilde iki mısradan oluşan beyti kaynak dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Bu beyit şart ve ceza cümlesinden oluşmaktadır. Birinci mısradaki فَإِنْ تَنَأَّ عَنِّي بِالْوَصَالِ cümlesi şart, ikinci mısradaki سَأَرْضَى بِلَحْظِ الْعَيْنِ cümlesi ise ceza cümlesidir. Her üç çevirmende çevirilerinde buna dikkat etmiştir.

Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir. Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile anlaşılır bir biçimde çevirmiştir. Hacıoğlu da biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak kaynak metinde sevgilisinin buluşmamak için uzak durduğundan bahsedilirken, Hacıoğlu

Eğer kavuşmaksa senin benden uzak duruşun diyerek kolay anlaşılamayan bir cümle kurmuştur. Çünkü bu cümle, sevgilinin kavuşmayı uzak durarak elde edeceği şeklinde anlaşılmaktadır. Buda kaynak metnin manasının tam olarak hedef dile aktarılmasını sorunlu hale getirmiştir.

24.2. 86.BEYİT

فَحَسْبِيَ أَنْ أَلْقَاكَ فِي الْيَوْمِ مَرَّةً
وَمَا كُنْتُ أَرْضَى ضِعْفَ ذَا مِنْكَ لِي قَبْلُ

(İbn Hazm, 2016: 121)

İki kere görmek bile kesmezken özlemimi
Şimdi gönül bir kez bile görmeye razı seni
Evvelden az geliyorsa da seni iki kez görmek
Günde bir kere karşılaşmaya bile razıyım şimdi
İki katı az gelirken
günde bir kez görsem yetinirim.

(Suçin, 2019: 211)

(Hacıoğlu, 2020: 164)

(Öztürk, 2018: 203)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bundan önce seni iki kere görmekle bile yetinmezken, şimdi bir kez bile görmeye razıyım.

Suçin, ‘k’ sesi ile aliterasyon, ‘i’ sesiyle asonans ve mısra sonlarındaki ‘i’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Suçin birinci mısradaki *özlemimi* kelimesini ekleyerek, ikinci mısradaki ise *bir gün* kelimesini eksilterek hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Seninle buluşmak anlamındaki *أَلْقَاكَ* söz öbeğinin manasını kaydırarak *karşılaşmaya* kelimesiyle hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Ancak ikinci mısradaki *razı değildim* cümlesini hedef metne eksilterek tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Her üç çevirmende çevirilerine ikinci mısradan başlamıştır. İkinci mısra bir hal cümlesidir. Suçin ve Öztürk bunu *kesmezken* ve *gelirken* kelimelerindeki zarf fiil eki ‘ken’ ile hedef dile aktarmıştır. İkinci mısradaki cümle

olumsuz bir cümledir. Suçin çevirisinde olumsuz cümle kullanırken, Hacıoğlu ve Öztürk olumlu cümleyi tercih etmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

24.3. 87.BEYİT

يَقُولُونَ شَجَّكَ مَنْ هَمَّتْ فِيهِ
فَقُلْتُ لَعَمْرِي مَا شَجَّنِي

(İbn Hazm, 2016: 122)

Diyorlar ki sevdiğin sana hançer sapladı

(Suçin, 2019: 212)

Dedim ki vallahi o değil saplayan hançeri

“Sevdiğin kişi seni yaraladı” diyorlar bana

(Hacıoğlu, 2020: 165)

Dedim ki: “Yemin ederim o beni yaralamadı!

Yardı seni sevdiğin, dediler.

(Öztürk, 2018: 205)

Dedim, vallahi yarmadı.

Beytin nesir tarzında tercümesi: “Âşık olduğun seni yaraladı” diyorlar. “Yemin ediyorum ki o beni yaralamadı” dedim.

Suçin, kaynak metindeki anlamı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metni sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Diyorlar anlamındaki يَقُولُونَ fiilini Suçin ve Hacıoğlu *diyorlar*

fiiliyle hedef dile çevirirken, Öztürk şimdiki zamanı geçmiş zaman olarak kaydırıp

dediler fiiliyle çevirmiştir. Beyitte iki tane شَجَّ fiili vardır. Sözlükte başını-kafasını

yardı anlamındaki bu fiili Suçin manasını kaydırarak *hançer sapladı* şeklinde hedef

dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 615). Suçin bununla daha dinamik bir eşdeğerlik

sağlamayı hedeflemiş ve bunda da başarılı olmuştur. Hacıoğlu *yaraladı* fiiliyle

manasını kaydırarak hedef dile çevirmiştir. Öztürk ise sözlük anlamı olan *yardı* fiili

ile hedef dile tercüme etmiştir. Ancak hedef dilde yarmak kelimesi uzunlamasına

bölüp ayırmak anlamındadır (<https://sozluk.gov.tr/yarmak> maddesi). Kaynak metinde

anlatılmak istenen yarmak değil yaralamaktır. Ömrüme yemin ederim anlamındaki *لَعْمَرِي* ifadesini Suçin ve Öztürk *vallahi*, Hacıoğlu ise *yemin ederim* şeklinde hedef dile tercüme etmiştir. Bu beyitte her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak Öztürk'ün *شَجَّ* fiilini sözlük anlamıyla hedef dile çevirmesi kaynak metnin tam anlatmak istediğini yansıtmamış gözüküyor.

24.4. 88.BEYİT

وَلَكِنْ أَحَسَّ دَمِي قُرْبَهُ
فَطَارَ إِلَيْهِ وَلَمْ يَنْشَنِ

(İbn Hazm, 2016: 122)

Kanım sevdiğimin kokusunu alınca

(Suçin, 2019: 212)

Açıp damarını kendi sürdü hançerine

Ama kanım onun yaklaştığını hissetti

(Hacıoğlu, 2020: 165-166)

Ve hemen ona doğru damarımdan fişkırdı”

Kanım, onun yakın olduğunu

(Öztürk, 2018: 205)

sezdi; ikiletmeden fırladı.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Lakin kanım onun yakın olduğunu hissetti de durmaksızın ona doğru fişkırdı.

Suçin, ‘n’ sesi ile aliterasyon ‘a’ sesi ile asonans yapmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir. Bunun içinde birtakım eklemeler yapmıştır. Örneğin ikinci mısranın tamamı ekleme yapılarak hedef dile aktarılmıştır. Yine Suçin, birinci mısradaki *yakın* *قُرْبَ* kelimesini eksilterek hedef dile çevirmiştir. Hisseti anlamındaki

أَحَسَّ fiilini *kokusunu alınca* manasında kaydırarak hedef dile tercüme etmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. İkinci mısradaki *damarımdan* kelimesini ekleyerek hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Karşılaştırma: İkinci mısradaki durmaksızın anlamındaki *لَمْ يَنْشَنِ* olumsuz fiil

cümlesini Suçin ve Hacıoğlu eksilterek, Öztürk ise *ikiletmeden* karşılığıyla hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef metne başarılı bir biçimde çevirmiştir. Hatta Suçin kaynak metnin ilerisine geçmiş bile diyebiliriz. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı başarılı bir biçimde hedef dile yansıtmışlar.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM DERMANSIZLIK BEYİTLERİ

25.1. 89.BEYİT

يَقُولُ لِی الطَّيِّبُ بَغَيْرِ عِلْمٍ
تَدَاوُ فَأَنْتَ يَا هَذَا عَلِيلٌ

(İbn Hazm, 2016: 129)

Diyor ki bana tabip, derdimi bilmeden:

(Suçin, 2019: 225)

Hemen tedavi uygulayacağız, hastasın sen

Doktor bilip bilmeden bana diyor ki:

(Hacıoğlu, 2020: 177)

“Tedavi olman gerek, çünkü hastasın!”

Tabip, bilmeden,

(Öztürk, 2018: 217)

“Tedavi ol,” dedi,

“hastasın sen!”

Beytin nesir tarzında tercümesi: Doktor bana bilgisizce “Hey sen, hasta olan! Hemen tedavi ol” diyor.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘en’ sesi ve *bilmeden* ve *hemen* kelimeleri ile şiirsel bir ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir. Tedavi ol anlamındaki تَدَاوُ emir fiilini *tedavi uygulayacağız* fiiliyle manasını kaydırarak hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metnin anlamını sözcüğü sözcüğüne hedef dile tercüme etmiştir. Bilgisizce anlamındaki بَغَيْرِ عِلْمٍ belirtisiz isim tamlamasını *bilip bilmeden* manasında hedef dile çevirmiştir. Ayrıca *çünkü* kelimesi kaynak dilde olmadığı halde hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir. Kaynak metinde diyor anlamındaki يَقُولُ fiilinin manasını kaydırarak *dedi* şeklinde hedef dile tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Her üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

25.2. 90.BEYİT

وَدَائِي لَيْسَ يَدْرِه سَوَائِي
وَرَبُّ قَادِرٌ مَلِكٌ جَلِيلٌ

(İbn Hazm, 2016: 129)

Benden başka kimse bilmez derdimi
Bir ben bilirim bir de Yaradan bilen kalbimi
Oysa derdimi benden başka bilen yok
Bir de Melik ve Celil olan Rabbim bilir
Derdim nedir,
Kimse bilmez bir ben bilirim,
Bir de Kâdir, mülkün sahibi, ulu Rabb.

(Suçin, 2019: 225)

(Hacıoğlu, 2020: 177)

(Öztürk, 2018: 217)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Benden başka kimse bilmez derdimi. Bir de Melik, Celil ve Kadir Rabbim...

Suçin, mısra sonlarındaki iyelik eki ‘m’ ve belirtme hâl eki ‘i’ ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Birinci mısra kelimesi kelimesine çeviriyi tercih ederken ikinci mısra kaynak metindeki manayı hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde olmadığı halde *oysa* kelimesini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir.

Öztürk, Kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde olmadığı halde tercümesine soru cümlesiyle başlamıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Kaynak metnin ikinci mısrasında Allah’ın (cc) dört tane ismi zikredilmiş. Suçin bu dört isim yerine sadece *Yaradan* ismini, Hacıoğlu *Melik, Celil* ve *Rabb* isimlerini almışlar. Öztürk ise *Kadir* ve *Rabb* isimlerini transliterasyon yoluyla alırken *Melik* ve *Celil* isimlerini yerelleştirmeyi tercih etmiştir. Bu beyitte Suçin birinci mısra da biçimsel eşdeğerliği, ikinci mısra da ise dinamik eşdeğerliği

sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı hedef metne başarılı bir şekilde tercüme etmiştir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her iki çevirmende kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir şekilde çevirmiştir.

25.3. 91.BEYİT

قَدْ سَلَبْتَ الْفُؤَادَ مِنْهَا اخْتِلَاسًا
أَيُّ خَلْقٍ يَعِيشُ دُونَ فُؤَادٍ

(İbn Hazm, 2016: 130)

Onun kalbini sen çaldın ey gönül hırsızı
Kalbi olmadan nasıl yaşayacak o şimdi
Sinsice gasp ettin o kızın gönlünü
Gönlü olmadan kim yaşayabilir ki?
Aklını çaldın, hırsızsın.
Düşünmeden kim yaşar!

(Suçin, 2019: 228)

(Hacıoğlu, 2020: 180)

(Öztürk, 2018: 220)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Onun gönlünü çalarak gasp ettin. Hangi varlık kalpsiz yaşayabilir ki.

Suçin, ‘n’ sesi ile aliterasyon, ‘a’ sesi ile asonans yapmıştır. Mısra sonlarındaki birbirine yakın ‘ı ve i’ sesi ile bir parça şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metne birkaç ekleme yapmasına rağmen daha çok kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Karşılaştırma: Sözlükte hızla alıp kaçmak, çalmak, zimmete geçirmek anlamındaki اخْتِلَاسًا mastarını Suçin açıklayarak ve manasını kaydırarak *gönül hırsızı*, Hacıoğlu *sinsice gasp ettin*, Öztürk ise *hırsızsın* manalarıyla hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010:350). Kaynak metinde iki tane فُؤَادٍ kelimesi geçmiştir.

Suçin her ikisini de *kalp*, Hacıoğlu *gönül*, Öztürk ise kaydırarak *akıl* olarak tercüme etmiştir. Bu beyitte Suçin ve Hacıoğlu biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır.

Kaynak metindeki manayı hedef metne başarılı bir biçimde çevirmiştir. Öztürk ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Ancak gönül veya kalp anlamındaki **فُؤَادٍ** kelimesini akıl olarak tercüme etmesi kaynak metindeki manayı tam olarak hedef metne yansıtamamasına sebebiyet vermiştir. Kaynak metinde kalbi çalınan sevgilinin çok sıkıntılar çekeceği, çok üzüleceği, bunun içinde neredeyse yaşayamaz hale geldiği anlatılırken Öztürk'ün çevirisinde sevgilinin akıl sorunu yaşadığı izlenimi oluşmuştur.

25.4. 92.BEYİT

فَأَغْنِهَا بِالْوَصْلِ تَحْيَ شَرِيفًا
وَتَفُزْ بِالثَّوَابِ يَوْمَ الْمَعَادِ

(İbn Hazm, 2016: 130)

Vuslatla imdadına yetiş ki onun
Pak olsun alnın, kıyamette mükâfatın
Git yat onunla, birleş. Asilce yaşa
Ve Kıyamet gününde mükâfatını al
Vuslatla yetiş, imdadına koş.
Şerefli bir hayat sürer,
Dönüş gününde sevap kazanırsın.

(Suçin, 2019: 228)

(Hacıoğlu, 2020: 180)

(Öztürk, 2018: 221)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Vuslatınla imdadına yetiş ki asilce yaşayasın.
Ve dönüş gününde sevap kazanasın.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘n’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlama sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Birinci mısranın başındaki vuslatınla imdadına yetiş anlamındaki **فَأَغْنِهَا بِالْوَصْلِ** fiil cümlesini, Suçin *vuslatla imdadına yetiş ki onun*

Hacıoğlu *git yat onunla, birleş*, Öztürk ise *vuslatla yetiş, imdadına koş* cümleleriyle hedef dile çevirmiştir. Suçin ve Öztürk kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile aktarırken, Hacıoğlu vuslat kelimesinin bir alt anlamı olan yat ifadesini de çevirisine eklemiştir. Kaynak metinden anlaşılmayan bu manayı eklemesinin amacı daha özel bir anlam yansıtmak istemesinden kaynaklanmış olabilir. Yine birinci mısradaki şerefli yaşayasın anlamındaki تَحْيَ شَرِيفًا fiil cümlesini

Suçin kaydırarak *pak olsun alın*, Hacıoğlu *asilce yaşa*, Öztürk ise *şerefli bir hayat sürer* cümleleriyle hedef dile çevirmiştir. Suçin'in bu tercihinde daha dinamik bir eşdeğerlik sağlamak istemesi etkili olmuştur. İkinci mısranın sonundaki dönüş günü

anlamındaki يَوْمَ الْمَعَادِ isim tamlamasını, Suçin tek bir kelimeyle *kıyamet*, Hacıoğlu *kıyamet günü* şeklinde kaydırarak tercüme etmiştir. Çünkü kaynak metnin asıl anlatmak istediği de kıyamet günüdür. Bu metinde Suçin dinamik, Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM UNUTMAK BEYİTLERİ

26.1. 93.BEYİT

فَالْوَجْهُ جَوْهَرَةٌ، وَالْجِسْمُ عَبْهَرَةٌ
وَالرَّيْحُ عَبْرَةٌ، وَالْكُلُّ مِنْ نُورٍ

(İbn Hazm, 2016: 138)

Yüzün tenin mücevherdir a dilber

(Suçin, 2019: 238)

Hangi gafil hoş kokundan bihaber

Yüzü mücevher gibi, vücudu bir âfet,

(Hacıoğlu, 2020: 189)

Kokusu anber, bütün bütün bir nurdu!

Yüz, mücevher.

(Öztürk, 2018: 232)

Beden, yasemin.

Koku, amber.

Hepsi de nurdan.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Yüz mücevher, beden yasemin, koku amber, tamamı ise nurdandır.

Suçin, mısra sonlarındaki üç ses benzerliği ‘ber’ ile zengin kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile dört satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Kaynak metinde (a-b) olan kafiye düzenini Suçin (a-a) olarak hedef dile uyarlamıştır. Hacıoğlu kafiye düzenini sağlayamamış, Öztürk ise serbest şiirsel çeviri yapmıştır. Yasemin anlamındaki عَبْرَةٌ ismini Suçin eksilterek, Hacıoğlu ise manayı kaydırıp *âfet* kelimesiyle tercüme etmiştir. Amber kelimesini Suçin *hoş koku* Hacıoğlu ise yabancılaştırarak anber diyerek hedef dile aktarmıştır. Hacıoğlu’nun bu çevirisi Türkçe yazım kuralına uygun olmamıştır. Çünkü bu kelime Türkçemize amber olarak yazılmaktadır. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği

sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki ikinci mısranın neredeyse tamamını eksilterek hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hacıoğlu birinci mısra da *gibi* kelimesini ekleyerek hedef dile çevirmiştir. Öztürk ise tam bir biçimsel eşdeğerlik sağlamıştır. Her üç çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile anlaşılır bir biçimde yansıtmıştır.

26.2. 94.BEYİT

كَأَنَّهَا حِينَ تَخْطُو فِي مَجَاسِدِهَا
تَخْطُو عَلَى الْبَيْضِ أَوْ حَدِّ الْقَوَارِيرِ

(İbn Hazm, 2016: 138)

Belini sımsıkı sarar fistanın

(Suçin, 2019: 238)

Yumurtalar kırılmasın sultanım

Güzellikleri içinde yürüyüp adım atarken

(Hacıoğlu, 2020: 190)

Yumurta ya da şişeler üstünde yürür gibi

Safranlı elbiseleri içinde yürürken

(Öztürk, 2018: 232)

bastığı yerde yumurta var sanırsın,

ya da cam sürahilerin ağızlarında yürümekte.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Dar elbisesiyle yürüdüğünde sanki yumurtanın üzerinde veya şişelerin kenarında yürüyor.

Suçin, ‘s’ sesi ile aliterasyon, ‘ı’ sesi ile asonans oluşturmuştur. Mısra sonlarında zengin kafiye oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metne sadık kalarak kelimesi kelimesine çeviri yapmıştır. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: sözlükte bedeni sımsıkı saran elbise anlamındaki مَجَاسِدُ kelimesi مَجَسَدُ tekilinin çoğuludur (İbrahim Mustafa, ve diğerleri 1972: 122). Bu kelimeyi Suçin *sımsıkı saran fistan* diyerek hedef dile yerelleştirerek çevirmiştir.

Bunun nedeni kafiye düzenini sağlamak istemesidir. Hacıoğlu bu kelimeyi kaydırarak *güzellikleri içinde* diyerek hedef dile çevirmiştir. Öztürk ise *safranlı elbiseleri* demiştir. Doğrusu bu isim tamlaması ile ne demek istediğini pek anlamadım. Ulaştığım tek bilgi safranın süsengillerden soğanlı sarı renk veren bir bitki olması oldu. Sözlükte şişe anlamına gelen ve tekili **قَارُورَةٌ** olan **القَوَارِيرِ** kelimesini

Suçin eksilterek, Hacıoğlu *şişeler*, Öztürk ise *sürahiler* olarak hedef dile çevirmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki manayı başarılı ve gayet öz bir biçimde hedef dile yansıtmıştır. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Her iki çeviride kaynak metindeki manayı hedef dile başarılı bir biçimde çevirmiştir. Ancak Öztürk'ün safranlı elbiseler ile ne kastettiği tam olarak anlaşılamamıştır.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM ÖLÜM BEYİTLERİ

27.1. 95.BEYİT

فَإِنْ أَهْلِكَ هَوَىٰ أَهْلِكَ شَهِيدًا
وَإِنْ تَمَنَّيْتُ بَقِيْتُ قَرِيرَ عَيْنٍ

(İbn Hazm, 2016: 143)

Aşktan ölürsem şehit öleceğim

(Suçin, 2019: 247)

Ve lütfunla ışıldayacak gözlerim

Aşktan ölürsem, şehit olarak öleceğim

(Hacıoğlu, 2020: 197)

Ama bana iyilik edersen mutlu olacağım

Aşktan ölürsem şehit ölürüm;

(Öztürk, 2018: 243)

lütfedersen bahtiyar olurum.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Eğer aşktan ölürsem şehit olarak öleceğim. Eğer iyilik edersen gözüm aydın¹¹ olur.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘im’ sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, mısra sonlarında yarım kafiye ve ‘eceğim’ gelecek zaman ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, mısra sonlarında yarım kafiye ve ‘rum’ geniş zaman ekiyle redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Karşılaştırma: Türkçemizde de kullanılan ve göz aydınlığı anlamında olan قَرِيرَ

عَيْنٍ isim tamlamasını Suçin ışıldayacak gözlerim, Hacıoğlu mutlu olurum, Öztürk ise

bahtiyar olurum fiil cümleleriyle hedef dile aktarmışlar. Üç çevirmeninde قَرِيرَ عَيْنٍ

çevirisinde yerleştirmeyi tercih ettiklerini görüyoruz. Bu tercihlerinde daha anlaşılır ve dinamik bir eşdeğerliği sağlamak istemiş gözüküyorlar. Bu beyitte Suçin

¹¹ Bu beyit şu ayetin manasından etkilenmiştir. Firavun'un karısı şöyle dedi: "Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)!) (Kasas 9) Türkçemizde de güzel şeyler için ‘gözün aydın olsun’ denir.

ve Öztürk ilk mısrada biçimsel, ikinci mısrada ise dinamik eşdeğerliği sağlamıştır. Hacıoğlu ise her iki mısrada da biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Her üç çevirmende kaynak metindeki manayı başarılı bir biçimde hedef dile yansıtmıştır.

27.2. 96. BEYİT

رَوَى هَذَا لَنَا قَوْمٌ ثَقَاتٌ
ثَوُوا بِالصِّدْقِ عَنْ جَرَحٍ وَمَيْنِ

(İbn Hazm, 2016: 143)

Güvenilir râviler anlattı bize bunları

(Suçin, 2019: 247)

Onlar ki sağlam ve şaibesizdir rivayetleri

Emin bir kavim bunu böyle anlattı bize

(Hacıoğlu, 2020: 197)

Onlar yalan ve katılıktan uzak yaşadılar.

Bunu bize güvenilir kimseler,

(Öztürk, 2018: 243)

cerhten ve yalandan beri kimseler

rivayet ettiler.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Bunları bize güvenilir râviler anlattı. Onlar yalan ve cerhten¹² uzak, dürüstlükte sabit oldular.

Suçin, ‘r’ sesi ile aliterasyon, ‘a’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘ler’ çoğul eki ile redif oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manaya sadık kalarak kelimesi kelimesine hedef dile tercüme etmiştir.

Öztürk, cümle sonlarında ‘ler’ çoğul eki ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki anlamı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Bir hadis terimi olan ve rivayet etti anlamındaki رَوَى fiilini

Suçin ve Öztürk yabancılaştırarak hedef dile aktarırken, Hacıoğlu *anlattı* diyerek

¹² Cerh kelimesi sözlükte maddî veya mânevî olarak “yaralamak” demektir. Hadis ıstılahında ise hâfızası kuvvetli ve dikkatli bir âlimin, fısk ve yalancılık gibi kendisinde bulunan veya güvenilir râvilerin rivayetine muhalefet etmek gibi rivayetinde yer alan bir kusurundan dolayı hem kendisinin hem de rivayetinin reddedilmesidir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/cerh-ve-tadil>).

yerelleştirmeyi tercih etmiştir. Sözlükte yaralamak anlamındaki hadis terimi olan حرج kelimesini Suçin *sağlam*, Hacıoğlu *katılık*, Öztürk ise *cerh* olarak hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu kelimenin manasını kaydırırken, Öztürk yabancılaştırmayı tercih etmiştir. Öztürk kitabında 90. dipnotla bu kelimenin hadis terimi olduğunu söylemiş ancak terimi açıklamamıştır (Öztürk, 2018: 243). Bu beyitte üç çevirmende biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Suçin ve Öztürk bunu başarılı bir şekilde gerçekleştirirken Hacıoğlu'nun cerh kelimesini katılık olarak çevirmesi kaynak metindeki manayı tam yansıtmamıştır.

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM GÜNAHIN ÇİRKİNLİĞİ BEYİTLERİ

28.1. 97.BEYİT

لَا تُتَّبِعِ النَّفْسَ الْهَوَى
وَدَعْ التَّعَرُّضَ لِلْمَحَنِّ

(İbn Hazm, 2016: 153)

Geçici heveslere takılmasın nefsin
Başından belaları defetmek istemez misin
Aşk konusunda asla nefsine tabi olma
Cüretkârlığı bırak, şansını zorlama
Nefsini sakıncalı arzulara tâbi kılma.
Belaya maruz kalmayı bırak.

(Suçin, 2019: 265)

(Hacıoğlu, 2020: 213)

(Öztürk, 2018: 260)

Beytin nesir tarzında tercümesi: Geçici heveslere tabi olma. Ve belalara maruz kalmayı bırak.

Suçin, ‘s’ sesi ile aliterasyon ‘e’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki ‘sin’ sesiyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı sözcüğü sözcüğüne hedef dile çevirmiştir.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Öztürk, kaynak metindeki manaya sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır.

Karşılaştırma: Sözlükte aşk, sevgi, arzu özlem, istek ve heves anlamına gelen الْهَوَى kelimesini Suçin *geçici hevesler*, Hacıoğlu *aşk*, Öztürk ise *sakıncalı arzular* olarak hedef dile çevirmiştir (Güneş, 2010: 1260). Kaynak metindeki bağlama iyi bakıldığında nefis kelimesinin kullanılmış olması الْهَوَى kelimesinin geçici heves anlamında kullanıldığını gösteriyor. Bu beyitte Suçin ve Öztürk biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Kaynak metindeki anlamı hedef dile başarılı bir biçimde tercüme etmişler. Hacıoğlu ise dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Eğer الْهَوَى

kelimesini dinamik eşdeğerliği sağlamak için aşk olarak tercüme etmişse başarılı bir dinamik eşdeğerlikten söz edebiliriz. Eğer الهوى kelimesini biçimsel eşdeğerliği sağlamak için aşk olarak tercüme etmiş ise bu durumda kaynak metindeki mana tam olarak hedef dile yansımamış olur. Bu iki ihtimale rağmen Hacıoğlu'nun çevirisi gayet anlaşılır bir metin olmuştur.

28.2. 98.BEYİT

إِبْلِيسُ حَيٌّ لَمْ يَمُتْ
وَالْعَيْنُ بَابٌ لِلْفِتَنِ

(İbn Hazm, 2016: 153)

İblis hâlâ hayatta ve kollamakta avını

(Suçin, 2019: 266)

Gözler ayağa kalkmış, bekler fitnenin kapısını

İblis her zaman diridir, ölmez

(Hacıoğlu, 2020: 213)

Bütün fitnelerin kapısı gözdür

İblis ölmedi; hayatta.

(Öztürk, 2018: 260)

Baştan çıkarılmaya kapıdır gözler.

Beytin nesir tarzında tercümesi: İblis ölmedi, (hala) hayatta. Gözlerse fitnenin kapısıdır.

Suçin, 'l' sesi ile aliterasyon, 'a' sesi ile asonans 'ını' sesi ile şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metne sadık kalarak sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmıştır. Birinci mısranın sonundaki *ölmez* fiilini başa alıp devrik cümle yapsaydı mısra sonlarında şiirsel bir ritim oluşturmuş olurdu.

Öztürk, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: Kaynak metinde altı kelimedenden oluşan metni, Suçin on iki, Hacıoğlu dokuz, Öztürk ise yedi kelime ile hedef dile tercüme etmişler. Fitneler anlamındaki *لِلْفِتَنِ* kelimesini Suçin *fitne* olarak tekil, Hacıoğlu *fitneler* olarak çoğul biçimde hedef dile çevirmiştir. Öztürk ise kelimeyi yerelleştirerek ve açımlayarak

baştan çıkarılma olarak tercüme etmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamak istemiştir. Bunun için üç kelimededen oluşan birinci mısraya *kollamakta avını* söz öbeğini, ikinci mısradaki ise *ayağa kalkmış* ve *kapısını* ifadelerini hedef dile ekleyerek tercüme etmiştir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Hacıoğlu ikinci mısradaki manayı güçlendirmek için *bütün* kelimesini ekleyerek hedef dile çevirmiştir. Her üç çeviride kaynak metindeki anlamı hedef dile gayet başarılı bir biçimde yansıtmıştır.

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM İFFETİN FAZİLETİ BEYİTLERİ

29.1. 99.BEYİT

يَا نَفْسُ جِدِّي وَشَمِّرِي وَدَعِي
عَنْكَ اتَّبَاعَ الْهَوَى عَلَى لَغَبِهِ

(İbn Hazm, 2016: 171)

Ey nefis, güçlü ol azmini kırma

(Suçin, 2019: 295)

Hevesleri bırak, kendini yorma

Ey ruhum gayret et, kolları sıva ve bırak bir yana

(Hacıoğlu, 2020: 240)

Aşk peşinde koşmayı, kendini boşa yorma

Ey nefis! Çalış, kolları sıva.

(Öztürk, 2018: 294)

Bırak yalan yanlış konuşunlar,
sakıncalı arzulara uyma.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Ey nefis! Çalış, kolları sıva. Boş olan geçici heveslerin peşini bırak.

Suçin, mısra sonlarındaki ‘r’ sesi ile yarım kafiye ‘ma’ olumsuzluk ekiyle redif oluşturmuştur. Birinci mısradaki *azmini* ile ikinci mısradaki *kendini* kelimeleriyle şiirsel ritim oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmaya çalışmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki manayı kelimesi kelimesine hedef dile çevirmiştir. Birinci mısradaki *دَعِي* emir fiiliyle başlayıp ikinci mısranın tamamıyla biten fiil cümlesini kaynak metindeki gibi hedef dile çevirmiştir.

Öztürk, Kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir. Kaynak metinde iki mısradan oluşan beyti hedef dile üç satır olarak çevirmiştir.

Karşılaştırma: Nefis *نَفْسُ* kelimesini Suçin yabancılaştırarak transliterasyon yoluyla *nefis*, Öztürk *nefs*, Hacıoğlu ise *ruh* olarak tercüme etmişler. Kaynak metinde nefis demesine ve ikinci mısradaki boş heveslerin peşini bırak demesine rağmen Hacıoğlu ruh kelimesini tercih etmiştir. Arapçada ruha nefis de denir. Ancak bu

beyitte anlatılan ruh değil nefistir. Hacıoğlu الهوى kelimesini 97. beyitte de olduğu gibi aşk anlamıyla çevirmiştir. Oysa kaynak metnin anlatmak istediği geçici duygulardır. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerlik sağlamak istemiştir. Kaynak metindeki manayı başarılı bir biçimde hedef dile çevirmiştir. Hacıoğlu ve Öztürk ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Öztürk bunu sağlarken, Hacıoğlu hem ruh hem de aşk kelimeleri tercihi ile bunu tam olarak yansıtamamıştır.

29.2. 100.BEYİT

وَسَارِعِي فِي النَّجَاةِ وَاجْتَهِدِي
سَاعِيَةً فِي الْخَلَاصِ مِنْ كُرْبِهِ

(İbn Hazm, 2016: 171)

Dur durak bilmeden kurtuluşa koş

(Suçin, 2019: 295)

Aman menzile varma eli boş

Kurtuluşa doğru koş, hiç durma çaba göster

(Hacıoğlu, 2020: 240)

Aşkın doğuracağı belalardan kaçmak adına

Kurtuluşa koş!

(Öztürk, 2018: 294)

Hevanın getirdiği dertlerden beri olmak için

gayretle çabala.

Beytin nesir tarzında tercümesi: Kurtuluşa koş. Ve onun (geçici hevesler) hüznünden kurtulmak için gayretle çabala.

Suçin, ‘k’ sesi ile aliterasyon, ‘u’ sesi ile asonans ve mısra sonlarındaki iki ses uyumu ile tam uyak oluşturmuştur. Kaynak metindeki manayı hedef dile aktarmıştır.

Hacıoğlu, kaynak metindeki anlamı hedef dile sözcüğü sözcüğüne çevirmiştir.

Öztürk, kaynak metindeki manayı hedef dile kelimesi kelimesine tercüme etmiştir. Kaynak metinde iki mısra olan beyti hedef dile üç satır olarak tercüme etmiştir.

Karşılaştırma: İkinci mısranın sonundaki كُرْبِهِ kelimesindeki zamir الهوى

isminin yerine kullanılmıştır. Suçin bunu dinamik eşdeğerlik sağlamak istediği için eksilterek hedef metne çevirmiştir. Hacıoğlu bu zamiri yine aşk, Öztürk ise heva

olarak tercüme etmiştir. Bu beyitte Suçin dinamik eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Bunun için birinci mısradaki *dur durak bilmeden* ve ikinci mısranın tamamını ekleyerek hedef dile çevirmiştir. Öztürk ve Hacıoğlu ise biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Son üç beyitte de (97., 99. ve 100. beyitler) Hacıoğlu الهوى kelimesini *aşk*, Öztürk ise *heva* veya *sakıncalı arzu* şeklinde hedef dile tercüme etmişler. Her iki çevirmeninde kaynak dildeki manayı hedef dile başarılı şekilde çevirmiştir. Ancak Hacıoğlu'nun *aşk* kelimesini tercih etmesi kaynak metindeki anlatılmak istenen manayla tam örtüşmemiştir.

SONUÇ

Bir topluma ait yazılı ve sözlü kültürün aktarımında ya da bir eserin çevirisinde dil önemli ve başat bir role sahip araçlardan biridir. Bu bağlamda, bir toplumun edebiyat ürünleri, sanatı, tarihi ve dini gibi unsurlar dil sayesinde ve çeviri yoluyla aktarılır. Bu noktada çeviri eylemi için çok sayıda ve çeşitli tanımlamalara rastlamak mümkündür. Bu tanımlardan bir özet çıkarmak gerekirse; genel olarak toplumlar, kültürler ve diller arasında bir etkileşim ve iletişim için çeviri yapıldığı söylenebilir.

Arap dili özelinde çeviri etkinliğinin temeli ve başlangıcı çok eskilere dayanmaktadır. Emeviler döneminde tıp alanında başlayıp Abbasiler döneminde zirveyi yaşayan çeviri hareketine ilk olarak kuramsal bir bakış açısıyla Kitabu'l-Hayevân adlı eseri ile el-Câhız'ın katkı yaptığı bilinmektedir. Kendisi bir çevirmen olmamasına rağmen çeviri ile ilgili görüş ve düşüncelerini dile getirmiş, bir çevirmende bulunması gereken özellikleri de belirtmiştir. Bu noktada şunu da eklemek gerekir ki; çevirmenler büyük bir sorumluluk almaktadırlar. Çünkü sözcükler ve kelimeler sadece bir anlama sahip yapılar olmayıp bağlamsal olarak farklı manalar taşıyabilirler. Aynı zamanda bir olaya ya da söze dair toplumdan topluma değişen anlamları da bir tarafta tutmak gerekir.

Bu bağlamda şiir çevirisi şairin duygularını, hislerini okuyucuya yansıtmasının yanı sıra şairin içinde yetiştiği topluma dair kültürel özellikler taşıması bakımından da tüm çeviri çeşitleri içinde en zor olanıdır. Buna ek olarak kaynak dil ile hedef dilin yapısal farklılıkları, kaynak dilin kelime dağarcığının hedef dilden daha geniş veya dar olması, şiirin söylendiği toplumun değer yargılarının hedef dil toplumundan farklı olması, dini değerler, siyasi bakışlar, aşka bakış açısı gibi unsurlar da şiir çevirisini daha zor kılan faktörler arasında sayılabilir. Tüm bu ve buna benzer etkenlerden sebep, bir şiir kitabını çevirmek isteyen tercümanın her iki dile de birçok açıdan hâkim olması gerekmektedir. Çünkü şiirler bir toplumun en veciz ve en sanatlı sözleridir. O toplumun duygu denizlerinden damıtılarak elde edilmiştir. Hem anlam yüklü hem duygu dolu hem de sanatlı sözlerdir. Şiir çevirmeninin bu üç yönü de (anlam, duygu ve sanat) çevirisine yansıtması beklenmektedir. Bu ise öncelikle söylenen şiirin bu üç yönüne (anlam, duygu ve

sanat) de hâkim olmayı gerektirir. Çevirmenin şiiri tüm yönleriyle anlaması onu hedef dile kolaylıkla tercüme etmesi anlamına gelmez. Bu defa da anladıklarını hedef dile doğru yansıtma problemi ile karşı karşıya kalır. Bunun çözümü ise hedef dile ve o dilin sosyokültürel olgularına da yeterince vakıf olmaktır. Çoğu zaman sadece bu yeterlilik değil aynı zamanda iyi bir şiir bilgisi, şiir kulağı belki de şairliği olması gerekir.

Bu araştırma İbn Hazm'ın Güvercin Gerdanlığı kitabından seçilen 100 beytin üç çevirisini (Suçin, Hacıoğlu ve Öztürk) şiirsel, gramatiksel, sanatsal, biçimsel ve dinamik eşdeğerlik açısından karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

Öncelikle şiir bilgisi daha fazla olan Suçin'in diğerlerine göre hem anlamı hem de duyguyu daha iyi yansıttığı görülmüştür. Öyle ki, bazı beyitlerde Suçin şairin bile önüne geçmiştir. 3. beyit, 4. beyit, 76. beyit ve 79. beyit buna örnek gösterilebilir. Ancak bazı beyitlerde (63. beyit) Suçin şiirsellikten uzaklaşıp nesir tarzında çeviri yapmıştır. Beyitlerin büyük çoğunluğunda dinamik eşdeğerliği sağlarken bir kısmında ise biçimsel eşdeğerliği sağlamıştır. Tamamen biçimsel eşdeğerliği şiirsel açıdan bile sağladığı tek beyit (29. beyit) olmuştur. Biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalıştığı birçok beyitte de hedef dile bazı ekleme ve kaynak metinden bazı eksiltme yapmıştır. Kafiye düzenini sağlayamadığı beyitlerde, aliterasyon, asonans, şiirsel ritim ve müzikalite ile çevirisini şiire yaklaştırmıştır.

Hacıoğlu çevirilerinde şiirlerin neredeyse tamamında biçimsel eşdeğerliği sağlamaya çalışmıştır. Sadece birkaç beyitte (26. beyit gibi) kafiye düzenini sağlayabilmiştir. Bazı beyitlerde (22, 62, 63, 82 ve 84'üncü beyitler) kaynak metni yanlış anlamasından kaynaklı kaydırmalar yapmıştır. Yine çevirisinde kaynak metnin şiir yönünü (aliterasyon, asonans ve kafiye) çok az beyitte hedef dile yansıtabilmiştir.

Öztürk ise çevirilerinde beyitlerin tümünde serbest şiirsel çeviri tarzını benimsemiştir. Kaynak metni şiirden daha çok özlü sözler olarak hedef dile tercüme etmiştir. Bazı beyitleri (8. beyit) yanlış anladığı için hedef dile kaydırarak çevirmiştir. 46. Beyitte ise dikkatsizliği beytin biçimsel eşdeğerliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Tüm çevirisinde neredeyse şiir yönü hiç dikkate almamıştır.

Bütün bunların sonucunda gelinen nokta şudur ki; şiir çevirisi için kaynak ve hedef dil biçim, anlam ve sanat yönleriyle iyi bilinmelidir. Aynı zamanda iyi bir şiir

dinleyicisi, müzikalite bilgisi ve belki de Şair olmak gerekir. Şiirlerin çevirisinde biçimsel eşdeğerliği doğru sağlayabilmek için kaynak metnin çok iyi incelenmesi ve hedef dildeki tam karŐılıęının bulunması olmazsa olmazdır.

Elde edilen diğer bir sonuç; eviri eleŐtirisinin yaygınlaŐarak devam etmesi gerektiğidir. Çünkü bu tür eleŐtiriler hem çevirmeni daha dikkatli olmaya sevk eder, hem de bu vesile ile kendi çevirisinin niteliği hakkında bilgi sahibi olmasına katkı saçlar.

KAYNAKÇA

Akdağ, H. (1989). *Arap Dili Dilbilgisi*. Konya: Tekin Kitabevi.

Aksoy, N. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. Ankara: İmge Yayınları.

Aktaş, T. (1996). *Çeviri İşlemine Genel Bir Bakış*. Ankara: Orsen Yayıncılık.

Alkan, A. S., Suçin, M.H. (2021). Orhan Pamuk’un “Yeni Hayat” Adlı Romanındaki Kültürel Öğelerin Arapça Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Nüsha*, (52): 129-146.

Aydın, C. (2020). *Güvercin Gerdanlığı Aşka, Âşıklara ve Dostluğa Dair*. İstanbul: Sufi Kitap.

Ceylan, S. (2021). Sosyo-Kültürel Bağlamda Çevir(i)mek: Arapça-Türkçe Dilleri Örneği. *Uluslararası Dil ve Çeviribilim Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı* (ss.140-147). Düzenleyen Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu. Konya: Eğitim Yayınevi, 1-2.11.2021.

Dağbaşı, G. (2017). Muhammed Teymûr’un Fî’l-Kitâr İsimli Kısa Öyküsünün Farklı Çevirilerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl 10. Sayı 2. ss.1409-1424.

Dağbaşı, G., Gügercin, Ç. (2020). Nizar Kabbani Şiirlerinin Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı İncelemesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl: 8. Sayı: 109: 116-132.

Dağbaşı, G., Ayhan, K. A. (2020). Mîhâîl Nu’ayme’nin Saâdetu’l-Beyk Adlı Kısa Öyküsünün Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı Çözümleme Yöntemiyle İncelenmesi. *Turkish Studies – Language*. eISSN: 2667-5641.

Demircioğlu, C. (2013). El-Cahız'dan Manastırlı Mehmet Rifat'a: Arap Çeviri Kuramcıları İle Osmanlı Mütercimleri Arasındaki Bağlantılar. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish and Turkic*. Volume 8/13. ss. 739-759.

Demirezen, M. (1993). Çeviride Eşdeğerlik Sorunu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: VIII, Sayı: 1.

Gündüz, Ş. (2016). <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/27/C27009041.pdf> (13.03.2022)

Hacıoğlu, S. (2020). *İbn Hazm Güvercin Gerdanlığı*. İstanbul: Karbon Kitaplar.

Hasan Ali İsmail, A. (2014). Endülüslü İbn Hazm'ın Şiirlerinin Belagat Açısından İncelenmesi. *Diyanet İlim Dergisi*. 50/4, s. 99-118.

İbni Hazm. (2016). *Tavkul-hamâme fi'l-ülfe ve'l-ullâf*. Kahire: Müessesetü'l Hindawi.

İbnu'l-Verdi, S. (2008). *Harîdetü'l-Acâibi ve Ferîdetü'l-Ğarâib*. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye.

İbrahim, E. (2020). *طوق الحمامة في الألفة والألف (Güvercin Gerdanlığı Aşka ve Âşıklara Dair)*. Kahire: Daru'l Mısriyyetü'l Benaniyye.

Kanık, M. (1985). *Güvercin Gerdanlığı Sevgi ve Sevenlere Dair*. İstanbul: İnsan yayınları.

Mustafa İ. Ahmet Hasan Zeyyat, hamit Abdulkadir, Muhammed Ali Neccar. (1989). *Mu'cemü'l Vasiit*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Nida, Eugene A. (1964). *Towards a Science of Translating*. Leiden: E.J. Brill.

Nida, Eugene A. And CR. Taber (1982). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill.

Öztürk, S. (2018). *Güvercin Gerdanlığı İbn-i Hazm Tatlı Aşinalıklar ve Birbirinde Ünsiyet Bulanlar*. İstanbul: Şule Yayınları.

Paz, O. (2004). *Söz Sanatı ve Söze Bağlılık Açısından Çevir*. M.Rifat (Ed.), Çeviri Seçkisi II İstanbul: Sel Yayıncılık.

Suçin, M. H. (2012). *Dünden Bugüne Arapçaya Çevirinin Serüveni*. Ankara: Kurgan Edebiyat.

Suçin, M. H. (2013). *Öteki Dilde Var Olmak Arapça Çeviride Eşdeğerlik*. İstanbul: Say Yayınları.

Suçin, M.H. (2019). *İbn Hazm Güvercin Gerdanlığı Aşkın ve Âşıkların Hâlleri Üzerine*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Şanverdi, H.İ. (2021). Çeviride Eşdeğerlik Bağlamında Necîb El-Kîlânî'nin 'En-Nidâu'l-Hâlid' Adlı Romanının Türkçe Çevirilerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl-13. Sayı 26.

TDK, (1932). <https://sozluk.gov.tr/memnun> (26.05.2022)

Yıldız, M. Şanverdi, H.İ. (2019). Azrâ'u Câkartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*. 19: 237 262.

Yıldız, M. Kurt, G. (2018). Çeviride Kayıplar Sorunu: Necîb Mahfûz'un Yevme Kutile'z-Za'îm Adlı Eserinin Arapça ve İngilizceden Türkçeye Çevirisi ile Arapça Kaynak Metnin Karşılaştırmalı Bir İncelemesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*. Sayı / Number 25: 1–34.

Yılmaz, S. (2021). *Çevirinin Estetik Boyutu (Arapça-Türkçe)*. İstanbul: Akdem Yayınları.

Yüksel, B. (2013). <http://www.felsefetası.org/felsefe-tası/>, (24.04.2022).

